

Scuzați, sunt doar în trecere

Proză scurtă

EMIL DINGA

Scuzați,
sunt doar în trecere

Proză scurtă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DINGA, EMIL

Scuzați, sunt doar în trecere : proză scurtă / Emil Dinga. - București :

Curtea Veche Publishing, 2019

ISBN 978-606-44-0484-8

821.135.1

Corector: Elena Tătaru

Tehnoredactor: Daniel Fulga

CURTEA VECHE PUBLISHING

str. Aurel Vlaicu nr. 35, București, 020091

redacție: 0744 55 47 63

distribuție: 021 260 22 87, 021 222 25 36, 0744 36 97 21

fax: 021 223 16 88

redactie@curteaveche.ro

comenzi@curteaveche.ro

www.curteaveche.ro

© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2019

pentru prezenta ediție

Cuprins

Un viitor nume de referință... / 6

Scuzați, sunt doar în trecere / 9

Bătrân, în trenul de noapte / 21

    Cabana din pădure / 39

    Măturătorul de străzi / 55

        Mormântul / 67

        Fata din tren / 81

        Casa din vale / 95

        O dispariție / 113

        Țiganca / 127

        Caracatița / 147

        Revederea / 163

O întâmplare la pescuit / 181

    Banca din parc / 199

O întâmplare de demult / 215

    Parada militară / 231

        Flacăra / 243

Un viitor nume de referință...

Emil Dinga este un nume de referință. În domeniul economic. Profesor universitar de economie teoretică și de epistemologie economică; cercetător științific la Academia Română; conducător de doctorat și de programe postdoctorale în domeniul economic; ministrul Integrării Europene (2004–2005); membru în Comisia prezidențială pentru proiectul de țară (2017–2019) etc. etc. I-am auzit rostit numele, invariabil, ori de câte ori oameni din jurul meu aveau îndoieli sau neclarități legate de felul în care trebuie abordată și deslușită o problemă (deloc simplă) economic/financiară. Atunci „Sună-l pe Dinga“ era formula care se invoca și, de cele mai multe ori, lucrurile deveneau accesibile și de înțeles.

Nu am știut că Emil Dinga are vreo preocupare tangentă cu literatura. Nu i-am citit aforismele și poeziile publicate și când, spre surprinderea mea, m-a întrebant dacă aș vrea să-i citesc un volum de proze scurte, dincolo de surpriză, am încercat un sentiment de inconfortabilă stânjenală. Mă temeam de confruntarea cu o avalanșă de platitudini așternute cu dezinvoltură și inconștiență pe hârtie de un debutant tardiv, iar perspectiva de-a încropi câteva cuvinte care să nu lezeze mă punea în dificultate și îmi crea un implacabil inconfort...

Odată lectura cărții încheiate, îmi asum eroarea prejudecății. Nu este vorba de un om care caută o în-deletnicire cu care să-și omoare timpul liber – paginile citite mi-au oferit satisfacția să întâlnesc un scriitor pe

deplin format, stăpân pe tot ce înseamnă *arta scrisului*. Cele 15 schițe care alcătuiesc volumul sunt proba unei vocații ce nu mi se pare că lasă loc niciunui semn de întrebare; calitățile autorului sunt cu totul convingătoare și demne de toată atenția. Satisfacția pe care mi-a dat-o lectura ține de limbajul scriiturii, de gravitatea și varietatea tematică, de finețea și subtilitatea cu care cele mai simple (în aparență) fapte din viața naratorului (*el* sau *ea*) sunt abordate și evocate. Autorul are, își construiește o lume a lui; personajele, surprinse în ipostaze dintre cele mai variate, sunt pe deplin autentice și, cele mai multe, memorabile. Lectura curge de la sine, oferindu-i cititorului bucuriile alese pe care le încearcă întotdeauna un iubitor al muzicii de cameră când ascultă un concert interpretat cu măiestrie.

Emil Dinga nu este un nume de referință în literatura română. Încă. Sunt sigur că nu va rata șansa să devină.

Radu F. Alexandru

Scuzați, sunt doar în trecere

Ajunse la baza stâncii. Era un ditamai pietroiul, rămas din cine știe ce eră de neliniște a planetei, înfipt în pământ cam la 60 de grade față de sol, așa încât nu a fost greu pentru localnici să-l boteze „Tunul“. Într-adevăr, așa cum se ițea către cer, cu cei circa cincisprezece metri înălțime, părea o țevă de tun gata să apere un teritoriu de stânci asemenea lui, de cine știe ce atac apocaliptic venit din cer. Puținii copaci care reușeau să găsească un strop de pământ în noianul de stânci dimprejur începeau să-și cearnă frunzele deja arămii, care, umede de la ceața aproape permanentă care întârzia să se disperseze și lipindu-se de pardoseala de stânci care se întindea pe întreaga coastă muntoasă care găzduia, la peste 800 de metri deasupra, un mic schit la care localnicii, dar și multă lume de aiurea, veneau cu regularitate să se închine (schitul avea un preot cu har, cum se spunea cu evlavie și cu un aer de mic secret de care nu trebuie să beneficieze oricine), formau un alunecuș periculos.

Se îmbrăcase îngrijit, ca și cum ar fi fost un vizitator al faimosului schit. „Tunul“ era chiar la baza muntelui, aproape de drumul întortocheat, printre stânci, folosit

de pelerini pentru a urca, uneori ținându-și copiii mici în brațe, având cu ei lumânări pe care le aprindeau la fiecare colț al drumului, unde călugării schitului ridicaseră mici troițe, purtând diverse obiecte casnice sau obiecte de îmbrăcăminte care urmau a fi slujite și sfințite la preotul cu har căruia îi cereau sprijin pentru orice, de la regăsirea unei tingiri rătăcite până la ridicarea din boli incurabile ale rudelor, părinților și copiilor. Găsise, de mult, chiar pe spinarea uriașă a „Tunului“, o căraruie pe care, cu grijă, se putea urca până în vârful. De altfel, în serile în care presupunea că nu mai e nimeni întârziat sus la schit, care să coboare în sat, urcase de multe ori până în vârful stâncii. Găsise chiar, acolo sus, un loc nu prea comod, unde însă putea sta să se odihnească după chinul urcușului, ca într-o sanie încremenită în timp, pe care nu mai era nimeni s-o folosească. Iarna, când „Tunul“ părea că și-a pus o blană miștoasă, albă, pe spate, zăpada strânsă în sanie părea un cozoroc șugubăț și „Tunul“ chiar părea că zâmbeste, vesel și destins, din depărtare. De sus, din sanie, erau până jos vreo 12-15 metri. La baza „Tunului“ era o masă stâncoasă compactă, pe care, în zilele mai însorite, copiii din satul de la poalele muntelui se zbenguiau după regulile proprii, cu strigăte menite să anunțe întregii lumi existența lor.

Satul de la baza muntelui era unul sărăcăcios, iar locuitorii înțeleseseră că existența, pe vârful muntelui, a schitului sfânt putea să le dea o mână de ajutor în asigurarea traiului zilnic, așa că, imediat ce se iveau pelerinii la baza drumului care urca spre schit, zeci de copii și, uneori, și femei în toată firea le ațineau calea, cerșind te

miri ce. Experiența îi învățase să coopereze, așa încât se răsfirau de-a lungul cărării care urca spre schit, ocolind imensele pietroaie așezate alandala de capriciile naturii, pentru a nu părea prea mulți la un loc. Desigur că așezarea strategică însăși constituia un permanent *casus belli* pentru ei, deoarece primii care îi întâmpinau pe pelerini aveau șanse mai mari să se aleagă cu ceva decât cei care i-ar fi abordat mai sus, pe coastă. Totuși, e posibil să fi înțeles, în cele din urmă, că era mai bine ca toată lumea să colecteze într-un buget comun, pe care apoi să-l împartă combatanților, decât să concureze între ei, prin asta dispărând competiția pentru locurile „din față“ (iată o aplicație concretă a complicatelor teorii ale jocurilor pentru care s-au luat și premii Nobel), așa cum au înțeles foarte repede că era mai bine să ceară direct bani („dă-mi și mie un leu, să-mi iau de mâncare“) decât să ceară mâncare sau obiecte.

De obicei, pelerinii apăreau pe la ora nouă, așa că pe la șapte el ajunsese deja la baza „Tunului“. Soarele răsărea din partea opusă coastei muntelui. Cerul începuse să se înroșească la orizont. Se anunța o zi liniștită, molcomă, de toamnă, irizând un sentiment de pace, dar și, parcă, o tristețe melancolică, asemănătoare celei ridicate din suprafața netedă, netulburată decât când și când, de vreun pește zănatic, a unui lac, într-o seară tăcută de vară. Măsură din priviri „Tunul“. Simțea că se crease o intimitate specială între ei. Urcase de atâtea ori până la sanie, desigur atunci când nu era nimeni prin preajmă (se temea ca alții să descopere cărăruia ce urca pe spatele stâncii, avea sentimentul că ar fi împărtășit un secret pe

care-l dorea numai al său), încât căpătase convingerea că și „Tunul“ era de acord ca despre cărăruie să știe numai ei doi. „Tunul“ îl salută în tăcere, sau poate avea el sentimentul că îl salută, dar i se păru că, de data aceasta, „Tunul“ chiar avea un aer complice. Se uită atent în jur. Nu era nimeni. Departe, în sat, câteva femei se treziseră și-și făceau de lucru prin curți. Peste o oră aveau să trezească copiii, să le dea ceva de mâncare și să-i trimită spre cărăruia care urca la schit. De fapt, trebuia să se grăbească. Ocoli cu dexteritate poalele „Tunului“ și ajunsese în spatele acestuia. Cărăruia pe care ajungea la sanie era la locul ei. Își scoase ghetetele și rămase în ciorapi, pentru a evita alunecarea pe suprafața stâncoasă. Agățându-se de colțuri de pietre sau de smocuri de iarbă, înaintând aproape pe burtă, începu să urce, așa cum o făcuse de atâtea ori în trecut, pe drumul știut. Fiecare urcuș îi dădea un sentiment de comuniune cu natura, deoarece se comporta exact ca natura însăși. Se folosea doar de brațe, coate, genunchi și tălpi, adică doar de cele cu care natura îl înzestrase. Sentimentul acesta, de parte a naturii, îl copleșea de fiecare dată. Și, tot de fiecare dată, i se făcea rușine („iartă-mă“ i se adresa de fiecare dată „Tunului“) de faptul că, la primele ascensiuni pe spinarea stâncii, folosea un soi de scoabe din metal (pe post de pioleți) cu care se ajuta la urcuș. Îi era deosebit de rușine și de gândul, care-i trecuse prin cap, la începuturi, să lege, în vârful stâncii, o funie pe care s-o coboare apoi pe spinarea „Tunului“, așa încât să urce, asemenea alpinștilor, folosindu-se de funie. Teama că funia ar fi putut fi observată de altcineva care, astfel, ar fi urcat pe

spınarea „Tunului“ l-a împiedicat să pună în aplicare rușinosul gând. Uneori își închipuia că „Tunul“ este, de fapt, un cal preistoric pietrificat, înălțat năvăș pe două picioare, și că el și numai el are privilegiul de a-i urca în spate și de a-l călări. Oare care o fi povestea acestui cal? Oh, nevoia de povești, nevoia nesățioasă, nevoia sădită în cele mai proprii fibre ale noastre, de a ni se povesti (unde citise el că poveștile sunt, de fapt, minciuni?), de a ni se da o justificare, oricât de fantezistă (dar, oare, unde începe fantezia?), despre ceva ce dorim să înțelegem! De fapt, poate că nu dorim să înțelegem ceva, ci dorim să credem în ceva. Oare dacă el credea că „Tunul“ este un cal pietrificat, „Tunul” nu era chiar un cal pietrificat? Toată metafizica se străduiește, de fapt, să arate că realitatea este ceea ce noi ne reprezentăm despre ea că este. Ce ne facem cu categoriile de spațiu, timp și cauzalitate, despre care Kant spune că sunt înnăscute (apriorice, cum îi plăcea să le denumească) și că întreaga realitate este structurată pe baza acestor categorii care sunt în mine (sunt, adică, transcendente)? Păi, atunci, iată, categoriile astea apriorice îmi spun mie că „Tunul“ este un cal, deci nu ar trebui să am nicio îndoială că „Tunul“ este un cal. Atunci eu sunt, de bună seamă, un călăreț, din moment ce urc pe spatele unui cal. Se opri, gâfâind. Întotdeauna se oprea la jumătatea drumului. Știa unde este jumătatea drumului, stabilise asta de mult, era o stâncă cu un smoc de iarbă în vârf, care se ițea spre coasta stângă a „calului“. Nu era, aici, la jumătatea drumului, nicio posibilitate să se așeze, așa că stătea două-trei minute, așa cum faci la urcatul scărilor în bloc, pe partea

orizontală dintre două secvențe de urcat, respirând rar, pentru a-și liniști bătăile inimii forțate de efort. Stătea în aceeași poziție, aproape culcat pe burtă, arunca câte o privire în stânga și în dreapta stâncii, arunca o privire și către sania din vârful „Tunului“, apoi pornea din nou. Porni, și de data aceasta, să parcurgă ultima jumătate din traseu. Avu din nou, în minte, sentimentul de comuniune cu natura (de fapt, de ce nu, avu sentimentul ancestralei comuniuni dintre cal și călăreț, ba chiar al celor două mari epopei ale comuniunii om-natură din istorie: epopeea comuniunii om-cal și cea a comuniunii om-câine). Aproape că îmbrățișa stânca aceasta, care-i oferea, prin această îmbrățișare, siguranța că n-o să cadă în hăul care creștea sub el pe măsură ce urca. Ce idee măreață au avut primii oameni care s-au gândit să-i îngroape în pământ pe cei morți! Se gândi cu admirație la acei strămoși ai săi. Au înțeles că suntem doar accidente ale naturii și, deci, trebuie să ne întoarcem în natură. Oare de ce a simțit natura nevoia să ne facă pe noi, adică nevoia să se oglindească pe ea însăși? I se păru că este vorba despre un fel de narcisism al naturii. Natura nu a putut suporta gândul că nimeni nu știe de existența și de frumusețea ei, și atunci a creat ceva care să afle despre ea (totuși, ideea i se păru prea metafizică). Asta e o aroganță nemăsurată din partea naturii, gândi în continuare, în timp ce căuta cu mâna un colț de stâncă de care să se agațe pentru a putea coti la stânga, pe cărăruie (aici era un punct destul de periculos, deoarece trebuia să te rotești spre burta „calului“, așa încât riscul de a aluneca era mai mare). Găsi colțul de stâncă pe care-l

folosise de atâtea alte dăți, se prinse cu nădejde de el și trecu de zona periculoasă. Își aminti de ceva asemănător privitor la Tolstoi (cum a putut cineva să trăiască, pentru că nu ar fi putut să scrie dacă nu ar fi trăit el însuși, o poveste de dragoste ca a Annei Karenina? Ce noroc trebuie să-l lovească pe un muritor pentru a avea asemenea trăiri!). Undeva, în Jurnalul său, însă, Tolstoi atrage atenția cititorului, spre final, să nu uite că pe lume există nenumărați alți oameni decât Lev Nikolaevici Tolstoi: cum adică, dumnealui chiar credea că cititorul se va gândi doar la el? Aceasta este o dovadă de aroganță indescriptibilă. Odată lămurită problema aroganței, se uită în sus, de-a lungul cărării care mai rămăsese de parcurs. Aproape că ajunsese. Se strecură pe sub o ieșitură stâncoasă care îl obliga literalmente să se târâie pe burtă (își aminti de simulările din armată, făcuse armata la artilerie grea, după ce luase examenul de admitere la facultate, adică făcuse doar opt luni, la teriști – TR, termen redus, deoarece armata se făcea, pe vremea aceea, timp de un an și patru luni. Acum armata nu mai este obligatorie, ce pierdere pentru procesul de maturizare a tineretului!) și se așeză, cu grijă, simțind fiecare asperitate a stâncii, de-a lungul saniei. Așezarea în sanie presupune întoarcerea cu 180 de grade a corpului, așa încât, de fapt, intrarea pe fâgașul saniei se face cu picioarele înainte (sugestia religioasă a expresiei „cu picioarele înainte“ îl înfioră brusc). Sania de pe coama „Tunului“ era, cumva, petrecută peste vârful stâncii și apoi cobora, parțial, spre partea atârnată spre hăul de dedesubt. Practic, după ce te așezai cum se cuvine, stăteai ca într-un bob dintre

acelea folosite în sporturile de iarnă, doar că „bobul“ acesta era înclinat în jos aproape de 60 de grade (își dădu seama că înclinația „Tunului“ și cu înclinația saniei descriau, în spațiu, un triunghi echilateral solid, citise undeva că spațiile euclidiene puteau fi formalizate nu numai în plan, ci și în spațiu, ca solide – se numeau, parcă, spații Minkowski, dar nu mai era sigur). După un minut își dădu seama că s-a așezat temeinic în sanie. Cu coatele se sprijinea de două ieșituri, ca de două brațe ale unui fotoliu, iar picioarele atârnavă, practic, peste stâncă. Nu putea să se uite direct jos, deoarece ar fi trebuit să se aplece din partea superioară a corpului, ceea ce i-ar fi redus frecarea cu pereții saniei și ar fi alunecat ireversibil spre hău. Se uitase, însă, altădată, când înaintase, cât putuse, cu capul înainte, așa că își imagina perfect platoul stâncos care se așternea la baza „Tunului“, pe verticala care cobora de la tălpile picioarelor. Probabil că era șapte și jumătate, așa că trebuia să se grăbească. Știa ce avea de făcut, trebuia să ridice coatele de pe brațele „fotoliului“ și, în timp ce aluneca de-a lungul saniei, trebuia să-și facă un mic balans spre înainte din partea superioară a corpului. Aceasta ar fi imprimat corpului în cădere (noroc de Newton, că ne ajută cu gravitația) o mișcare de rotire în plan vertical, care ar fi adus corpul, pe platforma de stâncă de dedesubt, cu capul exact în jos. Dacă moartea nu ar fi fost instantanee, totul ar fi fost lipsit de sens. Verifică starea de alunecare a saniei, lăsând coatele să se întindă nițel, fără a slăbi punctul de sprijin. Corpul alunecă circa douăzeci de centimetri în jos, bălăngănind tălpile deasupra golului de dedesubt.

Două păsări speriate, care-și aveau cuibul chiar sub tălpile picioarelor, pentru a-l feri de intemperii, își luară, precipitat, zborul, speriate de cele două tălpi apărute, din senin, lângă cuib. Se ridicară puțin în aer, fără a se îndepărta de cuib, în încercarea de a-l apăra dacă ar fi fost cazul (poate aveau niște pui întârziați), zdrobind aerul cu cele două perechi de aripi (își aminti brusc că omul nu reușise niciodată să imite zborul păsărilor, mitul icarian fiind emblematic în acest sens, înlocuindu-l, umil, cu aripi fixe care foloseau viteza pentru a produce portanța necesară menținerii în acest fluid numit aer). Se uită la cele două păsări, care zburau, cum se spune, la punct fix, martori muți ai poveștii lui, și le spuse, cu un zâmbet slab și vinovat pentru deranjul cauzat: *Scuzați, sunt doar în trecere*. Apoi ridică simultan ambele coate, care se sprijineau pe brațele „fotoliului“. Corpul începu să alunece, la început încet, apoi tot mai repede. Când simți că este pe cale să se desprindă complet de sanie, ridică puțin capul și torsul, cu o mișcare smucită, pentru a da acel impuls de rotire a corpului spre în față.

Bătrân, în trenul de noapte

Comandase biletul de tren prin internet și primise imediat un formular care specifica vagonul și locul alocate. Pe formular nu era specificată stația de plecare, dar se gândi că, poate, internetul permite localizarea celui care solicită biletul și atunci se subînțelege că stația trebuie să fie cea din localitate, sau, oricum, cea mai apropiată stație de locul de unde s-a făcut solicitarea. Din fericire satul său avea stație de cale ferată, undeva la marginea sa, în capătul unui teren viran unde se aciuau, în fiecare primăvară-vară, vreo douăzeci de țigani nomazi din neamul căldărarilor. După ce-și întindeau corturile rupte de atâta folosire, porneau de dimineată de-a lungul satului. Bărbații purtând în spinare cazane de făcut țuică sau baliile de spălat rufe (în sat, totuși, majoritatea aveau mașini de spălat, urmare a banilor câștigați de copiii și nepoții plecați la muncă în Italia sau în Spania, așa că șansele de vânzare erau aproape inexistente), femeile ținând de mână câte doi-trei puradei murdari și aproape goi. Se opreau la fiecare poartă, femeile strigau cu un glas ascuțit extrem de sonor și pătrunzător la gospodarii care nu se vedeau prin curte, în timp ce bărbații lăsau jos greutatea

cărate, să se mai odihnească un pic, și trăgeau vârtos din țiğări. Părea o diviziune a muncii perfectă. Rolul copiilor era de natură sentimentală, mai înmuiau inimile împietrite de muncă și de griji ale femeilor care, de cele mai multe ori, veneau la poartă cu ceva de-ale gurii, pe care țiğăncile îl îndesau imediat în niște saci largi pe care-i purtau cu dexteritate pe umeri, mulțumind în mod repetat și urând tot binele din lume. În timpul acesta, bărbații testau și ei piața, întrebând dacă gospodarul nu are nevoie de un cazan din alama cea mai bună, sau de o balie pentru spălat. Stăpâna casei făcea rapid un semn negativ din cap sau din mână și intra repede înapoi în curte zăvorând poarta. Umbla zvonul că cerșitul și vânzarea de cazane și balii erau doar un pretext pentru ca țișanii care, de fapt, inspectau locurile cele mai bune de furat să poată veni noaptea la șterpelit. Asta făcea ca toate tentativele lor îndrăznețe de a intra în curți în timp ce strigau sau ofereau marfa de vânzare să fie oprite cu fermitate, iar porțile stăteau, în această perioadă, mai mult zăvorâte. Se uită la stația de destinație, dar acolo nu era trecut nimic. Se gândi că nici asta nu era în neregulă, din moment ce oricine știe prea bine unde trebuie să coboare. Întrucât nici numărul trenului nu era trecut pe bilet, bunăvoința lui se manifestă din nou, acceptând faptul notoriu că prin stația din localitate nu trecea decât un tren, exact la miezul fiecărei nopți. Așa că, evident, nici ora de sosire sau de plecare nu era necesară. Se gândi că măcar numele posesorului era trecut, dar constată că locul în cauză era necompletat. Nici asta nu constituia o problemă, deoarece, probabil, biletul era considerat a fi la

purtător. Cu asta examinarea biletului luă sfârșit, îl puse în buzunarul de la piept și începu să verifice conținutul sacoșei pe care urma s-o ia în călătorie. Ceasul de buzunar, pe care-l scosese și-l așezase pe colțul mesei, arăta că mai avea circa o oră până la miezul nopții. Pentru a ajunge la timp trebuia să plece în curând.

*

* *

Trenul era deja oprit în stație. Mirarea că ajunsese mult prea devreme față de miezul nopții ținu doar câteva secunde. Unicul bec din fața clădirii dărăpănate care adăpostea casa de bilete și sala de așteptare fusese spart de mult de praștiile copiilor și, cum nimeni nu se învrednicise să-l înlocuiască, singura lumină care mai spinteca, tremurând, întunericul dens, pătrunzând timid și pe peronul plin de spărturi ancestrale, era de la un bec anemic aflat pe tavanul scorojit al sălii de așteptare. În stație nu mai era nimeni, nici măcar șeful gării, care, în mod obișnuit, trebuia să primească trenul în stație și să-i dea liberă plecare conform graficului. Din tren nu coborî nimeni (sau poate călătorii coborâseră deja, deși nu întâlneau pe nimeni pe drumul de la gară spre sat). Nu erau decât trei vagoane, dintre care doar în ultimul se zărea o lumină vagă. Se duse spre acesta și urcă, fără să mai verifice numărul vagonului și al locului. În fond, într-un tren, probabil gol, ce importanță mai are respectarea locului primit? Nu era nimeni în vagon, așa că se așeză la întâmplare, lângă fereastră, cu fața spre sensul

de mers al trenului. În cele câteva minute cât a mai stat trenul în stație nu a mai venit nimeni. Apoi, fără nicio avertizare, trenul se puse în mișcare, cu obișnuitele scrâșnete de șine și de alte dispozitive mecanice. După câțiva metri, depășind peronul aproximativ al stației, trenul intră în beznă, mărimdu-și constant viteza. După vreo cinci minute, ritmul sacadat al trecerii roților peste îmbinările nesudate ale căii ferate se stabilizează. Acum puteai să-l folosești pe post de ceas, așa de constant se auzea. Înțelese că se intrase în regim de croazieră, așa că puse sacoșa nu prea voluminoasă pe suportul de deasupra banchetei, agăță haina în cuierul de alături și se așeză mai comod. Avea de gând să doarmă sau, cel puțin, să închidă ochii, mai ales că era lună nouă și oricum nu putea vedea nimic afară. Geamul slinos al vagonului îi întorcea doar propriul chip, funcționând ca o oglindă la care rolul de suprafață metalică de reflexie îl juca beznă din exterior.

*

* *

Nu știa cât timp ațipise. Sacadatul roților pe șine era același, dovadă că trenul își vedea de treabă. Se gândi, brusc, că acest sacadat imperturbabil era cea mai bună imagine pentru eternitate. Mai avea acest gând ori de câte ori stătea pe malul râului care trecea pe la marginea satului, în partea opusă stației de cale ferată. Avea un loc preferat, pe un mal nu prea înalt, la care râul făcea un cot ușor și unde era puțin mai învârtejit. Clipocitul

interminabil și perfect ritmat îi evoca, la fel ca acum, eternitatea. Se gândea atunci, ca și acum, că, de bună seamă, eternitatea nu poate fi decât ceva omogen, așa cum este acest ritm de roți. Eternitatea nu poate avea diferențieri pentru că, dacă ar avea, atunci ea, eternitatea, ar putea fi sesizată. Adevărata eternitate nu trebuie să poată fi sesizată ca eternitate, deci trebuie să fie perfect omogenă, egală cu ea însăși, cam în maniera în care termodinamica sugerează asta prin conceptul de entropie maximă care se va atinge la sfârșitul vieții Universului. Ajunse la un fel de parafrază negativă a conjecturii lui Poincaré: *dacă te afli în eternitate nu ai nicio modalitate de a stabili* că ești acolo. Deodată, avu senzația, aproape materială, că era privit. Întoarse capul. Vizavi, pe locul de lângă ușă, diametral opus cu locul său, stătea un bătrân, sau cel puțin așa părea în lumina aceea aproape de camuflaj din vagon. Nu dormea, privea în gol, prin fereastra sa, spre fereastra de pe culoar, pe partea opusă. Întoarse la loc capul, spre propria fereastră. Un fior îi străbătu întregul trup. Oare nu-l văzuse pe bătrân atunci când urcase? Și totuși, oricât de chioară era lumina din compartiment, era imposibil să nu-l vadă. Cu siguranță urcase mai târziu decât el. Să fi dormit atât de adânc, încât nu a simțit nici că trenul a oprit, nici că cineva a deschis ușa, care făcea un zgomot caracteristic, un fâșâit metalic, când trăgeai de ea în lateral s-o deschizi sau s-o închizi, nici că trenul a pornit din nou? Ar fi sesizat măcar lumina peronului... Rămase câteva minute încordat, privind în gol pe fereastra întunecată la bezna care părea aproape lichidă și prin care trenul

de noapte se strecura ca un pește preistoric. Sacadatul roților era singurul zgomot din acel univers lichid atotcuprinzător. Lichiditatea aceasta întunecată îi aducea în memorie lichiditatea râului care-i sugera, prin zgomotul egal al apei, aceeași eternitate. Într-adevăr, lichiditatea ar putea fi un bun candidat pentru asigurarea omogenității indispensabile eternității. O omogenitate care nu permite nici măcar trecerea timpului, deoarece această trecere ar însemna deja o diferențiere trecut-viitor, care ar sfâșia omogenitatea. După o vreme, își întoarse încet, cu mișcări infinitezimale, capul spre noul pasager. Avu un șoc, iar pantofii i se bătură, zgomotos și involuntar, unul de altul: bătrânul se uita la el. Avea o expresie liniștită, aproape plictisită, lipsită, în orice caz, de curiozitate sau interes. Avea un cap comun, puțin cam prea mare în raport cu trupul, așa cum acesta putea fi ghicit din postura de așezat, puțin chelit în frunte, dar relativ bogat în rest, probabil netuns de ceva vreme. Obrajii erau palizi, trași, și părea neras de câteva zile. Își aminti că nici el nu se mai răsese în ultimele zile, dar nu-și aminti din ce motiv anume. Ochii îi erau ageri, deși aveau o nuanță de oboseală sau, poate, de blazare. Îmbrăcămintea îi era comună, relativ neîngrijită. La fel ca el, avea o desagă aruncată pe suportul de bagaje de deasupra banchetei, iar o haină ponosită era atârnată în cuier, în dreptul locului alăturat celui pe care stătea. În momentul în care li se întâlniră privirile, bătrânul schiță un zâmbet care se voia amabil, sau de întâmpinare, dar nu reuși decât o strâmbătură acră. Cu o voce comună, întrebă:

— *Cât să fie ceasul?*

Făcu un gest de a scoate ceasul de buzunar, dar își aminti că decisese să nu-l mai ia. Își dorea o călătorie fără niciun plan, o călătorie în care deciziile le ia călătoria, și nu călătorul. Cam ca mersul fără nicio țintă pe străzi, când nu tu alegi străzile pe care să mergi, ci străzile te aleg pe tine. Este o experiență extraordinară, e ca și cum ai forța mâna destinului, spunându-i: ei bine, decide tu care-i calea mea, pe unde trebuie să merg și unde trebuie să ajung. Este posibil, oare, ca idealurile să ne aleagă, ele, pe noi, ca pe simple mijloace de auto-obiectivare a lor, a idealurilor, iar noi să fim doar instrumente docile? Dar asta ar însemna că nu avem nicio responsabilitate, din moment ce nu facem nicio alegere. Renunță imediat la ceea ce i se părea o speculație metafizică superficială, apropiată de clasicul teism. Gestul său de a se uita la ceas și grimasa imediată la gândul că nu-l luase fuseseră un răspuns clar pentru interlocutor, care nu mai așteptă un răspuns explicit. Se întorsese deja spre fereastra sa, când spuse aproape șoptit:

— *Nu contează, avem timp destul.*

Se așternu din nou tăcerea. Nu îndrăzni să întrebe pentru ce era destul timp. Trecură așa câteva minute, marcate doar de ritmul bătut cu obstinție și regularitate de roți. Avu, deodată, sentimentul ciudat al unei oglinzi în spațiu sau, mai degrabă, al unei simetrii față de mijlocul compartimentului: el în dreapta, cu fața spre direcția de mers a trenului, bătrânul în stânga, cu spatele spre direcția de mers a trenului. Această imagine de oglindire simetrică față de un punct îi aduse în minte cele două personaje ale lui Umberto Eco, parcă Simonini și Dalla

Piccola, care păreau să fie unul și același sau treceau, alternativ, unul în celălalt. Continuă să gloseze pe această idee și ajunse, chiar, la ideea funcțiilor algebrice impare ($f(-x)=-f(x)$), care sunt relative la un punct, punctul din mijlocul compartimentului, dacă un sistem de coordonate carteziane ar trece prin acel punct. Se scutură, pe jumătate amuzat, pe jumătate înspăimântat. Amuzat știa de ce e – imaginația o luase, desigur, serios razna, dar înspăimântat nu putea să înțeleagă de ce e, era un sentiment difuz, care se extindea rapid în tot corpul, așa încât aproape că începu să tremure, sau avu această senzație, de parcă tot sângele i se răcise brusc. Ca și cum i-ar fi ghicit gândurile legate de simetrie (mai lipsea să ajungă la teoria grupurilor Lie!, se gândi, și mai amuzat), bătrânul spuse, tot în șoaptă, de parcă ar fi vorbit doar pentru sine:

— *Toate sunt perechi, dar este nevoie de al treilea.*

De data aceasta se hotărî să intre în joc. Modul sibilinic și misterios în care bătrânul spunea lucruri fără nicio legătură cu starea de fapt – doi oameni care nu se cunosc, mergând în același compartiment al unui tren de noapte – îi dădu un curaj relativ. Cu o voce voit neutră, menită să dizolve atmosfera de mister creată deja, spuse:

— Vă referiți, desigur, la chestiunea terțului inclus.

Bătrânul nu se întoarse de la fereastra sa. Fruntea îi era lipită de ea, preluând vibrațiile ritmice ale trenului. Avu impresia insistentă că spusese o prostie și că bătrânul, din dispreț pentru atâta incapacitate de înțelegere, nici măcar nu-i va răspunde. După circa un minut acesta se îndreptă de lângă fereastră, dar nu-l privi direct, ci

își fixă privirea în fața sa. Vorbi rar, cu simplitate, dar cu fermitate:

— *Terțul inclus este un caz particular al celui de-al treilea necesar. Și nu trebuie mers mai departe de al treilea, structura reală a lumii nu admite mai mult de atât. Al treilea trebuie să asigure uniunea celor doi contradictorii, este un arbitru.*

— Cei doi sunt viața și moartea? Întrebă repede, simțind că i se usucă brusc gura.

Habar nu avea de ce luase exact acest exemplu. Putea să ia chiar principiul non-contradicției din logica aristotelică, pentru a ajunge la terțul exclus (își amintea situația, puțin cam ciudată, a faptului că principiul non-contradicției și principiul terțului exclus se formalizau prin două expresii care deveneau identice prin simpla aplicare a negației uneia sau alteia dintre ele).

— *Da*, răspunse bătrânul.

Răspunsul veni instantaneu, aproape în același timp cu întrebarea sau, poate, chiar un pic înainte ca formula întrebării să se încheie, de parcă o anticipase. În gât i se ridică un nod pe care nu reuși câțva timp să-l înghită. Își fixă și el privirea drept în față, fără să-l mai privească pe bătrân. Avea senzația că vorbește cu sine însuși, o senzație pe care o mai avusese atunci când, în lipsă de parteneri, juca singur șah, mutând o culoare, apoi întorcând tabla cu piese pentru a muta cealaltă culoare și tot așa. Spuse liniștit, ca și cum s-ar fi referit la ceva absolut banal:

— Și al treilea, cine e al treilea aici?

De data aceasta, bătrânul se întoarce spre el, privindu-l liniștit. Ochii îi rămâneau stinși, deși nu total inexpressivi, emanând un sentiment de împăcare și detașare, ca al înțelepților de pe vremuri. Îi susținu privirea, străduindu-se să nu trădeze nimic din tensiunea internă care se instalase aproape la nivel fiziologic. Bătrânul spuse rar, fără a accentua niciun cuvânt anume:

— *Al treilea este mesagerul. Și terțul inclus este un mesager, el trebuie să îi mențină în echilibru pe cei doi din pereche.*

De bună seamă, se gândi, bătrânul face aluzie la celebrul T al lui Lupasco, nici actualizat, nici potențializat sau pe jumătate actualizat și pe jumătate potențializat, adică aflat la jumătatea drumului dintre actualizare și potențializare, cumva în echilibru între a fi și a nu fi. Nu mai insistă, însă, pentru clarificări, și așa i se păru că introducerea temei terțului inclus îl obligase pe bătrân să facă o vultă largă pentru a-și aduce discursul acolo unde voia să ajungă. Exact, unde voia să ajungă? Și, la urma urmei, cine este și ce caută în compartiment, dar, mai ales, mai ales, cum a ajuns în compartiment, și când? Toate aceste incoerențe i se învălmășeau în minte unele peste altele, sau, mai degrabă, simultan, fără nicio logică aparentă și nici nu încercă să le ordoneze, cumva, logic. În acel moment se gândi, și acest gând aproape îl curentă, că trenul nu a oprit nicăieri de când a plecat, sau poate a oprit, dar el dormea. Totuși, de o bună bucată de vreme era treaz, și pe lângă tren sau în depărtare nu a trecut nimic, nici o localitate, nici o trecere la nivel, nici o pădure, nici o lumină, nici un stâlp care să susțină

firele electrice de unde se alimenta locomotiva. Un alt gând îl curență: locomotiva, trenul nu avea locomotivă! Încremeni. Da, abia acum lua aminte, trenul stătea în stație fără locomotivă, doar cele trei vagoane (*trei?*, se gândi la trinitățile despre care vorbea bătrânul), iar el se urcase în cel de-al treilea (*al treilea necesar?*). Trenul a venit *fără locomotivă* și a plecat tot *fără locomotivă*. Ciuli urechile. Sacadatul roților pe șine continua în ritmul deja familiar, așadar trenul continua să meargă. Se gândi că ar fi fost bine dacă ar fi luat ceasul, e vară și pe la cinci deja cerul ar trebui să se înroșească încet-încet. Oare cât timp trecuse de când a urcat? Se aplecă și-și lipi fruntea de geamul ferestrei, era rece, din cauza vitezei trenului, și puse palma în așa fel încât să anuleze efectul de oglindă al întunericului de afară, dar metoda nu avu niciun efect, bezna era totală, și sentimentul de lichiditate a întunericului îi reveni. Nu-și dădu seama cât i-au luat aceste gânduri, dar vocea bătrânului se oprise imediat după ultima propoziție. În mod ciudat părea că știe dinainte că el avea să reflecteze la ceva și se oprea pentru a nu-l perturba. Desprinse fruntea de pe geam și se întoarse. Bătrânul își reluase poziția cu privirea în fața sa. Imediat ce se întoarse spre el, bătrânul continuă. Vorbea aproape didactic, deși destul de inexpresiv, fără a-și accentua cuvintele și fără să melodizeze fraza. Și totuși, monotonia aceasta te capta, poate tocmai pentru că te solicita să adaugi tu accentele, urcușurile și coborâșurile frazei sau cezurile. Cumva te făcea părtaș, coautor la ceea ce se spunea. Avu sentimentul acut că era *determinat* să participe la crearea frazelor pe care, apoi, le auzea rostite de bătrân. Gândul anterior

despre simetrie îi reveni cu putere. În dreapta sa avea o oglindă care îi întorcea chipul prin intermediul bezei, în stânga avea o oglindă care îi întorcea propriile fraze, prin intermediul bătrânului. De data aceasta, da, părea chiar o dublă simetrie și o dublă oglindă.

— *Viața și moartea sunt din lumea noastră, deci și messengerul trebuie să fie de aici.*

Rostise fraza la fel de liniștit și de apodictic ca până atunci. Lăsa impresia că doar comunica ceva ce fusese de mult și definitiv stabilit și, în consecință, nu trebuia să se străduiască să fie convingător. Îi amintea de unii dintre colegii de departament de la facultate, fără vocație pedagogică sau științifică, ce se comportau la fel: sistematizau ce spusese alții și transmiteau studenților concluzii și rezultate considerate indiscutabile, fără putință de a fi tăgăduite sau măcar chestionate. Siguranța ex cathedra i s-a părut întotdeauna suspectă, ca orice alt gen de siguranță, de altfel. Alungă imediat aceste gânduri care-l purtau într-o perioadă încheiată de mult și-și lipi din nou fruntea de geam. Își încordă privirea încercând să pătrundă cât de cât prin fluidul negru de dincolo. Tot timpul din urmă fusese atent la fereastră, încercând să surprindă un semn exterior, orice semn, că trenul este în mișcare. Exista, într-adevăr, un mic balans și, exista, desigur, acel ritm sacadat al trecerii roților peste capetele de îmbinare a șinelor ferate, prin urmare nu putea spune că nu are niciun criteriu de a stabili, din interior, dacă se află în mișcare sau în repaus (adică, nu era într-o situație indecidabilă specifică mecanicii relativiste concepute de un viorist amator acum mai mult de 100 de ani). Și, cu

siguranță, nu se afla în eternitate, unde, într-adevăr, nu ar fi putut stabili unde se află (nu emisese chiar el, cu puțin timp în urmă, această conjectură?). Și totuși, unde se afla? Știa că a plecat, știa că stația unde urcase în tren rămăsese în urmă sau, în orice caz, nu se mai vedea peronul la lumina acea aproximativă ițită din sala de așteptare goală.

Se îndreptă și se întoarse spre bătrân. Se trase, brusc, cu putere, înapoi. Pe scaunul unde până atunci stătuse bătrânul cu care vorbise (mă rog, cu care schimbase cele trei-patru propoziții aproape fără sens) nu mai era nimeni. Se gândi că ieșise pe culoar, de coborât nu avea cum să coboare, deoarece țăcănitul roților nu se oprise nicio clipă, doar nu a sărit din mers. Și chiar pentru a sări din tren, trebuia să iasă, mai întâi, din compartiment, ca să iasă din compartiment, trebuia să deschidă ușa compartimentului, care scârțâia. Făcu aceste raționamente detectivistice cu o rapiditate care-l făcu să creadă că fuseseră făcute de subconștient, iar conștientul doar luase notă de ele. Se ridică încet, se duse spre ușă, o trase în lateral (se auzi bine-cunoscutul fâșâit, l-ar fi auzit, cu siguranță, și dacă ar fi ieșit bătrânul din compartiment) și ieși pe culoar. Pe culoar nu era niciun bec. O luă spre vagonul din față, trecu prin dreptul celorlalte compartimente, încercând să vadă dacă e ceva înăuntru. După al doilea compartiment, nu mai putu să vadă nimic, totul era înecat în bezna lichidă de afară. Trase de ușile compartimentelor, sperând ca, dacă era ceva înăuntru, să spună ceva, să întrebe cine e sau ceva de acest gen. Nu se întâmplă nimic. Trecu de ecluza flexibilă dintre vagoane și procedă la fel cu vagonul din față, apoi și cu primul

vagon. După toate aparențele, nu mai era nimeni în tren. La primul vagon încercă să-și dea seama dacă trenul avea locomotivă, dar nu reuși. Totul era cufundat în cea mai deplină beznă. Se întoarse orbecăind, adică ajutându-se de ambele mâini pentru a stabili pe unde trebuie să meargă. Reveni la compartimentul său și se așeză, cu un sentiment acut de sleire de puteri și de dorință de a se odihni, pe locul pe care, până în urmă cu câteva minute, stătuse bătrânul. Văzu, ca prin vis, și cu o surprindere abia schițată, că sacoșa sa era așezată pe suportul de deasupra banchetei pe care tocmai se așezase, iar haina era agățată în cuierul de pe locul alăturat. Se uită, mecanic, la locul de pe diagonala compartimentului, pe care stătuse până atunci. Nu avea niciun bagaj și nicio haină. Nu mai avea chef (sau putere?) să mai raționalizeze această situație (obiceiul de a raționaliza devenise, pe măsură ce înainta în viață, cvasi-permanent, îi dădea o stare de confort, deși, de multe ori, această raționalizare era o simplă justificare sau o simplă poveste care făcea inteligibilă o situație care nu era, de fapt, inteligibilă). Se așeză, cu mișcări foarte obosite, mai confortabil și, în scurt timp, adormi.

*

* *

A doua zi dimineața, unul dintre copiii care se jucau în stația dezafectată a coborât valvârtej din garnitura de trei vagoane ruginite, abandonată nimeni nu știe de când și trasă pe o linie de serviciu care nu mai funcționa de ani buni, speriat și țipând, alergând într-un suflet până

la o casă sărăcăcioasă, din apropierea stației, unde locuia împreună cu părinții și încă vreo câțiva frați și surori. Pe la prânz a venit și polițistul satului, împreună cu primarul, medicul și doi săteni, ca martori. Procesul-verbal, semnat de toți cei prezenți, preciza că bătrânul din tren a fost identificat ca fiind dl *E.* și că moartea a fost una naturală, neconstatându-se semne de violență sau agresiune pe trupul acestuia. S-a hotărât ca sacoșa și haina găsite alături de bărbat să fie păstrate, un timp, la sediul primăriei, pentru eventualitatea că vreo rudă le-ar fi solicitat. Din câte știa martorii și primarul, bătrânul găsit în trenul abandonat nu avea rude.

Cabana din pădure

Soția îi murise, în urma unui accident vascular, cu vreo trei ani înainte ca el să se pensioneze. Amândoi erau ceea ce se numește, destul de impropriu, liber-cugetători, ea era farmacistă (deși, inițial, dorise să facă medicina), iar el lucra în cercetare în domeniul filosofiei. Amândoi mai aveau și activități didactice, el mai ales la nivelul de masterat și doctorat (considera că, la nivelul de licență, bagajul informațional și, în special, atitudinea absolvenților de studii liceale lăsau mult de dorit, cel puțin pentru un domeniu așa de abstract și de „inutil“ cum era filosofia – de fapt, specialitatea lui era epistemologia –, așa că de mulți ani nu mai accepta ore în învățământul superior de licență). Conveniseră ca, indiferent cine o ia înaintea celuilalt în privința încheierii socotelilor cu viața, să se procedeze la arderea cadavrului. Așa a și făcut, iar acum cenușa soției se odihnește într-o casetă de metal pe care o aveau în casă nu se știe de unde și care i se păruse potrivită pentru acest scop. Casetă stă acum, la rândul ei, pe un raft de bibliotecă, în camera lui de lucru (unde este și biblioteca familiei), între câteva cărți groase de istoria filosofiei.

După ce a murit soția, i-a dispărut orice entuziasm pentru cercetare, așa că a așteptat să împlinească vârsta legală de pensionare și a depus dosarul cerut de lege. Conducerea institutului de cercetare în care lucra nu a insistat să continue activitatea (se putea aproba, anual, de către conducerea administrativă a institutului, continuarea activității pe postul deținut, cu menținerea salariului) și, desigur, nici el nu a dorit acest lucru. A vorbit cu câțiva foști colegi din institut să-i preia cei trei doctoranzi pe care-i mai avea în coordonare, anunțându-i, apoi, și pe aceștia, despre schimbarea intervenită. A renunțat, desigur, și la obiceiul de a invita acasă, în bibliotecă, câte un doctorand cu care avea lungi discuții pe subiecte din economia tezei de doctorat. În scurt timp, primise decizia de pensionare, împreună cu notificarea care preciza suma pe care urma s-o primească, lunar, în contul curent pe care-l deschisese în acest scop. Din acel moment trecuseră doi ani, timp în care se ocupase doar de punerea în ordine a lucrărilor începute (toate erau pe calculator, nu mai lucra de multă vreme cu hârtii). Voia să-și folosească experiența și cunoștințele acumulate pentru a scrie o ultimă lucrare, o lucrare introductivă la problema adevărului în domeniul social, problemă care, după cum aprecia, nu primise încă un răspuns satisfăcător. Lucrarea avansa greu, de fapt, nu reușise decât să schițeze, vag, o listă de teze pe care urma să le discute. Entuziasmul a scăzut, însă, brusc, până la dispariție, după o vizită, făcută în urmă cu câteva luni, la cabana familiei, care stătea, de când murise soția, închisă.

Cabana fusese construită, cu circa un deceniu în urmă, din lemn, într-un stil extrem de simplu, într-un luminiș larg din pădurea care se întindea, pe circa două sute de metri, între sat și un râu lat și vijelios, urmând cursul acestuia pe mai mult de treizeci de kilometri, în amonte și în aval față de sat. Cabana nu avea niciun fel de facilități ale civilizației: o lampă cu petrol care asigura lumina necesară noaptea, câteva scaune pliante, o masă simplă, un pat fără saltea (pe post de saltea foloseau câteva pături puse una peste alta; de altfel, nu înnoptaseră niciodată acolo). Apă, ceai sau cafea aduceau în termosuri. În spatele cabanei, o toaletă tip turcesc, din scânduri simple, acoperită cu tablă galvanizată (ca și cabana însăși). La intrare, constructorul fusese rugat să facă și o mică terasă, sub acoperișul cabanei, unde stăteau de obicei (cabana nu era destinată să primească musafiri, de altfel, nimeni nu știa de existența ei), pe câte un scaun pliant, ascultând glasurile pădurii. Când mergeau acolo, vorbeau puțin, aproape deloc, lăsându-se cufundați, cu toate simțurile, în universul naturii. Căpătau o stare cvasi-letargică, de transă, și rămâneau așa chiar și câteva ore, cu o senzație stranie de contopire cu o lume în care funcționează doar simțurile și în care nu numai că ești singur, dar îți dorești să fii singur. Un sentiment ciudat de singurătate și, totodată, de comuniune cu natura însoțea tot acest răstimp în care rămâneau ca într-o totală imersiune în sine. Natura, cu sunetele, mirosurile,

aderile ei tactile, amestecul de culori și, în cele din urmă, cu liniștea dată de formarea și menținerea fondului de senzații (liniștea, nu-i așa, nu este absența zgomotului, ci absența variației zgomotului), îi îngloba omogenizându-i cu tot ceea ce era ea. Când, în cele din urmă, ca dintr-o vrajă, se smulgeau din reverie, își strângeau lucrurile cu care veniseră, în tăcere, și porneau spre casă. Ajunși acasă, abia într-un târziu își vorbeau, pe subiecte exclusiv domestice și doar atât cât era necesar, parcă pentru a nu tulbura starea de care se lăsaseră cuprinși la cabană. Aceste întâmplări se petreceau cam o dată pe lună și nu erau deloc planificate, de obicei unul propunea și celălalt accepta necondiționat să meargă la cabană. Nici momentul zilei în care mergeau la cabană nu constituia o regulă, însă ceea ce s-a dovedit a fi o „regulă“ este că nu au rămas niciodată noaptea acolo. Nu ar putea spune de ce, așa s-a întâmplat, pur și simplu. Nu le era teamă să rămână (ar fi putut să-și ia arma de vânătoare – o avea de mulți ani, dar la vânătoare nu fusese decât de vreo trei ori, cu alți vânători din sat, prilejuri cu care nu trăsese în niciun animal, deși trecuseră pe lângă el și iepuri, și căprioare și chiar și un mistreț, într-una dintre dăți, iar ceilalți vânători îl încurajaseră să tragă; îi strigau „trageți, dom' profesor, acum, trageți“, dar nu a tras niciodată. Cât despre apelativul de profesor, probabil așa se prezentase el atunci când au venit în sat, unde au cumpărat o casă veche, cu un mic teren de pomi fructiferi pe lângă ea, pe care au renovat-o cât se poate de simplu apoi, iar oamenii au reținut că este profesor), deși în pădure existau cel puțin două haite de lupi care, în iernile geroase și cu

zăpadă multă, se mai iveau și pe la marginea satului (de altfel, acesta era unul dintre motivele pentru care satul deținea un corp de vreo 12 vânători iscusiți, gata să intervină dacă primejdia, Doamne ferește, ar fi escaladat). Iarna nu au mers niciodată la cabană, în primul rând din cauza zăpezii mari și apoi, desigur, de data aceasta, și din cauza pericolelor legate de animalele sălbatice pe care pădurea le găzduia.

*

* *

În urmă cu câteva luni trecuse pe la cabană, așa într-o doară, fără un scop precis. Era la jumătatea lui octombrie, deci în toiul toamnei, care își vedea de ale ei: desfrunzirea copacilor și tapetarea solului pădurii cu un covor galben-marونیu de frunze veștede, aruncarea în timpul nopții a perdelei de brumă care, dimineața, făcea aproape ireală întreaga pădure, micșorarea treptată a parcursului diurn al soarelui, care, la rândul său, era din ce în ce mai anemic, parcă obosit de o vară lungă în care arsese cu entuziasm. Ceasul arăta ora 4 după amiaza când a descuiat ușa, a deschis-o, dar nu a intrat. A lăsat ușa așa, deschisă, și s-a așezat pe unul dintre scaunele pliante de pe terasa improvizată în fața cabanei. Cele două scaune pliante rămăneau tot timpul pe terasă, lângă o mică măsuță de rafie, chiar și iarna, când, de altfel, erau acoperite de zăpadă. Zgomotul specific al pădurii abia se simțea, mai ales prin ciripit de păsări care, în limba lor, comunicau și rezolvau, desigur, chestiuni importante

și urgente. Aerul era liniștit, nici măcar o boare de vânt nu umfla rămășițele de frunze care încă nu se desprinseseră total de pe ramurile copacilor. Rămase așa, cu ochii închiși, cum făcea și altădată, când nu venea singur. Nu rememora nimic din stările similare trăite demult și, de altfel, părea că zumzetul gândurilor s-a oprit și el. Senzația pe care o încerca era cu totul nouă, avea efectiv senzația că își pierde, încet-încet, nu identitatea, căci rămânea pe deplin conștient, ci consistența materială. Stând cu ochii închiși, în timp ce nimic din jur, vânt sau zgomote care să iasă din fundalul monoton, nu spărgea această monotonie, avea senzația că devine, pur și simplu, o parte din decorul pădurii, prin nimic excepțională în raport cu acest decor, ba dimpotrivă, o parte cu totul și cu totul comună și omogenă cu acesta. Când și-a revenit, absolut natural, ca dintr-un vis, din această stare de descompunere materială simulată, nu a fost deloc speriat de trăirile senzoriale false pe care le-a avut, așa cum, trezindu-te după un vis neobișnuit prin conținutul său epic, nu ești speriat după ce îți dai seama că ai avut un vis, că acum te-ai trezit și că ceea ce ai trăit în vis nu este real. Cu toate acestea, însă, acea senzație, de descompunere substanțială (deși cu menținerea conștienței identitare), de dizolvare materială în lumea din jur, prin simpla închidere a ochilor și deconectare de la orice gând intenționat, nu a dispărut niciodată în întregime de la acea experiență. Desigur, s-a diminuat cu timpul, dar ceva din esența ei a rămas. A încercat să verifice dacă nu putea intra în acea stare și în bibliotecă, adâncit, cu ochii închiși și izolat de orice

zgomot excentric față de fondul general de zgomot din cameră, în fotoliul supradimensionat. Nu a reușit asta niciodată. Îndeosebi, nu putea scăpa de gândul că acum experimentează ceea ce experimenta, ceea ce la cabană nu se întâmplase. Faptul că avea în permanență conștiența că face ceea ce face reprezenta, parcă, un inhibitor pentru intrarea în acea stare de transă în care materialitatea lui nu mai era relevantă, iar această materialitate devenea, complet, o parte oarecare pe care decorul pădurii o accepta ca pe o parte „de drept“ a ei. Astfel că, după circa o lună de la prima experiență, s-a întors la cabană. Data trecută plecase fără să mai închidă ușa, așa că, între timp, vântul grămădise mormane de frunze în dreptul ușii și, probabil, și în interior. Nu a înlăturat frunzele, ci s-a așezat, aproape cu religiozitate, parcă de teamă să nu strice ceva care ar fi întrerupt vraja ce urma să se însinueze curând, pe scaunul pliant pe care stătuse data trecută. Și pe scaunul pliant ajunseseră frunze îngălbenite, dar nu le-a dat jos, s-a așezat peste ele, cu o ciudată senzație fiziologică de îmbrățișare. Parcă scaunul, plin acum de frunzele scuturate și aruncate acolo de vânt, îl primea într-un fel de îmbrățișare a naturii cuibărite acolo, pe scaun. Închise ochii, se relaxă, lăsă capul să-i cadă în piept în bine-cunoscuta poziție a birjarului (citiți undeva că această poziție este cea mai relaxantă cu putință) și, încet-încet, reintră în starea aceea în care nu se desprindea de propriul corp, ci acesta, corpul, trecea, parcă, în elementele naturale din jur, printr-un fel de dizolvare a materialității sale. Nu-și mai simțea mâinile, picioarele, de fapt nicio parte a corpului, nici chiar capul,

care, în poziția birjarului fiind, nu mai transmitea niciun fel de semnale de materialitate. Cu o bucurie imensă, posibilă numai atunci când teama că această bucurie nu va mai veni este, la rândul ei, imensă, retrăi vechea senzație. De data aceasta, însă, ceva nu a mai fost la fel: era conștient, în continuare, de propria identitate, trăia, ca și data trecută, senzația, aproape fiziologică, a dizolvării materialității sale în decorul din jur, dar nu scăpase cu totul de orice gând. Un gând, un singur gând, se formase, îndărătnic, deși nu-l chemase, în toată această trăire: gândul că senzația trăită, mai exact spus, mesajul senzației trăite, reprezenta un comandament pentru el. Avu, deodată, revelația unui moment de grație (cum au, rar, cercetătorii autentici când, brusc, înțeleg ceea ce au găsit în cercetarea lor), și anume revelația înțelegerii unei datorii (acel imperativ categoric al filosofului pe care l-a iubit atât de mult, poate mai mult decât l-a acceptat, pentru onestitatea lui intelectuală). Datoria de a se întoarce în natură, de a reintra în circuitul naturii, așa cum a fost dintotdeauna și cum ar fi trebuit să rămână întotdeauna. Când se trezi din reverie, gândul momentului de grație nu dispăru, ci, în mod curios, se accentuă, de parcă ar fi fost singurul scop (al cui?) al acelei trăiri de descompunere, de dizolvare a materialității lui. În zilele care au urmat, senzația nu s-a mai diminuat, cum se întâmplase înainte, ci s-a accentuat. Se creă, încet-încet, sentimentul acut că acea dizolvare a materialității este iminentă sau reclamată (de cine?) imperios. Acest sentiment se traducea într-un dor (acest cuvânt complex și, în același timp, ambiguu îi veni imediat în minte)

de cabană, într-un dor de a merge la cabană și de a se abandona scaunului pliant. Din acel moment, nu mai putu lucra nimic, nici măcar pentru a-și pune în ordine multitudinea de lucrări sau articole începute cine știe de când. Împrăștiate peste tot în bibliotecă, împreună cu cărțile scoase de prin rafturi și lăsate pe te miri unde, deschise la paginile care-l interesaseră cândva, le lăsa în starea de „entropie“ în care ajunseseră. Laptopul, care îl ajutase atât de mult de-a lungul anilor, ținând în ordine gândurile care îi veneau în dezordine, stătea, aprins, pe birou. Nu-l închise. Își pregăti cu grijă haine groase și încălțăminte călduroasă (găsi un set complet în debaraua unde ținea îmbrăcămintea de vânătoare), se îmbracă și plecă spre cabană. Când ajunse, îndepărtă frunzele care blocau ușa de la intrare, descuie cabana și intră în cameră. Se trânti, așa îmbrăcat cum era, pe pat, și în scurt timp, adormi.

*

* *

Când se trezi, afară începea deja să se întunece. Se ridică din pat, ieși și începu să caute lemne de foc. Adună câteva brațe bune de ramuri groase rupte de vânt și le pregăti în spatele cabanei, unde era un mic tăpșan de la care începea imediat pădurea deasă, așezându-le într-un morman. Aduse scaunul pliant din terasă și-l așeză între mormanul de lemne și spatele terasei, astfel încât era orientat spre zidul de pădure de la marginea tăpșanului. Apoi aprinse, cu grijă focul. Timide, la început, dar

prinzând treptat curaj, flăcările cuprinseră curând mormanul de lemne. Acum flăcările dansau aproape liturgic, îmbrățișându-se unele pe altele, pentru a se despărți apoi, cu izbucniri violente în sus și în lateral. Rămase îndelung, cu ochii privind flăcările, dar, cumva, trecând dincolo de ele. De fapt, jocul flăcărilor era doar un fundal acum (de mult nu le mai percepea ca atare, în mod individual, ci doar ca pe un decor oarecum îndepărtat, fără nicio legătură directă cu el însuși). Prin cap îi treceau gânduri amestecate, fără a se închea într-un fir epic sau, măcar, emoțional. Era un talmeș-balmeș de amintiri incomplete, care încălcau în mod grosolan cronologia, amestecând evenimente îndepărtate cu unele recente, dar, ceea ce era curios, nu erau numai amintiri ale unor întâmplări care avuseseră loc cândva și în care el fusese, într-un fel sau altul, implicat. Erau unele amintiri despre întâmplări pe care, în mod evident, nu le trăise niciodată pentru că, în mod natural, nu avea cum să le trăiască. Și atunci, ce fel de amintiri erau acestea? Amintirea ar trebui să fie o rememorare a ceva ce ai trăit și a rămas în memorie. Și atunci, despre ce fel de memorie poate fi vorba când îți amintea despre evenimente pe care nu ar fi avut cum să le trăiască?

Tribul mersese toată ziua la vânătoare, dar norocul nu îi surâsese, de astă dată. Cu o seară înainte, șamanul scrijelise, pe țărâna din fața peșterii unde se adăposteau noaptea de animalele de pradă, un lup care fusese văzut de mai multe ori, în serile anterioare, dând târcoale tribului. Aprinseseră focul și, dansând în jurul conturului de lup desenat de șaman, își înfipseseră, ritualic, sulițele de lemn cu vârf de bronz în trupul

acestuia. Ucigându-l ritualic, se asigurau că a doua zi îl vor găsi și vor reuși să-lucidă cu adevărat. A doua zi după realizarea uciderii rituale a lupului, au pornit, pe dealurile dimprejur, să caute animalul. După o zi istovitoare, în care, de câteva ori, cineva din trib indicase în diferite direcții, spunând că l-a zărit, dar toate expedițiile în acele direcții se soldaseră cu eșec, s-au întors în luminișul care străjuia peștera, obosiți, flămânzi și descurajați că zeul nu le-a ascultat incantațiile din seara precedentă, prin care îl implorau să-i ajute la vânatoare. Au aprins focul și au stat în jurul lui, tăcuți și încrâncenați, până când noaptea a aprins stelele și a izgonit în genunile muntelui lumina zilei. Atunci războinicii s-au ridicat și, luându-și sulițele, bătele și topoarele, au intrat în peșteră, să se culce. Șamanul s-a apropiat de el și i-a spus că, în noaptea aceea, trebuie să aducă o pradă mare pentru trib, ca să mănânce. Apoi șamanul a intrat și el în peștera întunecată și sigură. A rămas lângă foc până când flăcările s-au stins de tot. Jarul mai mocnea sub cenușă, când și când, ca un muribund părăsit. După un timp, și-a luat sulița de lemn cu vârful de bronz (pe care și-o făcuse el însuși cu prilejul primirii în rândul războinicilor – ceremonie care marca ritualic trecerea de la starea de băiat la starea de bărbat) și a intrat în pădurea care se întindea în jurul peșterii. Încet-încet ochii i s-au obișnuit cu întunericul și, la lumina slabă a stelelor (căci luna nu apăruse în acea noapte), încerca să zărească în jur. Călca încet, cu grijă, pentru a nu rupe vreascuri ce ar fi atras atenția prădătorilor care s-ar fi ascuns în beznă. Tălpile goale se arcuiău instantaneu atunci când simțeau vreo creangă sau vreun vreasc căzut pe pământ, așa că evita micile trosnituri care ar fi putut să-l dea de gol. Învățase asta tot de la animale, în atâtea pânde pe care le efectuase, de unul singur sau în desfășurările tribului la atâtea vânători la care participase. Încerca să realizeze o înaintare circulară, de fapt, mai mult o înaintare în formă de spirală care crește, așa încât să poată acoperi cât mai mult teren cu puțință. Deodată, după câteva ore de mers

pe bâjbâite, auzi, în tufărișul dens din față, un trosnet scurt. Se opri de parcă ar fi fost fulgerat, rămânând nemișcat și încercând să străpungă cu privirea întunericul în direcția din care s-a auzit trosnetul. Știa, tot din experiență, că nemișcarea este cea mai bună ascunzătoare atunci când ești la vânatoare. De bună seamă că și animalul care declanșase trosnitura știa asta, așa că un timp care i se păru foarte lung nu se mai auzi nimic. Continuând să rămână nemișcat, roti încet capul spre stânga, pentru a vedea și lateral. Atunci, în lumina palidă a stelelor (de parcă ar fi luminat din spatele unei perdele), doi ochi fosforescenți sclipiră scurt. Fixând acele fosforescențe cu privirea, se aplecă, se așeză pe burtă și începu să înainteze cu grijă, infinit de încet, spre ele. Ținea suliița pe lângă corp, pregătit în orice moment s-o repeadă în orice ar fi mișcat în fața lui. Târându-se cu cea mai mare atenție, intră în desișul unde sclipiseră ochii animalului. Și, deodată, îl văzu. Era lupul pe care îl căutaseră ziua întregă, un lup mare, puternic, care părea a avea blana cenușie. Era așezat, și el, pe burtă, în mijlocul tufișului, aproape nerespirând pentru a nu se deconspira. Ochii fosforescenți continuau să-l privească, dar parcă nu cu teamă, ci cu un fel de complicitate sau, i se păru, cu tristețe. Între el și lup nu mai era acum decât o distanță cam de două suliițe. Și doar câteva crenguțe subțiri îi despărteau efectiv. Instinctiv, încheștă mâna pe suliiță. Într-o fracțiune de secundă ar fi repezit suliița ascuțită în partea stângă a animalului, străpungându-l până în partea cealaltă a trupului. Dar, în aceeași fracțiune de secundă, în loc să repeadă fulgerător suliița, cum făcuse de atâtea și atâtea ori, de aproape sau de departe, de pe loc sau din alergare, într-un singur animal sau în direcția unei turme, începu să se târască, pe burtă, cum era, spre lup. Acesta rămase nemișcat, continuând să-l privească fix și, parcă, întrebător. Încet, la fel cum făcuse și până acum, neauzit, trăgând ușor suliița pe lângă corp pe măsură ce înainta, se apropie de lup. În tot timpul acesta, ochii săi și ochii animalului au rămas fixați unii asupra celorlalți, parcă încercând să înțeleagă, cu o clipă

mai devreme, intențiile celuilalt. Ajunse cu capul chiar lângă capul acestuia și-i simți deja mirosul ascuțit de sălbăticiune. Nările animalului se mișcară imperceptibil, semn că, la rândul său, îi simțea mirosul de om. Mai înainte câțiva centimetri și, trecând cu puțin de capul animalului, rămas nemișcat de parcă ar fi fost desenat, și nu viu, înclină capul spre capul acestuia, ca și cum s-ar fi lăsat, ușor, pe el. Avu senzația că și lupul își relaxă poziția capului, într-un răspuns abia sesizat la mișcarea sa. Cât au stat așa, nu poate aprecia. Poate au stat o clipă, sau poate au stat ore. Poate a adormit, sau poate nici n-a apucat să-și lipească prea bine capul de capul animalului. Își amintește doar că, dintr-un salt, lupul a sărit în picioare și a dispărut în desișul lichid al pădurii.

Cu un mic zvâcnet se smulse din noianul acestor amintiri neverosimile, cărora numai un Jung ar fi putut încerca să le găsească o semnificație sau, mai degrabă, un sens. Flăcările abia mai ardeau, pentru că nu mai pusesese pe foc, noaptea fără lună luase în stăpânire deplină lumea, iar stelele luminau palid, de parcă cineva pusese o draperie prin care își transmiteau lumina. Atunci, îl văzu. Dincolo de foc, în desișul care pornea imediat spre pădure, doi ochi fosforescenți, *aceiași ochi*, îl fixau. Privi intens în acele fosforescențe, mult timp, având senzația scufundării în ele, ca într-o fântână de foc. Mută scaunul în lateral, spre stânga, departe de jarul care încă mai mocnea surd, și se așeză din nou. După câțva timp, lupul ieși din desiș. Deși lumina stelelor abia de permitea să întrevezi ceva, își dădu seama că era un animal mare, puternic. Avea blana cenușie și, acum, ochii nu-i mai scânteiau ca adineauri. Și ochii erau tot cenușii, privirea lor era intensă și fixă, fără să clipească. Lupul făcuse câțiva

pași afară din desiş și acum se așează pe burtă, cu labele din față sprijinindu-i capul semeț. Continuă să-l privească, liniștit. I se păru că privirea lupului avea o anumită tristețe. Instinctiv, se ridică de pe scaun cu mișcări lente și se așează pe burtă, cu fața spre lup. Își puse brațele în față, sprijinindu-și bărbia pe ele, într-o încercare instinctivă de simetrie cu poziția lupului. Rămase așa un timp, iarăși fără a putea măsura sau interioriza durata respectivă. Parcă privirile lor erau, acum, înlănțuite între ele. Înțelese cu claritate că lupul nu-l va ataca. Atunci, brusc, se ridică și o luă la fugă, în lateral, spre pădure. Dintr-un singur salt, urmându-și chemarea de prădător, lupul îl ajunse, sărindu-i în spate. Se rostogoliră amândoi, sub greutatea lupului, iar din rostogolire el se întoarse cu fața în sus. Animalul se răsuci cu iuțea ajungând deasupra lui, botul i se încleștă instantaneu în jurul gâtulejului și colții săi îi străpunseră carotida. Lupul rămase cu gura înfiptă în gâtulej până când instinctul îi spuse că prada e moartă. Atunci se ridică și slobozi un urlet gutural, semn pentru restul haitei că a ucis o pradă. Urletul lupului era grav, melodios, trecând armonios între octave. Lupul urlă de trei ori, până când, din întunecimea pădurii, se auziră două sau trei răspunsuri ale haitei. Atunci se așează pe burtă, alături de om, cu capul ușor sprijinit de capul acestuia. Sângele care curgea din gâtulejul omului se năclăia încet în blana cenușie a lupului.

Măturătorul de străzi

Imediat după ora prânzului fusese convocat la o ședință fulger, ținută la primăria de sector unde era angajat, împreună cu toți ceilalți 24 de măturători de străzi (denumirea oficială a acestei ocupații era, desigur, alta, împopoțonată și festivă, ca o femeie cu gusturi vestimentare îndoielnice). Șeful direcției din primărie, de care aparținea această activitate, era un ins supraponderal, permanent transpirat, care vorbea tare și, în timp ce vorbea, bălângănea aiurea brațele, fără nicio legătură semantică cu cele spuse. Le repeta aceleași lucruri ca la fiecare început de săptămână, așa că nici măcar nu-și mai amintea ce le spusese. Apoi se împrăștiaseră, pe jos, cu uneltele specifice (acum aveau în dotare niște utilaje impresionante, multifuncționale de măturat-răzuit-încărcat-îndesat și transportat, importate, ceea ce, pe de o parte, le ușura cu adevărat treburile, iar, pe de altă parte, le dădea un aer de echipă de intervenție de elită, numai bună să facă obiectul admirației civice), fiecare pe zona de străzi care le fusese arondată cu ani în urmă. Ideea permanentizării arondării străzilor pe echipe era o idee managerială excelentă, deoarece responsabiliza: îți

faci azi bine treaba, mâine vei avea mai puțină treabă. În plus, se stabileau și unele apropieri, cele mai multe tacite și complice, dar, uneori, și explicite, între ei și locuitorii „locali“. Uniformele care făceau parte din dotare erau, și ele, de natură să confere armatei de salubritate o prestanță aparte. Fiecare șef de echipă (echipa era formată din trei oameni) avea în dotare și un telefon mobil pe care îl ținea mai tot timpul în mână, aiurea, deși comunicările primite prin telefon abia de se numărau pe degetele unei singure mâini în decursul unei zile (posesorul modernului instrument nu avea permisiunea să-l folosească decât pentru a anunța situații ieșite din comun sau situații de urgență întâlnite în exercițiul funcțiunii și pe care nu știa sau nu putea să le rezolve singur).

Era început de toamnă și deja, cu fiecare zi mai mult, străzile pe care echipa lui le avea în administrare se umpleau de frunzele copacilor, prea slăbite pentru a se mai putea ține de ramuri, mai ales că vântul era mai puternic acum. În timp ce le strângea cu mătura din dotare pe cele deja căzute în cursul zilei, urmărea cu privirea câte o frunză căreia îi venise rândul să moară. Era o priveliște care i se părea de o mare gravitate, deși, desigur, în același timp, zeci și sute de alte frunze cădeau în același fel, în apropiere sau mai departe, ca pe toate celelalte străzi. Căderea în masă a frunzelor nu i se părea impresionantă, dar urmărirea călătoriei unei singure frunze, de pe ramura unde s-a născut și pe care nu a părăsit-o niciodată și până pe caldarâmul cenușiu al străzii, îi stârnea gânduri învâlmășite, de fapt, mai degrabă începuturi de gânduri întrerupte permanent de începuturi ale altor gânduri

(îi veni în minte o analogie cinică, parcă Stalin sau un acuzat nazist la Tribunalul de la Nürnberg, nu mai ținea minte bine, spusese că moartea câtorva oameni este o tragedie, pe când moartea unui milion este o simplă cifră statistică). Iată o frunză care, după un mic zbucium sub răsuflarea vântului subțire și rece, se desprinde, ca sub imperiul unei mari ușurări, de mica rămurea dintr-un tei maiestuos. Cade foarte încet, ca într-un film rulat cu încetinitorul, plutind și răsucindu-se în aer. Nu era un dans, pentru că nu avea nici ritm și nici așa-numitele motive ciclice ale mișcării, specifice dansului. Căderea frunzei era secvențială, ca un dans, dar secvențele erau unice, nu se repetau. Acea cădere era, mai degrabă, o poveste. Da, mai degrabă o poveste, căci povestea este, și ea, secvențială fără să-și repete secvențele. Așadar, frunza aceea, în căderea ei unică, definitivă, inerentă, inevitabilă, însingurată, tristă, liniștită, neauzită, spune o poveste. Se aplecă pentru a putea trage frunzele vechi aflate sub mașina parcată pe carosabil (problema locurilor de parcare în oraș a rămas nerezolvată, deși toți primarii care au condus administrația orașului au câștigat voturile șoferilor și ale familiilor și prietenilor lor promițând să rezolve această problemă). Încărcă lopata ergonomică cu micul morman de frunze strânse deja și descărcă încărcătura în tomberonul care făcea parte din utilajul de serviciu, căruia îi spunea, în glumă, strung. Apelativul de strung nu era chiar aleatoriu, deoarece, înainte de evenimentele din 1989, pe care unii le numeau revoluție, iar alții lovitură de stat (niciodată nu a înțeles de ce cele două etichete sunt considerate atât de radical diferite – în

fond, o revoluție cuprinde în structura ei, în mod obligatoriu, o lovitură de stat), fusese strungar de categorie maximă într-o mare uzină de utilaj greu. Cum uzina a fost falimentată de propriii manageri (la înțelegere cu șefii de sindicat, de altfel), fiind vândută ca un morman de fiare vechi (expresia „morman de fiare vechi“ făcuse epocă după ce chiar un prim-ministru în funcție o folosise cu privire la starea industriei naționale), practicase, un timp, taximetria. Firma de taximetrie unde era angajat a dat și ea faliment, neputând să facă față firmelor-fantomă de taximetrie care practicau un dumping deșănțat, posibil ca urmare a evaziunii fiscale pe care o făceau sub protecția inspectorilor guvernamentali de resort. Cum calificările lui nu se mai cereau nicăieri (era, cum se spune acum, supracalificat), în cele din urmă a acceptat un post la direcția de salubritate din cadrul primăriei. În felul acesta, a căpătat din nou un „strung“. Puse la loc capacul tomberonului și-și îndreptă din nou privirea în sus. Frunzele continuau să cadă. I se părea ciudat că această cădere era, parcă, aceeași, reluată neîncetat (aceeași senzație o încerca și pe malul râului din localitatea de baștină, situată la câțiva kilometri de oraș – apa care curgea liniștit, venind de după un cot al malului, reprezenta parcă repetarea aceleiași scene, la nesfârșit; mai avea această impresie și atunci când ningeabundent și când, menținând privirea îndreptată spre cer, avea senzația unei repetări a aceleiași scene, iar și iar, scena unei invazii albe). Acum era o invazie galben-ruginie. Fixă o nouă frunză, chiar din momentul desprinderii ei ezitante de pe ramură. Frunza executa aceeași mișcare

lentă, valsată, de parcă ar fi căzut printr-un lichid dens. Ușor răsucită (se gândi instantaneu că răsucirile frunzelor îngălbenite sunt echivalentul ridurilor la oamenii bătrâni), frunza folosea aerul pentru a pluti cât mai mult timp înainte de a-și pierde individualitatea în cearceaful de frunze deja așezate pe caldarâm. O ciudată propensiune spre anihilarea individualității, spre dizolvarea în gen, spre pulverizarea memoriei de sine. Se gândi, brusc, că aneantizarea nu înseamnă dispariție, poate reprezenta și mutarea individului în specie, sau mutarea speciei în gen. Moartea ca mutare, da, i se păru interesant. Oare nu asta au avut în intenție atâtea civilizații de mult dispărute când au inventat lumea de dincolo? Da, moartea poate fi o mutare. Dar, atunci, nu poate fi și invers? Mutarea să fie o moarte? Cum adică, o moarte? Putem muri de mai multe ori? Din perspectiva mutării, desigur, putem muri de mai multe ori. Ca strungar, el a murit o dată. Ca taximetrist a mai murit o dată. Se minună de extraordinara ingeniozitate a celor vechi de a diminua (sau amortiza) grozăvia morții transformând-o într-o simplă mutare. Dacă ar fi fost poet poate ar fi scris un poem despre moartea ca mutare sau despre mutarea ca moarte. În tot timpul în care i-au trecut prin minte toate aceste nedumeriri (sau, mai degrabă, lămuriri), nu a pierdut din ochi frunza pe care o urmărea. Se gândi că frunza zbura, astfel, pentru întâia și ultima dată. Îi fusese sortit un singur zbor în viață, și acesta nu în sus, spre cer, asemenea păsărilor, ci în jos, spre pământ. Singurul ei zbor permis era zborul spre propria moarte. Se auzi pornirea motorului unei mașini care ieșea din parcare, în spatele

său. Se dădu la o parte, doamna de la volan îl salută, cu o mișcare imperceptibilă a capului (de când refuzase, foarte stânjenit, să primească câțiva lei de la doamna respectivă, care-i fuseseră oferiți fără nicio intenție de a-l jigni, în urmă cu vreo doi ani, când de-abia primise noul tronson de străzi în grijă, aceasta se purta cu el foarte respectuos și aproape întotdeauna i-o lua înainte în a-l saluta, cum a făcut și de această dată) și trecu mai departe. Îi răspunse ridicând, fără ostentație, mâna dreaptă și schițând un zâmbet slab spre oglinda retrovizoare, apoi luă utilajul și se întoarse la locul de unde plecase mașina, pentru a profita de ocazia de a putea strânge pe îndelete frunzele până atunci acoperite de mașină.

Pe la capătul străzii trecu, preocupat, șeful de echipă. Șeful avea și el un utilaj identic cu al oamenilor din echipă și lucra cot la cot cu ei. Ținea în fața ochilor telefonul mobil deși nu-l sunase nimeni de când începuseră treaba și se îndrepta spre altă stradă dintre cele aflate în custodia echipei. Aruncă o privire spre el, mai avea vreo treizeci de metri până să termine și el strada pe care lucra, și-i făcu un semn din cap cu semnificația „hai, mai departe“. Îi răspunse ridicând mâna cu palma deschisă vertical, ceea ce însemna, într-un limbaj care se constituise tacit între ei, „imediat“. După calculele lui, îi mai revenea o singură stradă în afară de asta și termina pe ziua de azi. Odată cu începutul toamnei, măturarea străzilor se făcea zilnic, desigur din cauza abundenței de frunze care se adunau în grămezi pe străzi. Întotdeauna s-a întrebat, de când lucra la noul loc de muncă, de ce ținem neapărat să strângem frunzele de pe străzi. Nu ar

fi frumos ca străzile să se umple de frunze, să pășim pe ele, să le simțim moliciunea, ca un pat ademenitor, sub tălpi? (desigur, ar trebui să umblăm și cu tălpile goale ca să avem asemenea simțiri). Se scutură de acest gând „naturist“ și reveni la civilizație. Tomberonul era deja plin, îl îndesă cu lopățița prinsă lateral pe căruciorul care transporta întreaga instalație de salubritate, în felul acesta îi ajungea până la capătul străzii, unde, mergând la ralanti, dar mai mult stând cu motorul pornit, aștepta o mașină a salubrității care prelua conținutul tomberoanelor pline.

Seara se apropia grăbită, de parcă voia să ajungă undeva și era în întârziere. Oare încotro se grăbea? Ideea de a mătura străzile seara le venise șefilor după ce constataseră că, în cursul dimineții, traficul de mașini era atât de intens, încât reducea considerabil din ceea ce se numea productivitate. Așa încât se făcuse un calcul de eficiență și se decisese ca această activitate să se desfășoare seara. Desigur, cu excepția cazurilor speciale care apar iarna și când nu este posibilă nicio planificare a activității, ci totul se desfășoară ca reacție ad hoc la capriciile naturii. Descărcă tomberonul în mașina colectoare, apoi coti la stânga pe ultima străduță care îi revenea astăzi. Era o străduță liniștită, flancată pe ambele părți de copaci bătrâni care, fără regrete și fără bucurie, se dezbrăcau de frunzele care îi hrăniseră un sezon întreg. Aveau să hiberneze toată iarna, iar la primăvară aveau să nască altă generație de frunze și tot așa până când ei înșiși vor simți oboseala și se vor muta (iată o metaforă care, la fel ca la frunze, se obiectivează în fapt). La vremea respectivă, o

altă echipă de la salubritate va sosi, cu utilajele adecvate, și va tăia copacul. În locul său va fi plantat un copac tânăr, care va relua întregul scenariu. Ciclicitatea aceasta, în care indivizii mor pentru ca specia să persiste, i se părea o invenție colosală a naturii. Particularul este sacrificat în favoarea generalului, dar tocmai prin asta, particularul este salvat. Probabil că aici este izvorul miturilor despre reîncarnare: frunzele mor acum pentru a renaște la primăvară, individul moare acum pentru a renaște în alți indivizi pe care specia, salvată prin moartea indivizilor, îi va izvedi perpetuu. Din păcate (sau, se răzgândi imediat, din fericire), noii indivizi nu au nicio legătură cu indivizii morți deja. Minunea vieții individuale constă în nerepetabilitatea ei, ba, mai mult și mai important, în conștiința nerepetabilității ei. Prin unicitatea noastră, prin singularitatea noastră, izbândim asupra efemerității noastre. Ultima străduță era un pic mai curată decât ceilaltele, așa că reuși să termine exact când luminozitatea zilei se deteriora perceptibil. Ajunse la capăt și descărcă tomberonul, care nu era, de data aceasta, nici pe jumătate umplut. Colegii de echipă veneau și ei de pe străzile din jur și-și descărcau tomberoanele. Vorbeau încet, măsurat, despre modul în care-și vor petrece restul seriei. Era aniversarea datei de naștere a unuia dintre ei și plănuiseră să meargă la un mic birt de lângă primărie, unde aveau să-și ducă, mai întâi, utilajele („strungurile“). Cu o zi înainte, în mare secret, șeful de echipă strânsese de la ceilalți colegi câte o mică sumă cu care cumpăraseră un cadou simbolic ce avea să fie înmânat sărbătoritului după câteva pahare de încălzire. Le spuse că mai întârzie

puțin și vine și el. Ceilalți pleacă, fără să-l salute, din moment ce se vor revedea.

După ce colegii lui cotiră pe o stradă laterală, apucă utilajul și se întoarse pe strada pe care admirase covorul de frunze căzând, ca într-un zbor încetinit, pe caldarâmul care le primea, indiferent și răbdător. Merse până pe la mijlocul străzii, unde era un copac maiestuos, din care frunzele cădeau fără încetare. Ramurile copacului se întindeau, răsfirându-se, într-o parte până sub geamurile blocului de locuințe alăturat, iar, în partea cealaltă, până aproape de mijlocul străzii. Privi în sus, numărul frunzelor căzânde nu mai era așa de mare ca atunci când trecuse pe aici măturându-le, deoarece și vântul, odată cu sosirea serii, se mai potolise. Urmări cu privirea câteva frunze în căderea aceea ca o narațiune, așa cum i se păruse cu câțva timp înainte, trecând de la una la alta. Oare frunzele, în această primă și ultimă călătorie, comunicau între ele? Și oare ce-și spuneau? Un sentiment de împăcare, nu fatalistă, nu, în niciun caz, ci acceptată din interior (împăcarea fatalistă nu vine, oare, din exterior?), părea să adaste în valul acela repetabil de frunze care pluteau, răsucindu-se și rotindu-se în aerul din ce în ce mai întunecat, spre o destinație necesară. Plasă „strungul” între două mașini parcate la marginea străzii, sări micul gârduleț viu care separa trotuarul de spațiul verde care se întindea până la zidul blocului de locuințe, și se așeză sub copac, direct pe frunzele așternute deja, sprijinindu-se cu spatele de trunchiul solid, plin de încrețituri. Își încrucișă brațele pe piept, întinse picioarele în față și-și lipi capul de trunchiul copacului. Prin fața ochilor

treceau, parcă salutându-l, mirate să-l vadă acolo, frunzele care porniseră pe primul și ultimul lor drum. În păr, pe piept, pe picioare se așezau, din ce în ce mai multe, frunzele care, în hazardul zborului, coborau în apropierea copacului, nereușind să ajungă mai departe, pe trotuar sau pe stradă. Închise ochii. Simțea doar cum încă o frunză se așeza pe el, și încă una și încă una...

Mormântul

Când, tot mai rar în ultimul timp, pe măsură ce generația mea se împrăștiează, reușesc să ajung câteva zile în satul meu de baștină, undeva pe malul Siretului, dar nu chiar în albia foarte largă a acestuia, ci pe un deal de la marginea acesteia, înalt de circa treizeci de metri (suficient, însă, pentru o protecție definitivă împotriva inundațiilor pe care vajnicul râu le provoacă din când în când, îngrozind două mici sățuce care s-au stabilit în albia acestuia), îmi pun neapărat în „program“ să fac o plimbare prin cimitir. Nu cred că este nevoie să caut prea multe argumente pentru a convinge cititorul de sentimentul de liniște, de meditație spontană la aspecte la care, în restul timpului, nici măcar nu sperăm să putem reflecta, de sentimentul efemerității (dar, foarte curios, și al eternității; de unde se vede că, de fapt, cele două laturi – efemeritatea și eternitatea – nu pot fi înțelese decât luate împreună), de încercarea de regăsire de sine într-un fel de acces de auto-sinceritate (nu asta voia Socrate să-l învețe pe ambițiosul Alcibiade?), și altele asemenea, care se petrec în sufletul celui care alege să meargă printre morminte. Am uitat să precizez, dar

cred că este deja evident, faptul că refuz fără drept de apel să fac asemenea plimbări însoțit. Singurătatea unor asemenea plimbări este un sine qua non. „Procedura“ este întotdeauna aceeași: nu aleg un anumit traseu, nici nu-mi propun o vizitare exhaustivă, cu alte cuvinte refuz statutul de turist și-l adopt mai degrabă pe cel de flaneur – fără o țintă prestabilită, fără un scop prestabilit, fără un traseu prestabilit. În acest sens, m-am întrebat mereu, cu o sete avidă de metafizică, dacă există, cumva, ascuns înțelegerii mele, un „plan“ al aleilor însele, sau al cimitirului însuși, de a mă îndruma sau atrage pe un anumit traseu, într-o anumită succesiune, într-un anumit scop sau pentru o anumită finalitate. Și dacă da, oare cum se ghidează în asta, îmi ghicesc starea de spirit, sau dorințele de care nici eu nu sunt conștient? Profesia mea civilă este cu totul pozitivă, dar, atunci când nu profesez, simt instinctiv nevoia de a mă lăsa, în mod cu totul a-rațional, a-cerebral și a-deliberativ, în apele răcoroase ale metafizicii. Într-adevăr, experimentarea metafizicii mi-a lăsat întotdeauna impresia (în sensul, aproape, al unei senzații fizice, nu doar al unei interpretări metaforice) abandonării întregii ființe într-un lac adânc, necunoscut, plin de surprize, dar, tocmai prin asta, dorit, căutat. A nu ști, și nici măcar a bănuși, ce gânduri îți vor veni în minte (sau ce asociații de gânduri) atunci când te abandonezi, pur și simplu, unei meditații ne-intenționate, este, cred, una dintre minunile ființei noastre, pe care doar poezii o exploatează îndeajuns (oamenii de știință care au avut, și ei, această posibilitate au făcut descoperiri inexplicabile din punctul de vedere al

logicii cunoașterii). Am aceeași impresie (sau senzație, cum am spus) atunci când fac plimbări ocazionale în jurul blocului, luând-o pe o stradă sau alta fără nicio deliberare, ca și cum aș lăsa străzilor însele grija de a decide, pentru mine, pe care dintre ele s-o apuc. Această renunțare la alegere este, probabil, una dintre oazele de odihnă pe care ni le acordăm, din când în când, pentru a scăpa de angoasa asumării, de sclavia responsabilității și, în ultimă instanță, de tirania libertății – ce bine a intuit Sartre povara de a alege în mod liber!

Era o zi de toamnă târzie, aerul era rece, anunțând deja iminenta schimbare a gărzii anotimpurilor – venirea iernii –, frunzele din copacii abundenți, puși de rudele celor morți să le țină umbră (a ține umbră umbrelor, da, iată un motiv religios, dar și poetic, interesant), pavaseră aleile și mormintele cu trupurile lor muribunde, un vânt ușor, abia simțit, scutura frunzele agățate încă de ramuri și le frământa abia perceptibil pe cele căzute deja. Copacii goi de frunze îmi evocau, involuntar, niște case părăsite, căroră le căzuseră zidurile și mai rămăsese doar scheletul, pe care acestea, la fel ca acoperișul, se sprijiniseră cândva. Trunchiurile și ramurile goale emanau o tristețe calmă, nerevendicativă, acceptată ca un mers firesc al lucrurilor. Acest fel de tristețe l-am simțit și atunci când am trecut pe lângă o casă părăsită (unde locuitorii au murit, iar descendenții nu mai sunt interesați de ea) și care, încet-încet, se apleacă pe o parte, se înclină tot mai mult (asemenea unei nave care se scufundă, privită de pasagerii care s-au salvat în bărci și s-au îndepărtat la o distanță de siguranță) pentru ca, în cele din urmă, să

devină o simplă movilă de pământ amestecat cu bucăți de lemn și de zidărie – ciudată piramidă naturală a celor ce-i dădeau, cândva, scop. O criptă săpată sub podeaua casei, în care să fie înmormântați locatarii, ar fi dat expresie concretă acelei piramide sui generis. Chiar și mai accentuat am simțit acest fel de tristețe când, odată, mergând cu trenul, acesta s-a oprit, din rațiuni de siguranță a circulației, în dreptul unei gări dezafectate. Nemaifiind eficientă, stația respectivă fusese desființată de jure, trenurile așadar nu mai opreau, călătorii nu mai coborau sau urcau (pentru necesitățile locale se înființaseră linii de microbuze, numite maxi-taxi), așa că ea dispăruse și de facto. Geamurile fuseseră de mult sparte de copiii din zonă, cei mai săraci din sat furaseră tot ce se putuse fura din clădire. Era ca un monument al necesarei dispariții, al necesarei finitudini, al necesarei morți.

Ca de obicei, am luat-o pe prima alee care m-a „ales“. Mergeam foarte încet, citind inscripțiile de pe cruci (toate rudele de la momentele respective se angajau, desigur, să-și amintească în veci de cei morți). De pe cruci mă priveau, condescendente, ca și cum mi-ar fi spus faimoasa frază „și eu am fost ca tine, și tu vei ca mine“, chipuri dârze sau melancolice, cu priviri scrutătoare sau visătoare. Cei de la serviciile funerare lipiseră, aproape peste tot, fotografiile soților, una lângă alta, deși fuseseră făcute, la vremea lor, separat, așa încât de pe majoritatea crucilor mă privea câte o familie, deși soții muriseră, cu siguranță, la momente diferite. Ici și colo, câte un catren stângaci, dar mișcător și înduioșător prin intenția lui, săpat în piatră sau, cel mai adesea, scris cu vopsea neagră. Ca în

toate cimitirele, mormintele difereau între ele după forța economică a urmașilor (sau după investiția făcută, încă din timpul vieții, de cei care odihneau acum): unele erau mai pompoase (câteva aveau chiar câte o mică clădire, de vreo trei metri, în formă de dom sau ca o simplă cameră, unde cei morți erau disponibili pentru vizitele de reculegere ale urmașilor și rudelor, în cripte, altele erau morminte obișnuite, cu gropi săpate în pământ, peste care, pentru a fi scoase în evidență, se amenajase o mică înălțătură de pământ frumos nivelat, de circa 30-40 de centimetri. Undeva, în partea stângă și mai spre spatele cimitirului se aflau și mormintele părinților mei. Nu am reușit să-mi impun dorința ca ele să rămână neîngrijite, să se confunde, încet-încet, cu natura, așa cum este normal (nu se spune „din pământ am venit și în pământ ne întoarcem“?), să le năpădească ierburile și scaieții, iar, după un timp, după ce crucea de lemn tradițională s-ar fi măcinat, să nu se mai știe ce mormânt este acolo. Bineînțeles că frații mei nici nu au vrut să audă de așa ceva (unii mi-au aruncat chiar o privire din care emana grija sinceră pentru deplinătatea facultăților mele mintale), așa că s-au pus, la circa un an de la înmormântarea lor (părinții mi-au murit la câteva luni distanță unul de celălalt – un aspect la care voi reflecta pe îndelete în altă povestire), s-au pus, așadar, cruci de metal, pe care s-a scris clar și vizibil cine este sub ele, iar îngrijirea mormintelor a fost dată, spre bună ordine, contra cost, unei femei amărâte din sat care oferea asemenea servicii (avea, probabil, o mulțime de morminte în portofoliu). Nu mă duc niciodată în mod special la mormintele părinților

mei, las și asta în seama hazardului. Așa voi face și de astă dată. Chipurile părinților mei îmi sunt întipărite pentru totdeauna în amintire, îi văd, așa cum au fost, oricând vreau sau simt nevoia, pot comunica cu ei oricând vreau sau simt nevoia, nu e necesar, pentru asta, să le văd mormintele.

Mormintele trec unul după altul (de altfel, din rațiuni de eficiență a utilizării spațiului disponibil, chiar sunt unul lângă altul) prin fața mea (am, într-adevăr, senzația că eu stau pe loc și mormintele vin spre mine, apoi trec mai departe, și vin altele, și tot așa, de parcă s-ar prezenta la o trecere în revistă). Toate sunt îngrijite, iarba spontană a fost îndepărtată cu evlavioasă grijă de pe suprafața aceea ridicată, rectangulară, de deasupra mormântului, flori de toate felurile și culorile sunt plantate (și, periodic, udate), unele au, în jur, mici gardulețe, simbolice, din lanțuri prinse în câțiva mici stâlpi metalici plantați la colțuri, altele dispun de garduri de zidărie, de circa 50 de centimetri înălțime. Mă gândesc, involuntar, că, iată, simțul proprietății funcționează în cele mai neașteptate locuri și moduri. Marcarea teritoriului rămâne, încă, una dintre moștenirile cele mai durabile din lumea animală din care ne-am desprins, cu totul întâmplător, acum milioane de ani. De altfel, cea mai mare parte a dreptului pozitiv este, cum se știe, dedicată proprietății, definirii, dobândirii, garantării, apărării și redobândirii ei, după caz. Și nu numai în privința dreptului civil, ci și, în cea mai mare măsură, în dreptul penal și, nu se putea altfel, în ceea ce numim dreptul internațional.

Plimbarea mea flaneură a durat circa o oră, care a trecut pe nesimțite. „Alegerile“ făcute de aleile cimitirului nu m-au dus, de această dată, și la mormintele părinților mei. Gânduri diverse, în armonie cu atmosfera de liniște, împăcare și, poate, și de un pic de fatalism (sau de înțelegere a necesității, cum ar spune un filosof social faimos), mi s-au perindat prin minte, în același mod flaneur pe care l-am adoptat și pentru mișcarea mea fizică. Nu mai țin minte la ce anume am meditat, sau ce concluzii am tras și cu privire la ce, în acest răstimp. Mai degrabă cred că mi-am oprit gândurile și pur și simplu doar am respirat, am trăit ca un produs pur al naturii. Îmi amintesc foarte bine, însă, că, la un moment dat, cotind lejer pe o alee mai dosnică, spre gardul dinspre sud-est al cimitirului (acolo cimitirul era delimitat, printr-un gard de prefabricate din beton, de un câmp agricol), mi-a apărut în drum un mormânt atipic. Spun atipic, cu referință la „standardele“ acceptate în sat (și, sunt sigur, în majoritatea covârșitoare a localităților). Nu era delimitat de niciun garduleț de restul spațiului, și nici nu se vedeau vestigii ale vreunui garduleț care să fi existat cândva și care să fie dispărut acum. În loc să aibă deasupra mormântului acel adaos de pământ bătătorit și frumos netezit și aranjat în unghiuri drepte, pământul se scufundase, exact pe conturul gropii săpate cândva pentru a depune cadavrul în pământ. Scufundarea era de circa 20 de centimetri și era mai accentuată spre mijloc decât pe marginile drepte ale gropii dreptunghiulare săpate odinioară. Nu se vedea nicio cruce, cu siguranță a existat una din lemn (tradiția creștină impune acest lucru,

abia după un an de la înmormântare se permite înlocuirea crucii din lemn – înțelegeți Dumneavoastră, crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos era din lemn etc. etc. – cu o cruce rezistentă din metal sau din beton armat sau cu alte monumente funerare care evocă crucea), dar urmele ei erau de mult dispărute. Asemenea mortului de dedesubt, crucea inițială se supusese și ea necesității fizice și se descompusese în elementele chimice de care este atâta nevoie pentru asigurarea continuității vieții pe planeta noastră. Întregul mormânt era năpădit de o iarbă deasă, sălbatică, de o culoare incertă acum, ceva între gri și maroniu deschis. Iarba era deja veștejită, iar din loc în loc, în adâncitură își găsiseră sălaș și câțiva scaieți dintre aceia care se agață de pantaloni dacă te atingi de ei. Într-un colț crescuse, din semințe aduse întâmplător de vânt, și un mic arbust foarte bogat în rămurele, având acum toate frunzele pierdute. Era evident că de ani buni pe acolo nu mai trecuse nimeni. Mortul fusese, probabil, vreun năpăstuit al sorții, fără urmași direcți, îngropat pe banii comunității, într-un ceremonial grăbit, ușor stingherit, dar, desigur, cu minima demnitate cuvenită momentului. Putem presupune că preotul s-a grăbit un pic și a mai sărit peste unele pasaje din slujba de înmormântare, care nu erau neapărat esențiale pentru primirea mortului în rândul dreptilor, putem admite că și groparii au dat semne, la un moment dat, că ar fi timpul să arunce pământul peste sicriu, fără prea multă vorbă. Dar, mă gândesc, putea fi și cazul în care nu a fost vorba despre un năpăstuit al sorții, ci de cineva care era singur, nu prea comunicativ cu sătenii, nu

prea participant la acțiunile comune etc. Sătenii l-ar fi putut îngropa în tăcere, cu respect, dar fără să-i acorde prea multă atenție după moarte, așa cum nu-i acordaseră nici înainte de asta. Cu siguranță nu i se făcuseră nenumăratele și ridicolele pomeni care sunt obișnuite în atare situații. Odată pus în groapa săpată la adâncimea minimă, lumea uitase de el imediat, ceea ce, cu siguranță, nu l-a deranjat prea mult nici pe cel trecut în lumea umbrelor. Iar natura și-a luat spațiul înapoi, așa cum face, de zeci de mii de ani, nu doar cu indivizii, ci cu civilizații întregi. Îmi trece prin minte ideea că poate natura se joacă cu noi, lăsându-ne să-i ocupăm o parte din teritoriu, pentru a vedea ce suntem în stare să facem cu el, iar după ce se plictisește de joc ne scoate din spațiul ocupat cu anasâna. Îmi trec prin minte imagini văzute în documentarele științifice, acum atât de abundente, de la televizor, de prin jungle, din vârfurile munților etc. unde existaseră civilizații materiale și spirituale înfloritoare și unde, la un moment dat, rolul omului s-a oprit, iar natura a recucerit totul, în ritmul și modalitățile ei. Imaginea mormântului (aproape invizibil dacă nu ar fi existat acea scufundare a terenului care urma liniile fostei gropi) preluat integral de natură, și în interior (scufundarea terenului nu se explică decât prin faptul că, între timp, coșciugul și cadavrul s-au descompus deja și au creat spațiu liber pentru straturile superioare de pământ) și deasupra, îmi dădu, brusc, un sentiment de relaxare, de liniște, de normalitate a lucrurilor. Da, aceasta era succesiunea normală a lucrurilor, viața este un simplu, inexplicabil și scurt accident. Că acest accident are

potențialul de a se cunoaște pe sine și, prin asta, lumea întreagă (nu numai cea care este, ci și cea care a fost și cea care va fi sau chiar care ar putea fi) este tot un... accident. Dar, până la urmă, tăcerea trebuie reinstaurată, omogenitatea (accidentul vieții, cum au arătat nu doar filosofii, dar și oamenii de știință, strică omogenitatea inexorabilă a lumii) trebuie recucerită.

Am rămas multă vreme lângă mormânt. Nu-mi amintesc să fi reflectat la cine știe ce în tot acest răstimp. Probabil că m-am recules, încercând să nu gândesc nimic, să-mi stăpânesc emoțiile și să intru într-o stare de amorțeală senzorială și spirituală. Mormântul își ducea mai departe destinul său de a se scufunda total, ireversibil și necesar în natură, de a-și pierde identitatea și individualitatea, de a atinge starea în care nu mai putea fi reconstituit după niciun semn exterior, de a atinge stadiul în care nimeni nu ar fi putut demonstra, și nici măcar nu i-ar fi trecut prin cap să încerce să demonstreze, că acolo, sub năclăiala aceea sălbatică de iarbă și scaieti, creșcuți alandala și fără măsură, există un mormânt. Am mers încet de jur-împrejurul mormântului. De sub un morman de frunze căzute, umede, galben-arămii, dintr-un colț al adânciturii suprafeței, se iți, curios, capul unei șopârle. Rămase nemișcată câteva secunde, partea de jos a gâtului îi palpita spasmodic în ritmul respirației accelerate de posibilitatea unei primejdii, apoi țâșni la loc, printre ierburile amestecate cu frunze, și se făcu nevăzută. Zâmbii în sinea mea la noul semn al faptului că natura își marca, încă o dată, teritoriul, și continua să merg în jurul mormântului. Deodată, într-un colț, pe

jumătate îngropat în pământ, văzui un obiect alb, care strălucea palid în lumina aproximativă împrăștiată de cerul plumburiu. M-am aplecat și l-am ridicat. Era mai puțin de jumătate din medalioanele acelea de prost gust în care sunt încastrate fotografiile celor morți, pentru a rezista la intemperii, și care se lipesc pe cruci. L-am șters de pământul umed, lipicios, având grijă să nu mă tai, deoarece marginile sparte erau zimțuite ca la un cuțit de bucătărie. De pe obiectul reavăn mă privea un ochi (mie mi s-a părut întrebător, dar am pus această senzație pe seama faptului că era doar un ochi, poate că, dacă ar fi fost și celălalt, impresia de ansamblu asupra privirii ar fi fost alta), iar deasupra lui se vedea o parte din cozorocul unei șepci negre. Ceea ce rămăsese din fotografie era partea dreaptă a chipului, mai exact mai puțin de o treime din chipul întreg. Lângă partea de jos a nasului, chiar lângă nas, se vedea clar conturul unui neg maroniu închis, de mărime medie. M-am cutremurat brusc, eu însumi am un asemenea neg exact în partea aceea a feței. Imediat, însă, am adus în ajutor statistica și teoria probabilităților și am conchis că este vorba despre o simplă coincidență.

Trei ciori obișnuite cu prezența oamenilor în cimitir se așezaseră într-un copac desfrunzit de lângă mormânt și mă priveau acum curioase (se știe că ciorile sunt, probabil, cele mai inteligente păsări actuale). Una a început să croncăne, comunicând pasămite ceva pe limba ei. Un stol de surate a trecut în zbor prin apropiere și cele trei ciori au decolat și ele alăturându-se stolului. Am pus cu grijă rămășița de medalion unde îl găsisem.

Odată restabilită situația inițială, pentru prima dată de la intrarea în cimitir am decis eu pe unde s-o iau. Am ieșit încet, spre poarta cimitirului. O femeie în vârstă, însoțită de fiul ei, care purta o cutie de conserve în care avea cărbuni aprinși, tocmai intra în cimitir. Se ducea la mormântul alor săi, să aprindă o lumânare și să tămâieze. Am salutat dând din cap. Mi-a răspuns cu o voce oboșită, dar clară. Am observat că deja lumina zilei începea să se împutineze. M-am gândit din nou că și venirea întunericului este un fapt natural, deci necesar, la fel ca dispariția mormântului din cimitir.

Fata din tren

Liceul l-a urmat într-un mic orășel situat la vreo zece kilometri de satul natal. Pentru a da concurs, din lipsă de bani, s-a dus pe jos la oraș, de-a lungul liniei ferate (pe linia ferată erau numai șapte kilometri). Din cauza slabei pregătiri căpătate în cadrul gimnaziului din sat, a intrat cam pe la mijlocul clasamentului, dar, având în vedere situația economică a familiei, în primul an a primit bursă socială. Apoi, din anul 2 a reușit, printr-o medie bună, să obțină, pe tot restul liceului, bursă de merit. Profitând de bursă, a locuit la internatul liceului, dar vinerea se urca într-un tren, seara, și se întorcea în sat, stând acasă până duminică seara sau, uneori, până luni dimineața, când lua înapoi un tren mai matinal, să nu întârzie la ore. Avea și reducere la biletul de tren, de altfel. Liceul era unul de cultură generală, iar din anul 2 toată promoția s-a separat pe două secții de specializare, real, respectiv uman. A ales secția reală.

Prin anul 3, toamna, într-o vineri seara, ca de obicei, s-a dus la gara feroviară. S-a anunțat că trenul are întârziere o oră, din motive pe care nu le-a înțeles prea bine

de la stația dogită la care un glas destul de aspru de femeie explica întâmplarea. De obicei venea cu puțin timp înainte de sosirea trenului și aștepta direct pe peronul destul de părăginit, cu multe dale scoase sau clătinându-se când călcai pe ele, cu o mizerie permanentă de care nu se atingea decât din când în când, agale, o bătrânică destul de soioasă, angajată drept femeie de serviciu atât pentru holul stației, cât și pentru sălile de așteptare și peron. Se gândi că e prea frig pentru a rămâne pe peron timp de o oră, așa că urcă niște scări de marmură, soioase și ele și adâncite pe zonele în care, de obicei, se călca de atâția ani, spre sala de așteptare. La capătul de sus al scărilor se intra direct în sala de așteptare. Aceasta era cu adevărat sinistră. Exagerat de mare și, cu toate acestea, foarte călduroasă (pe toți pereții erau montate șiruri lungi de calorifere din fontă, vopsite odinioară într-un bej care abia se mai distingea acum pe ici, pe colo, iar centrala termică nu se zgârcea cu „agentul termic”), semăna cu o hală imensă de producție din care au fost scoase toate utilajele. Senzația acută de inadecvare era dată și de faptul că era aproape mereu goală, puținii călători (în general navetiști spre localitățile din jurul orașului) neavând nevoie s-o folosească: când soseau în oraș plecau, grăbiți, direct spre locurile de muncă, iar când se întorceau spre satele unde locuiau așteptau trenul-navetă pe peron, de cele mai multe ori în grupuri de doi-trei, vorbind și fumând. Tot un tren-navetă aștepta și el, un tren sumbru, care nu avea decât trei vagoane, scâlciate și ele pe toate părțile, ca o pereche de bocanci îndelung folosiți. Exact în fața caloriferelor erau montate, de

jur-împrejurul sălii de așteptare, bănci de lemn, solide, nevopsite, pline, acum, de toate scrijeliturile făcute cu briceagul de tinerii convinși că posteritatea trebuie informată despre trecerea lor pe acolo (în fond strămoșii noștri preistorici nu au procedat la fel cu pereții peșterilor ancestrale?). În sală nu erau decât două persoane de gen masculin, un bătrân care se străduia să doarmă luând poziția „birjarului“, cu spatele drept, lipit de spătarul băncii, cu bărbia lăsată să cadă liberă pe piept și cu mâinile în poală (auzise că era cea mai comodă poziție, adică era aproape complet lipsită de tensiuni musculare). Fusese, desigur, descoperită prin nenumărate încercări, de vajnicii birjari nevoiți să-și aștepte mușteriii, care, după ce-i chemaseră, continuau să întârzie în cârciumi sau chiar uitau de ei. Cel de-al doilea era un bărbat între două vârste, îmbrăcat îngrijit, ceea ce contrasta cu decorul sălii de așteptare, și care citea un ziar împăturit, ținându-l cu o singură mână, la o distanță neverosimil de mare de ochi. Când trebuia să meargă mai departe, sau la o altă rubrică, despătura ziarul, apoi îl împătura din nou așa încât să devină accesibilă pentru citit noua zonă de interes, după care îl ținea din nou cu o singură mână. Nici unul, nici celălalt nu au ridicat privirea spre nou-venit, când a intrat. S-a așezat pe partea opusă celor doi, care și ei stăteau la capete opuse unul față de altul, dar pe rândul de bănci așezate pe peretele pe care erau ferestrele, trei ferestre enorme și, desigur, nemaispălate din timpuri imemorabile, care dădeau spre peronul gării. Amurgul cobora repede, aproape perceptibil, iar ferestrele deveneau din ce în ce mai negre, profilându-se în

fața lui ca niște găvane. Agățate alandala pe plafon, luminau șters, din cauza prafului gros depus pe ele, trei neoane mari, de aproape doi metri fiecare. Unul dintre ele avea pasămite vreo defecțiune, căci scotea un țiuut continuu, ascuțit care, desigur, cu timpul se confunda cu sunetul de fond (se gândi, instantaneu, că liniștea nu înseamnă deloc absența zgomotului, ci absența variației zgomotului – așa cum se auzea, continuu și fără nicio variație de intensitate sau de frecvență, sunetul scos de neon nu părea sinistru decât în primele momente; după câțva timp, făcea parte din peisajul sonor și nici nu-l mai percepeai ca atare, ci laolaltă cu fondul sonor general). Mărimea sălii, căldura moleșitoare, lipsa oamenilor sau a conversațiilor, toate acestea, împreună cu sunetul acela permanent, insidios, dar deloc agresiv, pașnic și timid, aproape cerându-și scuze, ca un om care nu-și poate opri o tuse spontană și care se uită rugător în jur cerând scuze cu ochii, care părea, la un moment dat, că iese direct din pereții sălii de așteptare, creau o impresie ciudată, de oprire a timpului sau de încetinire nefirească a lui. Aveai, simultan, sentimentul că nimic nu s-ar fi putut schimba aici în următorii o mie de ani și, totodată, sentimentul că ceva iminent se va întâmpla în următoarele minute. Se sprijini cu mâna stângă de brațul băncii, lăsă capul pe spate până atinse peretele și închise ochii într-o poziție relaxată. Încercă să nu se gândească la nimic, dar, desigur, nu reuși, deoarece se gândea să nu se gândească la nimic. Trecu așa cam o jumătate de oră, când auzi un zgomot caracteristic unui tren care intră în stație. Tresări un pic, speriat la gândul că e trenul lui, deși nu auzise

niciun anunț din difuzorul dogit care anunțase anterior întârzierea de o oră. Se gândi că, poate, trenul recuperase întârzierea și ajunsese mai repede. Între a aștepta anunțul de la difuzor și a ieși afară pe peron, alege o cale de mijloc. Se ridică și, călcând fără zgomot, pentru a nu-i deranja pe ceilalți (observă acum că și bărbatul care citea ziarul împăturit ținându-l cu o singură mână adormise sau, oricum, stătea cu ochii închiși și gura deschisă, sprijinit și el cu capul de peretele din spate), se duse la ferastră. Chiar pe prima linie, lângă marginea peronului, se vedea silueta unui tren. Avea trei vagoane vechi și scorjite, luminile erau stinse peste tot. Se uită să vadă în ce parte este locomotiva, pentru a ști dacă este posibil să fie trenul său. Se uită, mai întâi, în direcția spre care trebuia să meargă, dar la acel capăt nu era locomotivă. Atunci se uită spre capătul celălalt, dar nici acolo nu era vreo locomotivă. Părea că trenul a venit de nicăieri și, pe cât se putea vedea, pleca (sau, mai degrabă, nu pleca) spre nicăieri. Căută cu privirea clasică tăbliță agățată pe partea exterioară a vagoanelor, pe care ar fi trebuit să scrie, cu litere mari, de unde și încotro merge acel tren, dar niciunul dintre vagoane nu avea așa ceva. În vagoane nu părea să fie cineva, oricum, cum am spus, toate vagoanele erau cufundate în beznă. Se uită la ceas, după anunțul privind întârzierea, ar mai fi fost vreo douăzeci de minute până la sosirea trenului său. Hotărî să iasă pe peron. Coborî, tot cu grija de a nu face cel mai mic zgomot, pe scările alunecoase și ieși din clădirea stației. Dar, stupoare, nu era niciun tren în stație. Cercetă cu grijă toate cele cinci linii care se înșirau de la peron spre

câmpul care continua până departe, dar nicăieri nu era niciun tren. Verifică fereastra de unde se uitase mai de vreme afară și văzuse trenul în stație. Trenul cel fără locomotivă. Și care acum dispăruse. Da, fereastra era la locul ei și, făcând câțiva pași spre stânga peronului, ajunsese chiar sub ea. Chiar acolo, pe prima linie, văzuse de sus, din sala de așteptare, cele trei vagoane întunecate, garate și fără locomotivă. Alergă repede înapoi, pe scări, și se duse, de data aceasta fără măsurile de precauție luate prima dată, așa încât bărbatul mai tânăr se trezi, dar nu deschise ochii, se așeză mai bine și-și continuă moțăiala odihnitoare, la fereastră. Înainte să ajungă acolo închise ochii, băjbâi cu mâna pervazul de marmură rece și lipicioasă și, când se convinse că s-a apropiat destul, deschise ochii, dar nu brusc, ci treptat, de parcă ar fi fost lipiți. Sări un pas înapoi, renunțând, din nou, la măsuri de precauție. Pe prima linie, într-un întuneric deplin, staționa, parcă de o veșnicie, un tren format din trei vagoane, fără locomotivă la niciunul dintre capete. Închise ochii la loc și, după un timp, îi redeschise. Trenul era la locul său, tăcut, întunecat, de parcă ar fi fost deplin încadrat într-un program pe care-l respecta la sânge. Se uită la ceas, mai erau cinci minute până la sosirea trenului său. Se așeză pe bancă, în locul unde stătuse mai înainte, și așteptă să audă anunțul la megafon, oricum anunțul ar fi fost făcut cu unul sau două minute înainte de intrarea trenului în stație, așa că avea timp să coboare după ce anunțul ar fi fost făcut. Trecură cele cinci minute fără ca uruitul dogit, parcă rău prevestitor al glasului feminin metalic, să se mai audă. Chiar dacă întârzierea

se prelungea, megafonul ar fi trebuit să anunțe și acest lucru, dar, după încă cinci minute, totul rămânea tăcut și calm. Din situația banală, repetabilă și anostă care domina așteptarea trenului întârziat, simți că intră într-una nefirească, inexplicabilă și, asta i s-a părut extrem de evident, nereală. Se ridică de pe bancă și reluă coborârea scărilor, de data aceasta dorind să întrebe la ghișeul unde se dădeau informații despre situația trenului său. La ghișeul de informații nu era nimeni, deși ușița prin care trebuia să întrebi și prin care ți se dădea răspunsul cu o voce profesională, adică fără nicio inflexiune, era deschisă. Se îndreptă spre singura casă de bilete care funcționa la parter, în holul vast prin care se ieșea și pe peron, în partea opusă ghișeului de informații, însă acolo situația era aceeași, ușița era deschisă, dar înăuntru nu era nimeni.

Cuprins de o bănuială sumbră, urcă din nou scările spre sala de așteptare, cei doi bărbați dispăruseră, deși nu a văzut pe nimeni coborând pe scări. Coborî din nou și ieși pe peron. Ca și cum nu s-ar fi mișcat de eoni din loc, trenul cu cele trei vagoane staționa, de data aceasta, liniștit, pe prima linie, exact în locul unde îl văzuse de la fereastră. Observă că în vagonul al treilea (număra vagoanele, instinctiv, dinspre direcția în care urma să plece cu trenul său navetă), exact la mijlocul acestuia, la una dintre ferestre, se vedea, vag, luminat doar de neonul de pe stâlpul de pe peron, un chip. Era o fată, poate să nu fi avut mai mult de nouăsprezece ani. Părul negru cădea natural pe ambele părți ale capului, fără nicio grijă evidentă pentru forma sau aranjamentul său, contrastând

cu fața albă, dar care, în lumina slabă a neonului, era palidă, fără culoare. Nu se uita la nimic anume, ochii aveau un aer hieratic, părând să fixeze ceva atât de departe, încât nu era nevoie de vreo concentrare a privirii. Se gândi că era valabilă și inversa: ochii puteau fixa ceva atât de aproape, mai aproape decât orice obiect exterior (adică fixau un obiect interior, un gând, sau o dorință, sau o neputință, sau o așteptare, sau o dezamăgire), încât, din nou, nu era nevoie de concentrarea privirii. Geamul ferestrei nu era lăsat, așa încât chipul părea atât de ireal în rama ferestrei murdare a vagonului de tren, încât putea fi foarte bine o reflexie a vreunui panou publicitar din apropiere. Cercetă rapid în jur, dar nu era nimic de felul acesta vizavi de fereastra trenului staționat. Așadar, ceea ce vedea era în tren. Ceva asemănător i se mai întâmplase de câteva ori, în trecut. Așteptând trenul său navetă, alte trenuri opreau în gară, așa că, în câteva rânduri, chipuri angelice de fete apăruseră la geam cercetând cu privirea avidă o gară necunoscută. Le făcea cu mâna în semn de salut, unele răspundeau, surprinse de gest, altele îl priveau la fel de mirate, dar fără să schițeze vreun răspuns. În toate cazurile avusese un sentiment năprasnic: fetele din fereastra trenului vor pleca, înainte sau după el, în direcții și spre gări necunoscute. Ceea ce se întâmpla acum, contactul vizual de câteva zeci de secunde cât staționau acele trenuri înainte de a-și relua, cu un scrâșnet metalic, deplasarea, era singular, irepetabil. Acest gând i se părea devastator, ca atunci când mângâia pe câmp un fir de iarbă cu sentimentul clar că niciodată nu-l va reîntâlni, în acel ocean nesfârșit de fire de iarbă,

aproape toate la fel, că acea întâlnire, acel contact era unic în întregul Univers și i se întâmpla doar lui, și doar aici și acum. Da, sentimentul irepetabilității, al singularității, al nerevenirii, al ireversibilității, al unicității, aceasta era povara pe care o resimțea, nu neapărat cerebral, ci afectiv și chiar fiziologic, ca o sfârșeală în stomac. Fata din fereastra trenului avea să plece, acum sau un pic mai târziu, dar avea să plece în mod necesar la un moment dat și niciodată, niciodată n-o va reîntâlni. Spre deosebire de dățile trecute, de data aceasta părea că fata din fereastră nu-l vede, deși el era singurul suflet de pe peron. În mod ciudat, nu simțea nevoia să facă un semn privind prezența sau existența lui pe peron, în acea gară în care fata poposise cu trenul ei (sau trenul său?) de trei vagoane și fără locomotivă.

Se îndreptă spre ultimul vagon, vagonul în care era chipul acela la fereastră. Deschise cu un efort destul de mare ușa grea a vagonului și intră pe culoar. Vagonul avea cinci compartimente, care aveau ușile închise și erau cufundate în întuneric. Trecu prin dreptul fiecăruia, cercetând atent cu privirea, să vadă dacă mai era cineva. Nu era nimeni. Ajunse la capătul vagonului și nu văzu pe nimeni. Dar fata? Ar fi trebuit să fie în dreptul compartimentului al treilea, adică la mijlocul vagonului. Așa o văzuse de pe peron și de la fereastra sălii de așteptare. O frică rece, care-i ascuțea toate simțurile și-i limpezea mintea, îl cuprinsese. Se întoarse încet, parcă de teamă să nu trezească pe cineva din somn, spre compartimentul al treilea. Poate fata s-a întors în compartiment. Se uită, prin geamul ușii compartimentului, înăuntru. Nu părea

să fie nimeni. Deschise ușa, care scârțâi ușor, metalic, și intră în compartiment. În lumina abia ițită de pe partea cealaltă a trenului, de la un stâlp de înaltă tensiune, reuși să-și dea seama că nu era nimeni înăuntru. Ieși din nou pe hol și se duse la fereastra unde o văzuse pe fată. Lăsă geamul în jos, apăsând cu toată puterea, și scoase capul afară. Pe peron nu era nimeni. Ridică, instinctiv, privirea spre fereastra de la sala de așteptare, de unde o văzuse pe fată în geamul vagonului. Simți, brusc, în suflet, o groază animalică, groază care nu semăna decât cu groaza de moarte (încercase această groază de două ori, când era să se înece în râul din satul de baștină, o dată după ce nimerise într-un ghiol rotitor, fără să știe să înoate, altă dată când se surpase malul sub el, în timp ce pescuia într-o dolie). Ochii i se măriră deodată și se dădu, cu un salt, înapoi, izbindu-se de ușa compartimentului din spatele său. La fereastra de la sala de așteptare, acolo unde stătuse el când o văzuse pe fată în tren, privind undeva, în depărtare sau undeva, înăuntru, era chipul fetei din tren, nemișcat, palid, cu părul negru căzând, aparent neglijent, pe ambele părți ale capului. Reveni, împleticindu-se, la geam și privi din nou la fereastră. Fata era acolo, și părea să fi fost acolo din toți vecii. O așteptare pentru ceva rău, despre natura căruia nu avea nicio bănuială, începea să se dezvolte în întreaga sa ființă. Atunci auzi iarăși zgomotul acela nedeslușit pe care-l auzise și când văzuse pentru prima dată, pe fereastra din sala de așteptare, trenul cu cele trei vagoane fără locomotivă. De data aceasta, zgomotul venea dinspre clădirea stației. Imensa clădire a stației, cu cele două etaje ale sale, cu

peronul și cu copertina metalică de deasupra peronului, cu fereastra în care se profila chipul nemișcat al fetei, se mișcau încet în direcția opusă în care ar fi trebuit să meargă trenul său. Într-o străfulgerare de luciditate, se gândi că trenul său a plecat spre casă (dar, cum asta?, doar nu are locomotivă, sau poate, între timp, i s-a atașat o locomotivă?), iar, cum mișcarea este relativă, tulburat cum este, are impresia că se mișcă clădirea stației, nu trenul său. Totuși, nu simțea nici cea mai mărunță trepidație a rulării trenului pe șine. Deschise repede ușa compartimentului și se uită spre punctele de reper de pe cealaltă parte a trenului. Nu se mișca niciunul în raport cu trenul, deci trenul *nu* se mișca. Surescitat, sări înapoi la fereastra de pe culoar. Clădirea stației se mișcase între timp, iar fereastra de la sala de așteptare era acum chiar în dreptul său. Fata stătea impasibilă la fereastră, fără nicio modificare de poziție sau de orientare a privirii. Instinctiv, îi făcu din mână, dar nu primi niciun răspuns. Clădirea continua să se deplaseze pe lângă tren, cu tot cu peron. Nu se vedea nicio linie, nici în direcția spre care mergea clădirea, nici în direcția opusă, deși deplasarea gării producea un zgomot înfundat, continuu și persistent, ca mersul unui tren care abia încearcă să prindă viteză. În mod curios, deși fereastra unde era chipul fetei se îndepărta, iar perspectiva ar fi trebuit să facă în așa fel încât chipul să se vadă din ce în ce mai contractat vizual, perpendicular pe direcția de mers, acesta se vedea ca și cum i-ar fi stat în față, de parcă, pe măsură ce se îndepărta, se rotea spre dreapta, așa încât compensa tendința de a se contracta pe lățime.

Casa din vale

În comuna lui de baștină Siretul intră într-un mod care i s-a părut, și în copilărie, dar îi pare și acum, împărătesc, maiestuos și, oarecum, intimidant. Făcând un cot larg, albia lui se lățește până la aproape o sută de metri, iar această lățime ține pe zeci de kilometri, și în amonte, și în aval. Fiind atât de lat, nu mai are nevoie de viteză, așa încât curge atât de încet, încât, mai ales seara, când lumina scade, transformându-se într-o ceață fină, ușor albăstruie, deasupra apei, pare mai degrabă un lac. Râul este însoțit, și pe o margine, și pe alta, de un alai de sălcii, arțari și alte specii ocazionale, care se așază, loial și mândru, până aproape de luciul apei. La mijlocul albiei răsare o insulă minusculă, pe care a crescut o mică pădurice de sălcii pletoase din semințele aduse de vânt de pe marginile râului. Insula a devenit un excelent loc de lansare a atacurilor de vânătoare ale păsărilor devenite pescari, iar pe marginile râului pescarii umani se pot vedea și ei, din primăvară până toamna târziu, cu ochii ațintiți pe plutele jucăușe ale undițelor artizanale, ieftine. Un pod metalic, atât de îngust, încât mașinile și, mai ales, camioanele trebuie să încetinească cu grijă

atunci când trec unele pe lângă altele taie râul, așezat pe piloni de beton, solizi și monumentali. Este un pod triplu funcțional, construit imediat după Al Doilea Război Mondial, se pare folosindu-se prizonierii nemți, pentru trafic rutier, pe banda de jos, pentru pietoni pe fiecare dintre marginile benzii de jos, și pentru trenuri pe banda de sus. Zgomotul făcut de trecerea trenurilor este sinistru, deoarece vibrațiile se transmit prin toată structura metalică a podului. În lunca largă a râului se întinde un sătuc format din case modeste, dar cu gospodari harnici, cu grădini mari și îngrijite. Casele sunt construite, majoritatea, fără autorizații legale, situându-se în zona de risc de inundații, deoarece râul nu a fost, până de curând, amenajat din această perspectivă, ceea ce a dus la numeroase inundații care au sfârșit multe case și au transformat în mocirlă multe grădini. Autoritățile au construit, în ultimii ani, pe aproape toată lungimea sătucului, diguri longitudinale solide, din beton armat, reducând din riscuri care, însă, rămân. De fiecare dată oamenii și-au reconstruit casele, mai mult din resurse proprii decât din ajutorul venit de la primărie (ajutor care, chiar atunci când venea, era neglijabil, mai consistente fiind invitațiile adresate sătenilor de a renunța să rămână în lunca râului, invitații declinate, desigur).

Tocmai în acest sătuc, oarecum idilic din perspectivă modernă, trăind liniștit, în ritmul său, are o amintire neobișnuit de vie, deși incompletă, ca un film rupt din care nu s-a păstrat decât o secvență fără început și fără sfârșit. Amintirea, ca un flash reizbucnind periodic (nu trebuia neapărat să vină în zonă pentru asta, i se

Întâmpla să revadă scena respectivă și la București, unde locuia încă din adolescență), nu se diminuase cu timpul, era la fel de proaspătă de fiecare dată. Era vorba despre o fată care locuia în una dintre casele din sătuc, o fată simplă, semianalfabetă (din lipsă de bani și pentru că era nevoie de brațe de muncă în gospodărie și la grădină, părinții n-au mai trimis-o la școală după clasa a cincea), dar maturizată devreme, atât de grijile existenței de zi cu zi, pe care a început să le împărtășească din pruncie cu familia sa, cât și ca rezultat al unei atmosfere morale destul de liberale din sătucul în cauză. Pe scurt, la vârsta de cincisprezece ani, știa multe dintre cele ce, în mod obișnuit, sunt aflate abia peste cinci-șase ani de la această vârstă. Era o fată plinuță, cu ochi căprui, foarte vioi și etalând un aer ștregăresc care, de multe ori, era ironic sau chiar disprețuitor (cu ultima trăsătură a acestor ochi se va confrunta el însuși). Era un pic mai înaltă decât el. A avea un păr șaten, purtat legat într-o coadă scurtă, care îi încadra fruntea și obrajii ca într-o ramă de tablou. A avea un aer sănătos, de om care se mișcă mult în aer liber, iar mâinile nu aveau deloc finețea la care te-ai fi așteptat de la o fată de această vârstă, munca zilnică, de ani întregi, la treburile casei sau la muncile câmpului își pusese amprenta. Fusese la film, seara, la căminul cultural al comunei, iar la terminarea filmului își luase inima în dinți să o întrebe dacă nu poate s-o însoțească acasă. Fata era cu un grup de încă două fete și doi băieți, cu care stătuse în sala de cinema (probabil vecini din sat), și, după ce-l măsură neîncrezătoare câteva secunde lungi (acum a văzut prima dată acea licărire ironică, foarte

aproape de a trece în dispreț, și pe care ar fi putut să o vadă, încă o dată, dar cu mult mai clară și mai directă, mai târziu, în aceeași seară, dar acest lucru nu s-a întâmplat), se uită la ceilalți din grup, cu o tentativă de răs înăbușită imediat, apoi se întoarce spre el și, cu o ridicare cochetă din umăr însoțită de un rictus al gurii care voia să exprime ceva de genul indiferenței (parcă ar fi spus, „mă rog, dacă ții neapărat, mi-e egal“), se apropie de el și-l luă de braț în modul cel mai natural cu putință, de parcă s-ar fi cunoscut de multă vreme și acum tocmai se văzuseră din nou. În acel moment, ceilalți din grupul în care se afla fata se îndepărtară, apucând-o pe drumul spre casă. Cele două fete se mai întoarseră de câteva ori, agățate de brațele băieților, și se uitară peste umăr la ei (lui i se păru că aude și niște chicoteli specific feminine), apoi grăbiră pasul, lăsându-i în urmă. În mișcarea de a-l lua de braț fata se lipi o secundă de el, moment în care el simți o căldură copleșitoare invadându-i tot corpul. Mai stătuse lipit de fete, îndeosebi pe la nunțile din sat, furișat la marginile cortului întins de organizatori pentru eventualitatea ploii, unde făceau cu rândul, băieții, la stat lângă fete, pe care le țineau pe după gât, țațoși ca niște cocoși, preocupați mai mult să constate cine îi vede în bărbăteasca postură decât să guste din senzația de a ține (aproape) în brațe o fată. Întotdeauna erau mai puține fete decât băieți, așa că se stabilise „regula de cinci minute“, adică fiecare băiat stătea câte cinci minute lângă fată, apoi lăsa pe altul, așteptând alături să-i mai vină rândul o dată. Faptul că atâtea perechi de ochi îl așteptau așteptând să treacă cele cinci minute ca să-i

vină rândul altcuiva făcea ca experiența să fie oarecum artificială, iar emoția se dizolva într-un consum pasiv al timpului, fără nicio încărcătură specială.

De data aceasta, însă, era cu totul altceva. Nimeni nu mai era cu ochii pe el (prieteniile fetei deja nu se mai vedeau), cei care ieșeau din sala de cinema nu-i cunoșteau și nu le acordau nicio atenție, treceau pe lângă ei vorbind, majoritatea despre diverse scene din film, sau râzând de cine știe ce glume spuse de cineva din grup. În ciuda bruscheții cu care l-a luat de braț (ceea ce i-a dat fetei, din start, un ascendent tactic, se gândi el imediat) și s-a lipit, pasager, de el, fata nu se grăbea, parcă aștepta ca grupul său de prieteni să ia distanță. S-a adaptat la viteza de mers impusă de ea. Nimeni nu spunea nimic. Se străduia să respire cât mai natural cu putință, dar efortul era imens. I se păru chiar că începe să transpire (simțea cum curg boabele de transpirație pe șira spinării, pe sub cămașă). Se gândi că e bine că fata l-a luat de braț, și nu de mână, pentru că, în acest ultim caz, i-ar fi simțit palmele umede de transpirație. Mergeau spre casa din sătucul ei, încet, de parcă fiecare se gândea la ale lui, iar faptul că mergeau agățați unul de altul era cu totul întâmplător și ne semnificativ. Fiind un pic mai înaltă decât el, simțea vag o mică tensiune în braț, dar cu niciun chip nu ar fi făcut vreun gest de a scăpa de asta. După un timp, fata își desprinse brațul și se opri căutând într-o poșetă mică, ieftină, de unde scoase o batistă cu care își suflă nasul, într-un mod destul de delicat, apoi puse batista la loc în poșetă și-l luă la loc de braț. De data asta vorbi:

— *Mă cheamă Cerasela, pe tine...*

Înghițind la repezeală nodul care i se proptise brusc în gât, își dresе glasul pentru că avea impresia că n-o să reușească să rostească cuvintele altfel, și spuse găuit:

— *Mitică, adică Dumitru, dar mi se spune Mitică...*

— *Vii des la film?*

— *Vin în fiecare sâmbătă, dar tu?*

— *Eu vin numai duminica, dar azi am venit cu niște prieteni.*

— *I-am văzut,* spuse el fără nicio noimă.

Se apropiau de podul care traversa Siretul. Podul se afla pe un drum european, așa că circulația mașinilor era destul de abundentă. Mergeau pe trotuar, iar la apropierea de pod aveau să coboare spre dreapta pentru a pătrunde pe ulița principală a satului. Mai erau cam cinci minute de mers până să ajungă acolo.

— *Ți-a plăcut filmul?* De data aceasta, vocea fetei avea o mică inflexiune de interes direct (i se păru chiar că tremură puțin), nu mai era plată și benign ironică, așa cum se întâmplase mai înainte.

— *Mi-a plăcut,* răspunse.

— *Ce anume ți-a plăcut?* Vocea începea să capete o mică nuanță de căldură și se menținea acea inflexiune de interes direct, neconvențional, de mai înainte.

— *Nu știu, faptul că nu s-a terminat cu happy end.* Se miră de prezența de spirit pe care o manifesta, cu o fracțiune de secundă înainte de a răspunde, habar nu avea ce va răspunde, răspunsul a venit de parcă altcineva l-ar fi selectat pentru el.

— *Cu ce?* Fata nu se sfiise să-l întrebe ceva ce aproape toată lumea știa, de pe la televizor mai ales, ceea ce-i plăcu, deoarece era un semn nu doar de sinceritate, dar și de încredere în el și, mai ales, de lipsa temerii că s-ar face de râs dacă ar recunoaște că nu știe ce este aceea happy end.

— *Adică, aproape toate filmele se termină cu bine, el și ea se căsătoresc, sau el iese din pușcărie, sau dacă i-au furat banii îi primește înapoi, sau dacă sunt supărați se împacă...*

— *Aha*, zise fata, *nici mie nu-mi place când se termină happy end* (observă că-l sărise pe „cu“, dar se abținu s-o corecteze). *Păi, ce, aproape se zbârli ea, și simți cum îi apasă brusc brațul, în viață toate se termină happy end?*

Ajunseră la capătul podului. Oamenii care la început mergeau pe lângă ei se răzletiseră, intrând fiecare pe la casele lor. Ulița principală care intra în sat se iți în dreapta lor. O luară într-acolo. Fata se desprinse de brațul său și câteva secunda merseră așa. Apoi, cu un elan inexplicabil, îl luă de mână (constată, ușurat, că discuția de adineauri avusese și efectul de a opri transpirația palmelor) și grăbi un pic pasul. Apoi spuse:

— *Eu stau imediat după casa asta cu etaj, pe o străduță care duce spre Siret, dar vreau să ne mai plimbăm un pic, hai să-ți arăt locul unde stau eu seara și mă uit cum apune soarele.*

Nu răspunse nimic, se lăsă dus de mână, tensiunea din mână sporise, era mai mare decât tensiunea pe care o simțise mai înainte în braț. După câteva străduțe care se formau lateral, în stânga și dreapta de ulița principală, se ivi albia largă a Siretului. Pe mal se vedea o adevărată

pădurice de sălcii pletoase, mici și dese. Se apropiară de ea și fata o luă înaintea, intrând în amestecul de crengi și frunze. Aproape îl trăgea de mână, iar cu mâna cealaltă își făcea drum, ferindu-și fața și ochii de crengile pe care le dădea la o parte.

— *Ai grijă, îi șopti, să nu te zgârii.* Spusese asta cu o voce nespus de catifelată, care îl surprinse plăcut.

După două-trei minute erau deja în mijlocul minusculei păduri de sălcii pletoase. Era, de fapt, un mic luminiș. Fata se opri, se întoarse spre el și-i spuse:

— *Sărută-mă.*

Îl luase acum de ambele mâini. Stătea în fața lui, cu un aer serios, din care dispăruse ironia, iar ochii îi părură mai degrabă rugători. Întreaga ei ființă părea surescitată, dar era o surescitare calmă, o așteptare a ceva cunoscut, nu o teamă pentru ceva necunoscut. Cumva, se lăsase ușor pe spate, așa încât nu i se mai păru că e mai înaltă decât el, cum i se păruse pe drum. Buzele, care nu erau rujate, erau ușor întredeschise, și stăteau la doar câțiva centimetri de gura lui. Răspunse slab, abia auzit.

— *Nu știu.*

— *Ce nu știi?*

— *Să sărut.*

Deși i se păru că trec minute bune, de fapt în secunda următoare ea râse, dar nu disprețuitor, cum se temea el, ci dojenitor, era mai mult un chicotit înțelegător. Și apoi, imediat, îi lăsă mâinile, îl apucă cu ambele palme de cap și-și lipi buzele de buzele lui. Cu limba îi deschise și lui buzele și apoi îi înlănțui limba cu limba ei. Coborî una dintre mâini spre mâna lui și i-o îndrumă

ușor către talia ei. Când îi cuprinse mijlocul cu ambele mâini, ea își încolăci mâinile de gâtul lui. În tot acest timp, îi simțea limba cercetându-i interiorul gurii și, de la un moment dat, începu să-i imite mișcărilor. Apoi nu mai știu de timp, o strângea din ce în ce mai tare de mijloc, iar limbile lor comunicau deja de unele singure. După un timp, încet, fata se desprinse de gura lui și de gâtul înlănțuit cu brațele.

— *Vezi, acum știi*, spuse scurt și simplu.

Neștiind ce să zică, se uita la ea, aiurit. Probabil că avea o figură așa de tâmpă, încât îi auzi din nou chicotitul acela abia perceptibil. Îl luă de mână și-l trase jos, pe nisipul din luminiș. Ea se așeză cu fața în sus, iar el se lungi lângă ea, având grijă să n-o atingă. Fata era îmbrăcată cu o fustă scurtă, dintr-un material ieftin, peste care cădea un tricou ce se mula pe sânii dezvoltăți. Se aplecă spre el, îi cuprinse mijlocul cu brațul și-i sugeră, prin mișcări anume, să se așeze peste ea. Se așeză peste ea, iar fata îi luă din nou capul în mâini și reluă sărutul de adineauri. Îi răspunse la fel și încercă să facă ce văzuse prin filme că se face în atare situații. Începu s-o pipăie peste tot, îi trase cu delicatețe și fusta în sus, simțind în palme chiloții din nailon, și începu ceea ce între băieți se cheamă mozoleală, adică o frământare asiduă a corpului fetei, cu mâinile, cu picioarele, cu pieptul. Încercă să-i ridice și tricoul, spre a ajunge la sânii, dar se dovedi că era așa de strâmt, încât nu reuși. În schimb, îi strivi cât putu sânii cu pieptul său, frecând-se de ei în stânga și în dreapta. Preocupat de toată această strategie nu observă că încetaseră sărutul, iar fata stătea pasivă, de

parcă se supunea unui travaliu obligatoriu, dar care nu-i mai făcea plăcere. La scurt timp, fata dădu de înțeles că dorește să se ridice. Se ridică de pe ea, apoi o ajută să se ridice. Fata își trase fusta la locul ei, își așează tricoul siluit până la jumătate și se scutură de nisip. O ajută să se scuture bine de nisip, se scutură și el mai superficial și așteptă să vadă ce decide fata. Când ridică privirea de la pantalonii pe care îi scutura de nisip, o văzu privind-l. De data aceasta avea o altă privire, una pe care n-o mai văzuse. Era o privire tristă, dar nu supărată, nici dezamăgită, o privire mai degrabă mirată, dar, în același timp, înțelegătoare. Dar esența acelei priviri, așa cum a evaluat-o în atâtea episoade în care amintirea acelei întâmplări l-a tot vizitat în mulții ani care au urmat, era tristețea. O tristețe care nu vrea explicații, o tristețe care nu vrea un sfârșit, o tristețe care nu vrea nimic. De multe ori i-a trecut prin cap, mult mai târziu, că era o tristețe de poet (deși fata nici măcar nu se putea exprima corect în limba în care se născuse).

— *Mergem?* spuse fata, iar glasul îi era, acum, șoptit.

— *Sigur*, răspunse el, repede, bucuros că nu are de înfruntat decât atât.

N-a mai văzut-o niciodată de atunci. La film nu s-a mai dus. Nici nu s-a interesat de ea. Nici ea nu a dat vreun semn că ar dori să-l mai vadă. Întâmplarea a părut, după un timp, ireală, sau a fi fost închisă într-o capsulă a timpului care are interdicție de a fi deschisă.

*
*   *

Opri mașina pe marginea drumului care intra în sat (ulița principală de odinioară). Acum acea uliță era asfaltată, iar stradelele laterale, odinioară de pământ, erau acum pietruite (piatră de râu presată cu utilajele de la drumuri). Casele erau mult mai arătoase acum (era, acesta, și un efect al refacerii lor după cine știe câte alte inundații pe care Siretul le administrase între timp), dar structura de străduțe era aceeași. Își aminti că strada fetei era una laterală, a treia spre stânga de strada principală, de la intrare. Reperul pe care fata îl invocase atunci (o casă cu etaj) nu mai era, de fapt erau destul de multe case cu etaj acum, rezultat al muncii în străinătate a tinerilor care nu au mai găsit de lucru în țară, începând cu 1990. Mergea încet, de parcă țesea o vrajă și se temea ca o mișcare prea precipitată să n-o deșese. Aproape că-și dorea să tot meargă, în așteptarea întâlnirii pentru care venise, să tot meargă și să nu ajungă niciodată la casa ei. Nu avea nicio fotografie de la ea, iar chipul pe care și-l amintea era, cu siguranță, deformat de timp și de evenimente (la fel cum se putea spune, desigur, și despre el).

Puținii săteni cu care se încrucișa pe drum îl salutau (făcu comparație cu viața la oraș, unde nici măcar locuitorii aceluiași bloc de locuințe nu se salută între ei), deși nu-l cunoșteau. Le răspundea la salut, iar la întrebarea mută din ochii lor privind identitatea și scopul vizitei sale acolo, răspundea cu un zâmbet ușor, complice, și trecea mai departe. Ajunse, în cele din urmă, la

cea de-a treia străduță la stânga. Coti pe ea. Își micșoră și mai mult ritmul de mers. Se gândi că, pentru el, ar fi fost cel mai bine dacă ea, Cerasela, ar fi ieșit din curte sau, măcar, dacă ar fi ieșit din casă în curte, ca să nu fie nevoit să strige la poartă (să strige, cum?). Văzând-o, ar fi avut avantajul de a decide dacă o interpelează sau nu, ea neavând acest avantaj, întrucât nu putea ști cine e el (cu siguranță schimbarea fizionomică, după atâția ani, funcționa ca o veritabilă mască). Din câte își amintea, casa Ceraseli era chiar ultima casă. Continuă să meargă și ajunse și la ultima casă, dar aceasta nu mai era, de fapt, decât o dărăpănătură sinistră. Acoperișul, odinioară din țiglă de pământ, arăta ca o strecurătoare la scară mare, pereții, din paiantă peste care se lipse un strat subțire, mai mult decorativ, de ciment, căzuseră în cea mai mare parte, așa încât acoperișul abia se mai sprijinea pe câte un colț de perete rămas întreg, adică până la acoperiș. Ferestrele dispăruseră, așa încât doar găvanele negre din pereți mai aminteau despre ferestrele de altădată, curtea era plină de bălării crescute în neorânduială (natura are memorie bună, recapturează ceea ce, odată, i s-a furat). Era evident că acolo nu mai locuia nimeni, și încă de multă vreme. Se deplasă pe lângă gardul din șipcă de lemn, care, și el, era mai mult la pământ decât în picioare, examinând cât mai mult din priveliștea dezolantă care i se înfățișa în fața ochilor. Închise ochii, pentru a rememora scena din luminișul de sălcii unde avusese acea întâmplare cu Cerasela. Încercă să și-o amintească, așa cum îl privea, parțial mirată, parțial înțelegătoare,

atunci când au plecat de acolo, dar nu reuși. Deodată auzi o voce:

— *Pe cine căutați?*

Deschise ochii și se uită în direcția de unde venea întrebarea. Era o femeie în vârstă, îmbrăcată în haine de lucru, avea în mână o mătură de mlață pentru frunze, cu care își făcea treaba în fața porții de la casa vecină.

— *Pe nimeni*, răspunse. Apoi, se gândi că este cam nepoliticos și adăugă: *Nu a stat aici doamna Cerasela?* Folosirea timpului gramatical trecut i s-a părut naturală, având în vedere priveliștea întregii gospodării. Se gândi că, chiar dacă s-a măritat (ceea ce era foarte probabil), după numele mic oricine o cunoștea.

— *Ba da, demult*. Cuvântul *demult* fu rostit cu o tonalitate care indica, parcă, vremuri ancestrale, aflate dincolo de controlul nostru.

— *Dar știți unde s-a mutat?* Imediat ce puse întrebarea simți, aproape fiziologic, că ceva rău s-a întâmplat și că despre asta, despre răul care s-a întâmplat adică, avea să afle imediat.

Femeia îl privi pieziș, brusc neîncrezătoare. Se apropie, târând neglijent în urma ei măturoiul de mlață cu care ieșise la strâns frunzele toamnei, până la circa doi metri, privindu-l cu atenție, cu o privire de polițist. Îi susținu privirea, în speranța că îi va alunga eventualele bănuieli (bănuieli în legătură cu ce?). Apoi femeia păru că se destinde și spuse, aproape cu durere în glas, ca și cum ar fi purtat o parte din vină:

— *Nu s-a mutat, maică, a murit*.

Rămase cu ochii mari, încetând pentru câteva clipe să respire. După cum arăta casa și după vestea rea pe care intuiuse că o va primi, informația despre moartea Ceraselei nu era de natură să-l uluiască. Întrebă liniștit, având grijă să nu-i tremure prea mult vocea:

— *De mult a murit?*

— *Apăi, să tot fie vreo zece ani, maică.*

Așadar, ciudata fată din copilăria sa, fata pe care a văzut-o o singură dată în viață, care l-a învățat să sărute, dar n-a putut să-l învețe mai multe, din cauza lui, terminase cu viața asta. Dacă a murit acum zece ani, înseamnă că nu avea mai mult de 50 de ani. 50 de ani! Oare ar mai fi recunoscut-o? La țară femeile se trec repede, munca, necazurile și chiar și capriciile vremii pot avea un efect devastator. Desigur, nici el nu rămăsese neschimbat, poate nici ea nu l-ar mai fi recunoscut. Poate ar fi stat așa, față în față, minute întregi, el stând impasibil și, poate, zâmbind ușor, cu căldură și încurajator, ea puțin încordată, cercetându-l cu aviditate și neîncredere, cum îi stă bine unei femei cumiți și, în cele din urmă, el punând capăt situației cu o ridicare din umeri și plecând după ce ar fi salutat-o cu lacrimi nevăzute în ochi, ceea ce înseamnă că ar fi trebuit să se întoarcă repede pe călcâie și să nu mai întoarcă deloc capul după aceea. Sau, poate, după câteva secunde de cercetare amănunțită, ea ar fi izbucnit într-un râs sonor, puțin cam obraznic și incult, l-ar fi luat din nou de braț, atingându-se ostentativ de trupul lui, ca atunci în copilărie, și l-ar fi întrebat dacă a făcut, între timp, progrese (bineînțeles, fără să specifice dacă se referă la sărut sau la altceva din domenii

apropiate), după care ar fi răs din nou și, poate, l-ar fi invitat înăuntru și poate....

— *Dar de ce întrebați, sunteți vreo rudă, ceva?* Femeia îl examina, între timp, cu un interes mai prietenos și se mai apropiase un pic de el.

— *A, nu, de fapt, sunt un vechi prieten, ne-am cunoscut demult. E îngropată la cimitirul satului?*

— *Nu, maică, a murit în Italia, unde era la muncă. Unii spun că ar fi fost omorâtă și că era, cică, din alea, știi dumneata, care s-au dus pentru altceva acolo. Cică ar fi omorât-o unul dintre clienții ei, într-o pădure, unde o dusese cu mașina, dar cine știe ce a fost? Nu a fost nimeni să plătească aducerea ei în țară, au îngropat-o acolo, cine știe unde...*

Se întoarse brusc, fără să salute, și plecă, pe sensul invers al străduței, pentru a ieși în strada principală a vechiului sătuc. O luă spre ieșire. Toamna își vedea de treabă, scuturând, cu ajutorul unui vânticel subțire, frunzele care cădeau ca niște aripi în căutarea păsării. Mașina îl aștepta, liniștită. Lângă ea, așteptându-l pe proprietar, era un copil de vreo șase ani, care îi ieși în întâmpinare, cu mâna întinsă, și cerând, cu o voce pițigăiată, voit îndurerată:

— *Domnu', îmi dai și mie un leu să-mi iau pâine?*

Se opri, complet absent, căută în buzunar și scoase o hârtie de cinci lei. Copilul i-o smulse din mâini și, fără măcar să-i mulțumească, fugi spre un grup de copii care stăteau mai deoparte. Unul dintre ei, având ceva mai mulți ani decât ceilalți, îi ieși în întâmpinare și-i luă bancnota din mână, aruncându-i și lui o privire scurtă.

Scoase din buzunar cheia mașinii, descuie portiera și intră în habitaclu, turând motorul pentru a-l încălzi puțin înainte de a pleca. Își puse centura de siguranță și viră scurt pentru a intra pe drumul european care intra pe pod, spre București. În coada ochiului îl văzu pe șeful grupului de cerșetori făcându-i prietenos cu mâna (probabil văzuse, între timp, bancnota de cinci lei). Îi răspunse ridicând și el mâna și murmurând ușor:

— *Să fie de sufletul ei!*

O dispariție

Profesorul de română ne anunțase, cu o săptămână înainte, că marțea viitoare vom discuta despre poezia *Luceafărul* a lui Eminescu, în aer liber. Mai exact, spune profesorul, ar dori să citim poezia chiar în prezența luceafărului de seară (deja ne explicase că luceafărul de seară este același cu luceafărul de dimineață, deși multă lume crede că sunt diferiți).

Când a venit marțea anunțată, profesorul ne-a amintit, la sfârșitul orelor, că seara, pe la ora 20:00, trebuie să ne vedem cu toții în curtea școlii. Ne-a mai spus că nu era nevoie să venim în uniforma școlară, puteam să ne îmbrăcăm normal. Ne-am dus cu toții acasă. Era o zi de vară, călduroasă în timpul zilei, dar care, pe seară, se răcorea într-un mod foarte plăcut. Am anunțat părinții despre eveniment. Mama s-a uitat nedumerită la tata, așteptând o sugestie pentru reacția pe care trebuia s-o aibă, dar când acesta a ridicat din umeri în semn că nu are nicio obiecție la propunerea profesorului, s-a liniștit și a început să-mi pregătească, în grabă, ceva de mâncat. Am mâncat, m-am îmbrăcat cu ceva lejer și m-am îndreptat spre curtea școlii. Deja cam jumătate dintre

colegi sosiseră, de bună seamă nemaiputând aștepta să vină ora fixată pentru întâlnire. Se formase un murmur general, neinteligibil, dar care nu avea aerul unei neliniști, ci, mai degrabă, al unei curiozități, al unui interes pentru ceva neobișnuit, dar care nu era de natură să stârnească temeri. Între timp, colegii continuau să sosească, intrând în murmurul general, plin de o așteptare calmă, solidară. Cam după cinci minute peste ora fixată, sosi și profesorul. Era îmbrăcat la fel ca în timpul zilei (și ca, de altfel, în toate zilele) și purta la subraț un volum de poezii de Eminescu. Se uită peste noi, constatând că lipseau câțiva, dar spuse că nu are rost să-i mai așteptăm și o luă înainte, ieșind din curtea școlii. Îl urmarăm, destul de ordonați, aproape aliniindu-ne doi câte doi în spatele lui. Cerul era senin și înalt, având un aer maestos. Stelele deja se vedeau, după ce soarele apusese într-o mare de flăcări la orizont, agățate fiecare pe boltă, ca într-un pom de Crăciun, și clipind, mi se păru, complice, de parcă aveau o înțelegere cu profesorul de română pentru ceea ce avea să urmeze. Acum, când rememorez acea întâmplare stranie, mi se pare că totul fusese complotat de la bun început între cer și profesorul nostru, dar, desigur, este o impresie care a venit după mulți ani în care mi-am tot amintit de ceea ce s-a petrecut atunci. Profesorul mergea destul de repede, îndemnându-ne, tacit, și pe noi să grăbim pasul, așa încât, după câteva minute de marș forțat, am intrat în păduricea de lângă sat, care începea, de fapt, de la malul Siretului, ocupând toată lunca acestuia. Era o pădurice rară, cu multe luminișuri. Nu erau animale sălbatice în ea, din cauza

faptului că era zilnic străbătută de săteni fie în căutare de lemne, fie pentru a ajunge să pescuiască pe malul râului. Ca urmare, o mulțime de drumuri de picior sau de căruță o străbăteau în toate părțile. Profesorul pătrunse, așadar, în păduricea despre care vorbeam, pe o potecă de picior, și merse până ajunse la un luminiș larg, tapetat cu iarbă înaltă, până aproape de genunchii noștri. Se opri în mijlocul luminișului și se întoarse spre noi, care pătrundeam în luminiș, ocupându-l pe toate laturile. Ne spuse să ne răsfirăm pe întreaga circumferință a luminișului, ceea ce am și făcut, nu fără a ne îmbrânci în stânga și-n dreapta, de parcă trebuia să ne cucerim locurile. Profesorul se roti în jurul lui însuși, indicând, în câteva cazuri, rarefieri sau îndesiri ale elevilor, așa încât, probabil, să se realizeze o distribuție a lor cât mai omogenă în spațiul luminișului. Apoi ne spuse să ne culcăm pe spate, în iarbă, cu capetele spre marginea luminișului și cu picioarele spre centrul său. Ne-am culcat în iarba care mirosea încă a căldura din timpul zilei. Fiind așa de înaltă, aproape că nu puteam să ne vedem vecinii, ceea ce ne-a creat un ciudat sentiment de singurătate. Nu-l mai vedeam nici pe profesor, care, rămas în picioare în mijlocul luminișului, ne vorbea. Îl auzeam ca prin vis, din poziția în care ne aflam, nu-l puteam vedea, deoarece capul era așezat complet orizontal în iarbă. Însă îl auzeam. Ne spunea să privim drept în sus, indicând-ne o anumită stea, cea mai strălucitoare de pe cer. Ne spuse că acela este luceafărul și că el este metafora pe care poetul a folosit-o pentru a descrie destinul omului superior care nu găsește perechea feminină a ceea

ce el nutrește ca simțământ de iubire. Ne mai spuse că va trebui să rămânem în acea poziție și să privim permanent la luceafăr, în timp ce ne va citi poemul. Adăugă că va începe să citească doar după un timp, și ne sfătui să încercăm, în acest răstimp, privind la luceafăr, să eliminăm din câmpul vizual orice alt element perturbator, așa încât să nu vedem nimic altceva decât luceafărul. Concluzionă spunându-ne că, dacă reușim să ne concentrăm privirile exclusiv asupra luceafărului, după câteva minute vom avea senzația vizuală foarte acută și precisă a formării unui tunel de la ochii noștri la luceafăr, tunel prin care nu-l vom mai vedea decât pe acesta, la capăt. Ne spuse că va aștepta cu începerea cititului până când vom reuși să avem acea senzație vizuală de tunel. M-am concentrat cât am putut să nu văd nimic în lateral și să focalizez privirea pe luceafăr. Nu știu dacă a fost vorba despre autosugestie sau despre vreun efect fiziologic normal, dar, într-adevăr, după un timp, am avut senzația clară, nu vagă, că de la ochii mei se formează un tunel vizual către luceafăr, ca și cum m-aș fi uitat printr-un ochean care se prelungea până la cer. Marginile tunelului erau diafane, ca formate din raze mate, fără strălucire. Dar, mai presus de senzația vizuală de tunel, era o altă senzație, de această dată de natură psihică. Aveam sentimentul acut că luceafărul este doar al meu, mai exact, că numai eu îl vedeam, din moment ce era în tunelul *meu* vizual. Și numai atât, ci și că el, luceafărul, știa că numai eu îl vedeam și, în consecință, întrucât și el era, într-un fel, în același tunel cu mine, și el mă vedea doar pe mine. Acest sentiment de unicitate a

experienței, de singularitate a ei, redusă doar la mine și la luceafăr, a fost coplesitor. Cred că profesorul era și un bun psiholog, iar prin experiența pe care ne-a provocat-o a urmărit exact acest lucru: personalizarea, idiosincratizarea relației dintre fiecare dintre noi și luceafăr. Acum, pentru fiecare dintre elevii așezați în iarbă erau câte un tunel vizual și o senzație de unicitate a comunicării cu luceafărul. Profesorul ne-a lăsat așa câteva minute bune, cu bună știință, pentru ca fiecare dintre noi să ajungă la acel sentiment de comuniune singulară, personală și distinctă cu luceafărul, apoi, fără să ne prevină, tocmai pentru a nu ne scoate din vraja în care tocmai intraserăm, cu un glas sugrumat de emoție, care dădea versurilor un caracter aproape ireal, ca și cum ar fi fost rostite de pe alte tărâmurii, începu să citească poemul, „A fost odată ca-n povești...“. Citea rar, cu voce scăzută, dar clară, cu o intonație melodioasă care se potrivea de minune cu aerul de basm ancestral al celebrului poem. Așa cum rămăsesem, cu ochii ațintiți, prin tunelul meu, asupra luceafărului, glasul purtător al versurilor intra și reverbera în tunel, așa încât am avut senzația clară că luceafărul ascultă și el acele versuri. Nu-mi amintesc nimic din restul timpului în care profesorul nostru de română a citit lungul poem (pentru cei care nu știu, are 98 de catrene). Făcusem o comuniune de simțire cu luceafărul *meu*, versurile nu făceau decât să întrețină și să sudeze această comuniune. Povestea descrisă de poem se derula, parcă, aievea, aici și acum, iar eu eram martorul mut al întregii derulări de evenimente pe care poetul le immortaliza așa de măiestru. „Iar eu, în lumea mea, mă simt/

Nemuritor și rece.“ Profesorul încheie citirea poemului cu necruțătorul verdict al poetului care se dezlipește de ceea ce este pământean, efemer și superficial și se izolează în spațiul său de simțire peren. Ca prinși într-o vrajă de sub care nu puteau ieși, elevii rămaseră ținuiți pe locurile lor. Tunelul care mă lega de luceafăr nu dispăruse odată cu terminarea de citit a poemului, așa că am continuat să privesc la strălucirea clipitoare de pe cer. „Acum, ridicăți-vă“, se auzi vocea profesorului, de data aceasta fără acel tremur de emoție cu care citise poemul. Ne-am ridicat cu toții, ne-am aranjat hainele și am așteptat, fiecare la locul său, următoarele ordine. Profesorul ne-a spus că vom discuta despre poem la ora următoare de română și că acum ne vom întoarce în sat. A luat-o înaintea, strângând la subraț cărțulia de versuri, iar noi ne-am aliniat din nou în spatele lui, câte doi, pe poteca de ieșire din luminiș. În scurt timp, am ajuns în sat și fiecare s-a dus la casa lui. Înainte să intru în curte m-am uitat din nou spre luceafăr. Nu s-a mai format tunelul vizual din luminiș, iar luceafărul mi s-a părut că e mai depărtat decât acolo și mai indiferent față de mine. De fapt, mi s-a părut că-i sunt cu totul indiferent, deși când ne uitam unul la altul prin tunel aveam sentimentul că se uită doar la mine. Acum se depărtase, parcă se și micșorase un pic, și clipea mai des decât în pădure. Am intrat în curte, am închis poarta și m-am dus la culcare.

*
*   *

A doua zi, când am ajuns la școală, curtea era plină de elevi, iar postați în fața intrării la clasă erau doi polițiști. Între ei era profesorul nostru de română. Puțin mai în față, spre elevii care așteptau în curte, era, l-am recunoscut imediat, tatăl Ceraselei. Oare ce căuta acolo, ce se întâmplase? Elevii priveau cu mirare și îngrijorare la cei patru din fața ușii, neînțelegând prezența polițiștilor în școală și, desigur, nici prezența tatălui Ceraselei. A trecut așa cam jumătate de oră. Trebuia de mult să intrăm la clasă, dar nu erau semne că se va mai întâmpla asta. Apoi, unul dintre polițiști, care părea că este șeful celor doi de acolo, ridică mâna cerând să se facă liniște, deși nu era deloc gălăgie, elevii nici măcar nu îndrăzneau să vorbească între ei. „Aseară, când ați fost în pădurice cu domnul profesor, a dispărut colega voastră, Cerasela“, spuse polițistul cu o voce lipsită de alarmism, dar fermă. Se porni un murmur eterogen. Întrucât în seara precedentă lipsiseră câțiva colegi, nimeni nu a observat, la plecarea din pădurice, că nu mai eram toți. Polițistul-șef ridică din nou mâna, pentru a potoli micul zumzet stârnit de informația dată. „Cine a stat lângă ea în pădurice?“ Un băiat și o fată ridicară mâna. Polițistul le făcu semn să se apropie, iar elevii se apropiară. „Nu ați observat, la plecare, că lipsește?“ „Nu“, răspunse, băiatul, „nu“, răspunse și fata. „Așadar, nu știți dacă a dispărut înainte de a se termina lectura sau pe drumul de întoarcere“, continuă polițistul. Cei doi clătinară din cap, fără să mai răspundă

cu voce. Le făcu semn să se întoarcă între ceilalți, apoi intră, împreună cu profesorul, cu celălalt polițist și cu tatăl fetei, în clasă. Stătură acolo cam o jumătate de oră, apoi ieșiră. De data aceasta ni se adresă profesorul de română. „Vom merge cu toții în păduricea unde am fost aseară, să vedem dacă găsim vreun semn, ceva, legat de Cerasela.“ Cei doi polițiști, împreună cu profesorul și tatăl fetei, o luară spre poteca care ducea din sat în pădurice, polițistul-șef, împreună cu profesorul în față, iar celălalt polițist, împreună cu tatăl Cerasei, după ei, iar noi ne-am încolonat, câte doi, în spatele lor. După ce am ajuns în luminiș, polițistul-șef spuse: „Ne vom răsfira, din acest loc, în toate părțile, ca pe niște raze care pleacă din acest cerc. Uitați-vă cu atenție, pe jos, prin iarbă, prin arbuști sau copaci. Dacă vedeți ceva suspect, anunțați imediat.“ Ne-am îndreptat, în linie dreaptă, în toate direcțiile, pornind din acel luminiș. Mai târziu am aflat că, la circa o oră după ce ajunseserăm cu toții acasă, aseară, tatăl Cerasei se dusesse la profesor să-l întrebe unde e Cerasela, care nu se întorsese acasă. Profesorul nu a știu ce să-i spună, așa că amândoi au mers la postul de poliție din sat, să anunțe evenimentul. Polițiștii le-au luat declarații și au făcut, împreună cu profesorul și tatăl elevei, o primă recunoaștere în pădurice, la lumina lanternelor, dar nu găsiseră nimic. Gândindu-se că exista și posibilitatea ca eleva să fi rămas peste noapte la o colegă, deși tatăl spunea că ar fi fost pentru prima dată când ar fi făcut acest lucru și, oricum, și-ar fi anunțat părinții despre asta, au decis să continue căutările a doua zi. Mergeam uitându-mă cu atenție și în stânga, și în

dreapta. Mă gândeam că, nefiind animale sălbatice în zonă, nu exista posibilitatea ca fata să se fi rătăcit și, Doamne ferește, să fi fost atacată de animale. Cum mergeam pe direcția razei care pornea din luminiș, ne îndepărtam treptat unii de alții, așa că trebuia să acopăr o suprafață din ce în ce mai mare cu cercetarea mea. Cred că am mers așa cam o jumătate de oră. Nimeni nu găsi-se ceva demn de atenție până în acel moment, deoarece nimeni nu alertase polițiștii. Deși mergeam mai mult cu privirea în pământ, răscolind cu picioarele prin iarba înaltă, la o întoarcere a privirii de la stânga spre dreapta, am zărit, cu coada ochiului, într-o străfulgerare, într-o salcie înaltă, în vârful unei ramuri subțiri, aproape de vârful copacului, o eșarfă galbenă. M-am oprit să privesc cu mai multă atenție și, într-adevăr, era o eșarfă galbenă, agățată de vârful acelei ramuri, și care fâlfâia ușor în bătaia unui zefir care aproape că nu se simțea la nivelul solului. M-am întors în fugă spre polițiștii care, împreună cu profesorul de română și cu tatăl fetei, veneau și ei în urma noastră, cercetând, cu ochi experimentați, zona. M-am oprit în fața polițistului-șef și i-am spus calm: „În copacul de acolo“, și am arătat cu mâna în direcția salciei în care văzusem eșarfa, „este agățată o eșarfă”. „Unde?” întrebă surescitat polițistul-șef. I-am arătat din nou cu mâna în direcția salciei, iar acesta și cu celălalt polițist, cu profesorul și cu tatăl fetei o luară în fugă spre copacul indicat de mine. Tatăl fetei recunoscu imediat eșarfa. Se punea problema să recuperăm eșarfa din copac. M-am oferit. M-am descălțat, pentru a avea o priză mai bună pe crengi, și m-am cățărat agil în copac. Când m-am

apropiat de creanga subțire de care era agățată eșarfa, am rupt o altă creangă din apropiere și cu ea am reușit să desprind eșarfa și s-o arunc jos. Tatăl fetei a luat-o în mâini și a confirmat din nou, era eșarfa Ceraselei. Dar cum a ajuns în vârful salciei era de neînțeles. Aseară nu bătea niciun pic de vânt, și nici în cursul nopții sau al dimineții de azi nu s-a simțit vreo adiere mai puternică. Polițistul-șef a dat ordinul de adunare și toți elevii s-au întors în jurul nostru. Am pornit să ne întoarcem în sat, polițiștii mergând în frunte cu corpul delict purtat victorios de polițistul-șef. Când ne-am apropiat de școală, profesorul de română s-a întors spre noi și ne-a spus că astăzi avem liber, așa că ne-am împărșiat fiecare pe la casele noastre, să le povestim părinților cele întâmplate. Bineînțeles, eu m-am simțit eroul incontestabil al întregii țărășenii. Polițiștii, profesorul și tatăl fetei s-au îndreptat spre postul de poliție, pentru a face birocrăția de rigoare în atare situații: procese-verbale, declarații etc.

*

* *

S-a deschis un dosar de cercetare penală pentru dispariție. Ancheta a durat ani întregi, fără niciun rezultat. În cele din urmă cazul a fost clasat, fără a se putea da vreo rezoluție. Cerasela n-a mai apărut niciodată. Noi am continuat școala până la terminarea ei, apoi ne-am risipit pe la universități, școli profesionale postliceale sau pur și simplu am preluat, unii dintre noi, treburile gospodăriei familiei, rămânând să ducem mai departe

tradiția rurală a părinților și bunicilor noștri. Cerasela noastră a fost, bineînțeles, încet-încet uitată. Părinții ei au trăit până la sfârșitul zilelor cu amărăciunea de a nu fi aflat ce s-a întâmplat cu fata lor. Profesorul de română s-a pensionat, în cele din urmă, dar în fiecare vară mergea, seara, în luminiș, singur, se culca pe spate și fixa cu privirea intensă luceafărul. Și mereu a avut aceeași impresie ciudată, inexplicabilă: părea că luceafărul clipește complice, cu o bucurie reținută, către el și parcă nici nu mai părea atât de singuratic și trist pe cerul înalt, negru și senin. Pe profesorul de română sentimentul că Cerasela nu a dispărut cu adevărat nu l-a părăsit niciodată de atunci. Ba chiar, când voia s-o vadă, se ducea din nou în luminiș, seara, și, culcat pe spate, refăcea faimosul tunel către luceafăr.

Ṭiganca

După terminarea facultății a rămas în învățământ, la catedra care ținea de secția de specializare pe care o absolvi, ca asistent. Alesese disciplina de economie politică, pentru care primise o recomandare de la șeful comisiei de licență, deși nu avea note maxime (fusese depunctat în anul 2, la sugestia asistentului, pentru că la unul dintre seminarii se încurcase rău de tot în teoria valorii-muncă, în accepțiunea lui Marx). În vacanța de vară venea la țară, la părinți, unde putea să-și facă în liniște programul de lecturi, nu numai de specialitate, ci și din beletristică sau din domenii științifice conexe. În vara trecută avu parte de o întâmplare memorabilă. Într-una dintre zile, citea, în curte, la umbra unui tei, la o mică măsuță făcută din scânduri de tatăl său (care meșterea aproape orice era nevoie în gospodărie, mai ales dacă trebuie confecționat din lemn), când auzi bine-cunoscutul vaiet, profesional executat, al unei țigănci care se oprise în dreptul porții și care cerșea. Observase, de multă vreme, tehnica acestor țigani nomazi (pe care unii îi acuzau și de ceva furțișaguri pe care le puneau la cale tocmai prin „cercetarea“ făcută pe teren de țigăncile plecate cu cerșitul): indiferent

dacă observau sau nu pe cineva în gospodărie, stăteau în dreptul porții, fără a forța, însă, intrarea în curte, cel puțin cinci minute, timp în care, neobosiți, pronunțau, cu o tonalitate ascuțită, care se propaga în toate ungherele, reflectate de pereții casei și de celelalte acareturi din curte, câteva fraze care se reduceau, în esență, la îndemnul de a le da ceva de pomană: bani, alimente sau alte bunuri, pe care le îndesau într-o nesfârșită traistă, de fapt, mai degrabă un sac, petrecut pe după gâtul țigăncii. În ultimul timp, preferința se îndrepta spre cerșitul unor sume de bani, exemplu peremptoriu că țiganii începuseră să recunoască una dintre proprietățile esențiale ale banilor (pe care nu aveau nevoie s-o învețe la facultate, cum făcuse el), și anume funcția lor de mijloc de schimb universal. Intuiseră că, dacă primeau bani, puteau mult mai ușor să-și procure bunurile de care aveau nevoie, decât dacă ar fi primit direct bunuri, care puteau fi supraabundente dintr-un sortiment, în timp ce rămâneau deficitare la un alt sortiment (de unde se vede că economia se învață pe propria piele). Ascultă două-trei minute vaietul acela atât de caracteristic, încât, dacă te forțați un pic, puteai accepta că face parte din fondul sonor al verii, având impresia că va continua la nesfârșit. Știa, însă, din experiență, că, după încă vreo două minute țiganca va pleca la poarta următoare și va relua procedura. Puse cartea cu fața în jos pe mäsută, pentru a marca pagina la care rămăsese, și se duse la poartă. Când se apropie, țiganca îl văzu prin golurile dintre scândurile gardului și se opri, schimbând „parola“.

— *Dă-mi și mie niște bani, domnișorule, să iau mâncare la copii.*

Tonul vocii era înfundat, specific țigănesc, iar fraza era, cumva, cântată. Era, desigur, o frază standard (dacă ar fi venit o fată, i-ar fi spus domniță, dacă venea o femeie mai în vârstă, i-ar fi spus doamnă, iar dacă ar fi venit un bărbat în toată firea, i s-ar fi adresat cu gospodarule) proiectată de specialiștii în „marketing“ ai clanului. Clanul, după cum știa de mulți ani, venea periodic în sat, unde stătea preț de vreo săptămână sau zece zile, până epuiza toate gospodăriile cu vizitele țigăncilor, de cel puțin două ori, după care se mutau cu toată șatra, cum era cunoscută așezarea temporară a țiganilor de la marginea satului, în alt sat, și tot așa până toamna târziu. De așezat se așezau la marginea satului, spre stația ferată (gara, cum i se spunea în sat), pe un câmp al nimănu, pe care creșteau scaieți la voia întâmplării. Montau două sau trei corturi mari, în care încăpeau cel puțin câte opt indivizi, adulți și copii laolaltă, cu tot calabalâcul (așternuturi, haine, chiar și scaune primite de pe te miri unde) adus cu căruțe acoperite cu coviltir, pentru cazurile de ploaie. Între corturi amenajau locuri pentru făcut focul, în aer liber, având pirostrii metalice cu trei picioare, pe care găteau (s-a întrebat întotdeauna cum de știau țiganii, majoritatea analfabeți, că trei puncte fac un singur plan, deci pirostria cu trei picioare nu s-ar fi clătinat niciodată, indiferent de forma accidentată a terenului pe care era așezată; învățau, se vede, geometria euclidiană prin încercări empirice, cum au făcut, cu siguranță, inițial, și savanții Antichității). Desigur, mai

era un component al șatrei: câinii. Șatra avea cu ea, legați sub căruțe, pentru a-i feri de soarele fierbinte, vreo șase câini mari și puternici, care însă nu lătrau la oamenii care treceau pe drumul alăturat, spre sau de la stația ferată, sau la mașinile care trebuiau să treacă tot pe lângă ei atunci când ieșeau din sat spre orașul din apropiere. Câinii erau beneficiarii principali ai diferitelor bucăți de pâine, mămligă sau alte produse alimentare care erau îndesate de țigănci în interminabilele traiste petrecute pe după gât. În cursul unui „traseu“ prin sat, traista se umplea aproape complet, ceea ce te ducea cu gândul la greutatea enormă pe care țigăncile, de regulă tinere și aproape întotdeauna suple (motiv de ranchiună pentru fetele mai plinuțe din sat, de altfel), o suportau fără să dea vreun semn despre această dificultate. Țiganii nu cerșeau, ei treceau, la rândul lor, prin sat purtând diferite produse realizate artizanal (dar despre care se spunea că sunt mai bine executate decât produsele similare industriale, desigur, fără să aibă finisajele sau vopselele industriale), balii pentru spălat, dispozitive de fiert rachiu, ibrice meșteșugit întocmite și altele asemenea, fie singuri, fie câte doi, fie, mai rar, însoțind câte o țigancă (în acest caz, țiganul era întotdeauna unul singur). Când cineva din gospodărie venea la poartă, alertat de vaietele țigăncii, țiganul lăsa și el produsul pe care-l oferea la vânzare jos de pe umăr și întreba dacă nu este nevoie de așa ceva în gospodărie. Desigur, țigara arzând în colțul gurii, sub nelipsita mustață falnică, deasă și neagră a țiganului, era parte din el. La fel ca pălăria cu boruri foarte largi.

Ajunse la poartă și o deschise, ieșind pe trotuar, unde stătea țiganca. În jurul ei erau trei puradei mici, între 4 și 8 ani, pe jumătate goi, care se țineau de fustele bogate ale mamei, rotindu-se în jurul ei și hârjonindu-se permanent. Țiganca nu le dădea nicio atenție, având grijă doar să nu o zbughească pe caldarâm, unde ar fi putut să-i lovească vreo mașină sau vreo căruță. Îl fixă cu o privire ageră, dar, i se păru, absolut indiferentă. Probabil că exercițiul acesta, îndelung exersat, o făcuse să ajungă la un fel de profesionalism, cum pățesc stewardesele cu zâmbetul, sau vânzătorii din magazine cu întrebarea „Cu ce să vă servesc?”. Repetă întrebarea, pe un ton tot indiferent, schițând o reșezare, cu o mână, a traistei-sac de pe umeri, iar cealaltă mână întinzând-o după unul dintre puradei, care se îndepărtase un pic mai mult de fustele ei. Spun fuste, și nu fustă, deoarece țiganca era pur și simplu învălătucită în câteva fuste suprapuse, colorate (mă rog, cel puțin cea de deasupra) în culori țipătoare și alăturate în cele mai neobișnuite moduri. Cum se împăca grămada de fuste suprapuse cu căldura soarelui de vară rămăsese un mister de nepătruns pentru el, fără să mai punem la socoteală totala (cel puțin aparent) inutilitate a acestui mod de a se îmbrăca. Țiganca repetă întrebarea, de data aceasta cu un ton mai jos, deși tot fără inflexiuni speciale.

— *Îmi dai și mie niște bani, domnișorule, pentru copii?*

Rămase câteva secunde fără să răspundă. Țiganca era de o frumusețe de necrezut. Fața ovală, albă, cu pielea întinsă și netedă, ochii negri, pătrunzători, sprâncenele bogate și genele mari – în mod, desigur, natural – făceau

din ea o actriță care juca, se pare, rolul unei țigănci în fața lui. Pe cap purta o broboadă (imposibil de colorată) strânsă bine la spate, de sub care se zărea părul negru. Deși era îngroșată de nenumăratele fuste îmbrăcate una peste alta, ghiceai imediat suplețea corpului tânăr. În picioare avea niște șlapi ordinari de plastic, de culoare verde, pe piciorul gol, iar bustul îi era strâns de o bluză colorată mai rău decât fustele, care îi strivea sânii bine dezvoltate, dar bluza era încheiată strâns, până sub bărbie. Se uita la ea, cutremurat nu atât de înfățișarea ei așa de impresionantă, cât, mai ales, de completa, totală, absolută ei lipsă de conștientă a modului în care arăta. Pe orice platou de filmare, actorii bărbați ar fi avut nevoie de câteva minute bune de reculegere după ce ar fi văzut-o, iar femeile, de și mai multe minute de priviri invidioase și chiar veninoase, iar ea stătea aici, în fața porții și în fața lui, total desprinsă de toate acestea și cerea niște bani. Se întrebă dacă s-o fi uitat vreodată în vreo oglindă, dacă, în loc să facă trei copii (dacă nu cumva, la șatră, mai are și alții, părea să aibă vreo douăzeci și cinci de ani, deci, dacă se căsătorise la cincisprezece ani, cum era obiceiul la țigani, putea să aibă și zece copii – se scutură îngrozit la acest gând), nu s-a gândit că ar putea să-și folosească frumusețea uluitoare (și, ceea ce era și mai important, absolut naturală) pentru a-și câștiga viața în alt mod. Țiganca îl privea, cu aceeași privire „profesională“, i se păru că era o privire obosită, la urma urmei, țiganca își făcea „jobul“, nu avea motive să se poarte altfel, cu el, de cum se purta cu toată lumea pe unde trecea în periplul ei. Iar apelativul „domnișorule” nu avea nimic personalizat

în el, l-ar fi spus, cu aceeași dezinvoltură și neimplicare, oricărui băietan, oricât de slut ar fi fost, care ar fi ieșit la poartă alertat de vaietul ei. Spuse, complet aiurea:

— *Da, sigur, cât vrei?*

I-ar fi plăcut ca țiganca să zâmbească ușor, sau să chibotească abia auzit, în semn că-și dă seama că întrebarea asta absolut prostească din partea lui este efectul frumuseții ei copleșitoare, ca o ardere când apropii mâna prea mult de o flacără, efect pe care îl exercită asupra lui. Dar nu, țiganca nu-și schimbă postura, nimic nu i se citi pe față, continua să-l privească aproape inexpressiv, deși ochii erau, într-adevăr, uluitor de frumoși. Nu se uita rugător, cu atât mai puțin provocator (se întrebă dacă știe, sau a experimentat vreodată, provocarea feminină aruncată din priviri asupra bărbatului), ci absolut normal, de parcă ar fi continuat o discuție începută mai demult și acum ajunsese în acest punct. Nu întinsese mâna spre el să primească banii ceruți, se juca acum cu mâna copilului pe care îl agățase mai devreme să nu se îndepărteze prea mult. Spuse simplu și egal:

— *Cât vrei mata, domnișorule, cât te lasă inima, dă-mi pentru copii, să le iau de mâncare.*

Era, desigur, o frază standard, din repertoriul primit de la „instructorii“ săi de la șatră. Scoase din buzunar câteva bancnote, pe cele mici le dădu fiecăruia dintre cei trei copii, iar pe cea mai mare i-o întinse ei. Copiii îi smulseră banii din mână pe măsură ce îi întinsese spre fiecare dintre ei și acum îi mototoleau în mână, fără să se uite la ei, ci privind însă la el, de jos în sus. Nu spuseră nimic în semn de mulțumire, de parcă, odată ce erau cu

mama, acești bani era normal să vină (se gândi zâmbind, că, de fapt, dacă ar fi raționat așa, puradeii ar fi avut perfectă dreptate, cel puțin din punctul lui de vedere). Luă și ea banii, atunci când întinse bancnota spre ea și, cu o mișcare fulgerătoare, fără nicio prevenire, îi apucă mâna și i-o sărută.

— *Bogdaproste, domnișorule, Domnul să te ajute.*

Senzația de ardere pe care o simțea atât în locul în care țiganca își lipise buzele puternic conturate, care acopereau (văzuse asta când i-a vorbit) o colecție perfectă de dinți albi, naturali, de dosul palmei lui, cât și acolo de unde îl apucase cu mâna ei (nu avea o mână fină, era chiar grosolană în raport cu toată înfățișarea ei, dovadă că munca fizică era predominantă în viața ei) era acum aproape fizică. Își smulse, destul de brutal, mâna din mâna țigăncii și spuse repede:

— *Stai, ce faci, nu trebuie...*

Dar țiganca nu-l mai privi, nici nu mai spuse nimic, plecă mergând destul de repede, spre următoarea poartă, cu puradeii agățați de ea. Era evident că scena petrecută nu avea nicio însemnătate pentru ea și nicio semnificație aparte. Asemenea scene se mai petrecuseră de nenumărate ori și aveau să se mai petreacă de nenumărate ori. Erau prevăzute în „fișa postului“. Privi scurt în jur, să vadă dacă au fost martori la întâmplarea de adineauri, dar nu era nimeni la porțile sau în curțile vecine. Intră în curte, închise la loc poarta, dar de data asta o încuiie (avea, în partea de jos a porții, un mic dispozitiv metalic de încuiere) și reveni la masa unde citea. Întoarse cartea, dar, în secunda următoare, o puse la loc. Se lăsă

pe spătarul scaunului. Își aminti celebrul aforism al lui Camil Petrescu, „Câtă luciditate, câtă conștiință pură, atâta dramă“. Țiganca de adineauri era complet inocentă, în toate privințele, atât în ceea ce o privește pe ea (frumusețea ei uluitoare, aproape inconceptibilă), cât și pe cei din jur, lumea în ansamblul ei, soarta și celelalte. Ca urmare, viața ei se scurgea (desigur, nici acest aspect, de ireversibilitate, nu-i era accesibil) liniștit, ca frunza și ca iarba (cum ar spune Sadoveanu), așa cum se întâmplă cu întreaga natură. Va face atâția copii pe cât va dori bărbatul ei, îi va crește cum se va putea, va muri când îi va veni sorocul și asta e tot. Nicio întrebare adresată lumii, nicio răzvrătire împotriva lumii, a orânduirii lucrurilor, nimic. Luă scaunul și cartea și se așeză lângă poartă. Și acolo era un tei, care creștea dincolo de poartă, dar umbra lui se întindea și în locul în care-și așeză măsura de citit. Reîncepu să citească, repetând de câteva ori rândurile deja citite. Aștepta să audă vaietul țigăncii, care s-ar fi întors pe cealaltă parte a străzii (țiganca proceda sistematic, pentru a nu pierde vreo posibilitate). Dar nu auzi nimic. Încet-încet, se cufundă în lectură și curând constată că lumina zilei se împușinase. Se opri din citit, puse semn în carte, se uită într-o doară dincolo de gard, ridicându-se un pic pe vârfuri, atât în stânga, cât și în dreapta, apoi intră în camera sa. Spre surprinderea sa, adormi imediat, fără să se mai gândească la cele întâmplate.

*

* *

Când se trezi a doua zi, soarele era deja sus binișor. Dormise adânc și fără vise. Imediat ce se trezi îi și reveni în minte întâmplarea din ajun. Simți un gol în stomac, ca și cum s-ar fi întâmplat ceva ireparabil, deși, evident, nici vorbă de așa ceva. Mâncă repede ceva, vorbind foarte puțin cu membrii familiei, care îl lăsară în pace, își mută din nou măsuța de citit la poartă, luându-și cartea, dar nu putu citi mai nimic. Avu clar sentimentul că așteaptă ca țiganca să revină. Rămase așa un timp, într-o stare de reverie ciudată, ciulindu-și urechile pentru a prinde, cu o clipă mai devreme, vaietul acela caracteristic pe care îl auzise ieri. După un timp destul de lung, se convinse că țiganca nu va mai reveni. Nici nu avea de ce, din moment ce parcursese deja satul. Atunci se gândi că era posibil ca țiganca să cutreiere deja un cătun aflat lângă sat, în lunca largă a râului care îl flanca, în partea de răsărit. Se ridică, puse măsuța la locul ei, se duse în camera lui, de unde luă niște bani și o mică oglinjoară cu capac, pe care o ținea într-un sertar. O cumpărase pentru nevoi urgente de examinare, pentru cazul în care nu avea alte mijloace la îndemână. Ieși din curte și se îndreptă spre cătunul din lunca râului. Pentru asta trebuia să parcurgă o parte din sat, spre nord, apoi să cotească la stânga, spre răsărit, și să coboare o râpă nu prea abruptă care ajungea în cătun. Când ajunse în cătun, o luă pe singura uliță a acestuia, mergând pe lângă gard, pe o potecuță care ținea loc de trotuar. Căldura zilei deja se făcea simțită, așa

Încât, spre norocul lui, nu era aproape nimeni pe drum. După vreo zece minute, o văzu. Mergea pe partea cealaltă a uliței, în sensul în care mergea și el. Era oprită la poartă și psalmodia refrenul învățat. Era îmbrăcată la fel ca ieri, și pe lângă ea avea tot trei puradei (parcă erau ceva mai mari, ceea ce putea însemna că nu mai erau cei de ieri, dar părăsi repede acest gând fără nicio relevanță). Se apropie, pe partea lui, țiganca continua să repete vaietul ei pătrunzător. Se opri la o distanță care i se păru sigură, iar, după circa un minut, țiganca părăsi poarta unde era oprită, de unde nu ieșise nimeni, îndreptându-se spre următoarea. Traversă repede ulița și se apropie de ea, înainte ca aceasta să ajungă la poarta următoare și să reia refrenul specific. Copiii îl observară și traseră probabil, de fuste, așa că țiganca se întoarse spre el. Nu era surprinsă deloc. Spuse, cu glasul ei plângăreț:

— *Îmi dai și mie niște bani, domnișorule, pentru copii?*

Deși era complet absurd să creadă asta, crezuse, într-adevăr, că-l va recunoaște. Dar țiganca nu dădea niciun semn în direcția asta. Se uită la ea câteva secunde, timp în care ea îi susținu privirea într-un mod absolut indiferent, apoi spuse:

— *Ți-am dat ieri, îți amintești, în satul de pe deal.*

Țiganca nu spuse nimic, dar nici nu dădu vreun semn că înțelege ce-i spune. Făcu un gest imperceptibil de a se întoarce și a-și continua drumul. Atunci el scoase din buzunar, cu aceleași gesturi ca data trecută, bancnote mici, pe care le dădu fiecăruia dintre copii, și o bancnotă mare, pe care i-o dădu ei. Își retrase mâna cu repeziciune, înainte ca țiganca să repete, eventual, gestul de a i-o

săruta. Dar, de data aceasta, țiganca nu mai încercă să-i sărute mâna. O licărire scurtă îi jucă în ochii frumoși. Gestul de ieri, repetat azi, părea s-o facă să-și amintească. Dar nu spuse nimic, nici măcar nu zâmbi, în semn că-l recunoaște. În mod ciudat, nu-i mai mulțumi, de parcă era dreptul ei (și datoria lui) ca acești bani să pozească la ea. Puse bancnota primită într-un buzunar mare, exterior, pe partea de jos a bluzei, apoi luă din mâinile copiilor bancnotele primite de aceștia și le îndesă în același buzunar încăpător. După care, fluturându-și fustele largi, se îndepărtă în direcția în care mergea deja. Rămase pe loc. Se uită în jur, nu era nimeni care să fi asistat la scenă. Se gândi că ceea ce face e ridicol, și poate chiar periculos, cunoscând sentimentul de proprietate pe care țiganii îl proclamă, și îl apără, asupra femeilor lor. O urmări, de la distanță, preț de câteva case. La un moment dat, probabil unul dintre puradei l-a văzut și i-a atras mamei atenția, în felul lui, căci țiganca s-a întors spre el, cu corpul răsucit din tors, și, de data aceasta, cu o privire și o atitudine nedumerite și, i s-a părut, fiind un pic înspăimântată. Pentru a nu lăsa să se dezvolte această nedumerire sau, și mai rău, această spaimă, se apropie repede de ea, scoase din buzunar oglinjoara cu capac, îi desfăcu capacul și i-o întinse, în așa fel încât să se vadă în oglindă. Țiganca luă oglinjoara în mână, o ținu câteva secunde în poziția în care i-o așezase el, apoi izbucni într-un râs scurt, gutural, lipsit de finețe și i-o dădu unuia dintre puradei, arătându-i cum s-o țină ca să se vadă în ea. Apoi se întoarse spre el, și-i spuse scurt, dar hotărât:

— *Nu-i bine, domnișorul, să te ții după mine, nu-i bine.*

Când îi spusese asta se uitase la el, direct în ochii lui, de data aceasta cu o privire care era pentru el, nu pentru un oarecare domnișor care îi dă bani. Mai târziu i-a plăcut să creadă că în privirea țigăncii se putea citi o anumită părere de rău, amestecată cu teamă și, dacă e să spunem adevărul până la capăt, a glosat ani întregi despre asta, ba chiar a încercat să scrie un poem. Atunci, însă, în chiar clipa în care țiganca i-a vorbit, a sesizat doar un ton foarte ferm, ca o atenționare și o punere în gardă. După care țiganca făcuse un gest foarte ciudat. Se întoarse în direcția dinspre care venea și, cu puradeii agățați de fustele ei, plecă spre șatră. A rămas pe loc, nedumerit de reacția ei, dar și cumva speriat, deși nu putea găsi motivul acestui sentiment, de parcă ar fi făcut ceva foarte rău, ceva inadmisibil, ceva care urma să aibă consecințe grave. Simți, din nou, golul acela în stomac, care îl avertiza despre faptul că se află într-o situație delicată și primejdioasă. Așteptă ca țiganca să cotească la dreapta pentru a urca în râpă (nu avea altă cale mai scurtă de a ajunge la șatră) și porni și el înapoi. Merse cât de încet putea, pentru a nu se apropia de țigancă, așa încât atunci când coti și el la dreapta, pentru a urca în râpă, țiganca nu se mai vedea. Merse la fel de încet și se întoarse acasă.

*

* *

Ziua următoare, după prânz, luă mașina și merse încet prin sat spre ieșirea spre stația ferată. Văzu, de departe, șatra. Era la locul său, iar din două ceaune enorme ieșeau aburi de la focul care ardea sub ele. Se pregătea cina. Depăși ușor șatra și opri pe marginea drumului, punând luminile de avarie. Coborî din mașină și se uită la ceea ce se întâmpla la șatră. Stătu așa câteva minute, de ajuns ca să fie reperat de un cârd de vreo cinci puradei care, vociferând și împingându-se unii pe alții, veniră lângă el:

— *Dă-ne și nouă niște bani, nene*, spuseră aproape în cor.

Scoase din buzunar bancnote mici și dădu fiecăruia câte una. Copiii luară banii și fugiră imediat la șatră, unde s-au apropiat de unul dintre focuri și au dat banii unei țigănci care-și făcea de lucru, cu un linguroi enorm de lemn, în ceaunul care stătea pe faimoasa pirostrie cu trei picioare. Deși era la o anumită distanță, o recunoscu pe țiganca „lui“. În timp ce lua banii, îi întreba, probabil, de unde îi au, iar ei arătară, toți, cu mâinile întinse, spre el. Atunci țiganca se duse într-unul dintre corturi, unde rămase câteva minute, după care din cort ieși o matahală de țigan, la vreo patruzeci de ani, urmat de țigancă. Aceasta i-l indică, cu mâna, pe el. Înțelese atunci că matahala era soțul țigăncii și că, în cort, țiganca îi povestise totul, cum a venit după ea în cătun, cum a urmărit-o, cum i-a dat bani deși nu locuia acolo, cum i-a dat și oglinda. Țiganul făcu câțiva pași în direcția lui,

dar nu se apropie prea mult. Își dădu, cu un bobârnac scurt, pălăria cu boruri largi pe spate, și-i făcu semn, cu mâna, să se apropie. Putea să se urce în mașină și să plece, pentru ca apoi să uite toată povestea. Nimeni nu l-ar mai fi căutat, mai ales că se cam împlinea sorocul ca țiganii să-și ridice tabăra și să se mute în alt sat. Ceva, însă, l-a împins să se îndrepte spre țigan. Niciodată, mai târziu, nu a înțeles ce resort l-a îndemnat să procedeze așa. S-a apropiat, însă, de țigan fără nicio urmă de teamă, era complet relaxat, de parcă era vorba despre un bun prieten care îl invită la o bere. Când a ajuns lângă țigan, acesta, fără o vorbă, și fără să-i arunce vreo privire, îl luă de braț, dar nu agresiv, deși ferm, și-l conduse în cortul de unde ieșise, mai devreme, împreună cu țiganca. În drumul spre cort, trecu pe lângă focul unde-și făcea de lucru țiganca. Aceasta amesteca cu linguroiul în ceaun și nu ridică deloc privirea spre el. Țiganul îl introduse în cort și-i indică cu mâna, fără nicio vorbă, să se așeze pe un scaun cu trei picioare (hotărât lucru, gândi, aproape automat, țiganii ăștia știu geometria planului). În cort erau tot felul de ustensile de lăcătușărie, rezemate sau atârdate pe un fel de cuiere speciale, iar într-o latură era un așternut, de fapt, un număr de pături puse unele peste altele, care voiau să formeze o saltea. Erau puse direct pe pământ. După ce îl așeză pe scaun, țiganul ieși și strigă ceva pe limba lui, după care intră la loc în cort. După câteva secunde, intrară țiganca și, după ea, vreo cinci puradei. Puradeii se așezară pe marginea cortului, în partea opusă așternutului, pe jos. Țiganca nu-i aruncă, nici de data asta, vreo privire. Se duse spre așternut

și se culcă cu fața în sus. Țiganul își scoase pălăria, pe care o aruncă în direcția unui cuier, dar care căzu pe jos, fără să se prindă în el, aruncă țigara pe jumătate fumată direct pe pământ, fără s-o stingă, apoi se descheie la pantaloni, își scoase organul sexual, se așeză în genunchi la picioarele țigăncii, îi ridică până în brâu, cu o mișcare expertă (lui i se păru nespus de brutală) toate fustele (se dovedi că țiganca nu avea lenjerie intimă), îi ridică picioarele cu aceeași mișcare expertă, apoi se așeză peste ea și o pătrunse cu toată puterea și greutatea sa. Țiganca icni abia auzit, apoi nu se mai auzi nimic. Puradeii se uitau când la el, când la cei doi, fără să vorbească. Trase concluzia că nu era prima dată când vedeau o asemenea scenă. Matahala se mișca cu vioiciune înainte și înapoi și, după câteva minute, scoase un oftat de ușurare și se ridică de pe țigancă. Își introduse organul înapoi în pantaloni, se încheie la fermoar și se duse să-și ia pălăria. În acest timp, țiganca se ridică, mișcare care făcu ca fustele să-i cadă la locul lor, și ieși din cort fără să-l privească. Țiganul își puse pălăria pe cap, își netezi mustața enormă, apoi îl apucă din nou de braț, ridicându-l pur și simplu de pe scaun. Era puternic ca un taur. Îl scoase, totuși, fără brutalitate, din cort, spunându-i:

— *Vezi, domnișorule, ia aminte, nu-i bine să te ții de femeile altora. Apoi, îi dădu drumul la braț.*

Se îndreptă, fără grabă, spre mașină, fără să întoarcă capul. În trecere, o văzu, cu coada ochiului, pe țigancă, continuându-și lucrul la pregătirea cinei, lângă ceaunul enorm, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat între timp. Urcă în mașină, porni motorul, dar, în loc să se întoarcă

spre casă, ceea ce ar fi însemnat să treacă din nou pe lângă șatră, merse înainte și făcu un ocol printr-un sat vecin spre a se întoarce.

*

* *

După câteva zile avu un drum la oraș. Văzu că șatra plecase. Opri în același loc în care oprise atunci când avusese întâlnirea cu soțul țigăncii și se duse la locul unde fusese șatra. Plecase de foarte curând, deoarece urmele de foc sau găurile unde stătuseră înfipti stâlpii de susținere a corturilor se vedeau încă destul de bine. Undeva, la marginea opusă drumului a șatrei, fusese grupul sanitar (în aer liber, ca pe vremea strămoșilor noștri) al țiganilor. Acolo, la marginea unui tufiș, văzu ceva strălucind. Se duse și ridică oglinda pe care i-o dăduse țigăncii. Nu era spartă. Deschise capacul. Din apa oglinzii îl privea un tip melancolic, poate puțin trist, poate puțin fericit. Așeză oglinda în interiorul tufișului, să n-o ia vântul sau vreun copil. Apoi urcă în mașină și se îndreptă spre oraș. Trebuia să fie înapoi până la prânz, avea musafiri.

Caracatița

Scufundări a început să facă întâmplător. Se afla la Constanța, cu un grup de prieteni. Unul dintre ei spusese, într-o seară, când se aflau pe o terasă foarte aproape de țărmul mării și mâncau hamsii sărate la care se asorta berea neagră, că aici, la Constanța, există o firmă care, contra unui cost mediu, asigură o scurtă instrucție și apoi asistență tehnică pentru scufundări la mică adâncime, maximum 15 metri. Le mai spusese că totul este în deplină siguranță, deoarece un instructor se scufundă întotdeauna împreună cu grupul. Toți părură de acord să încerce această experiență cu totul nouă pentru fiecare dintre ei și planificară ca asta să se întâmple chiar a doua zi. Sacrificară, așadar, o zi de plajă, petrecând-o într-o baracă amenajată la marginea plajei, spre oraș, unde se aflau cam douăzeci de persoane care se înscriuseră la acest curs scurt de instruire în tehnica scufundării de amatori. Primiră și o broșură colorată și foarte sugestivă în care se găseau atât instrucțiuni privind pregătirea și asigurarea echipamentului de scufundare, care se închiria cu ziua, cât și câteva sfaturi pentru cazuri de pericol. Pericolele menționate erau de două feluri: cele

care țineau de funcționarea echipamentului și cele care țineau de evenimente posibile în apă – atacuri ale unor animale marine, împotmoliri în vegetația submarină sau vase care circulau la suprafață în zona de scufundare. Cursul de instruire a durat toată ziua, urma ca scufundarea propriu-zisă să se facă a doua zi. Grupurile de scufundare nu puteau fi mai mari de cinci persoane, la care se adăuga însoțitorul de scufundare. Ei erau chiar cinci, două perechi și el, care venise singur, așa că urmau să facă un grup distinct.

A doua zi, scufundarea s-a făcut în jurul orei 9, așa încât, spusese însoțitorul de grup, lumina soarelui să poată pătrunde cât mai adânc în apă, pentru o vizibilitate cât mai bună. Locul de scufundare era lângă platul continental, într-o zonă relativ accidentată, unde nu era plajă și unde, spusese însoțitorul, viața marină nu este perturbată de oameni și se desfășoară în condiții naturale. Scufundarea a fost destul de dezamăgitoare. Văzuse la televizor destule documentare științifice, cu animale marine sofisticate, cu habitate uimitoare și cu întâmplări legate de lupta pentru supraviețuire și reproducere, cu adevărat fascinante. Pe când acum, au văzut câteva cârduri de pești anoști și un șir de mici crevase în malul subacvatic, unde se ascundeau diverse specii marine care fie stăteau la pândă, fie își făceau siesta (doar în câteva cazuri s-au sinchisit de vizitatorii ciudați și au zvâcnit în adâncuri sau în lateral). Aveau montate microfoane prin care puteau comunica între ei și cu asistentul însoțitor. El nu a întrebat nimic, dar prietenii săi l-au bombardat tot timpul pe însoțitor cu întrebări de tot

felul, la care acesta răspundea amabil deși cam plictisit (a bănuț că, prin forța lucrurilor, aceleași întrebări i se puseseră deja de nenumărate ori până atunci). Excursia subacvatică a durat cam o oră. În prețel plătit intrau trei asemenea scufundări, câte una pe zi. Se pregăteau deja să se ridice la suprafață, unde îi aștepta o barcă cu motor pentru a-i prelua și a-i duce la mal, când, camuflată la intrarea unei peșteri subacvatice, văzu o caracatiță care își unduia brațele în ritmul curenților marini de adâncime, destul de slabi. Fără îndoială, stătea la pândă pentru a înhăța vreo victimă care, din nebagare de seamă, s-ar fi apropiat la o distanță convenabilă pentru un atac fulgerător. Nici ceilalți din grup, nici însoțitorul n-o văzură, pentru că nimeni nu făcuse niciun comentariu în acest sens. Hotărî să nu spună nici el nimic. Se opri, menținându-și stabilitatea cu mișcări ușoare ale picioarelor dotate cu tălpi de înot, la circa cinci metri de caracatiță, ignorând pericolul potențial. De bună seamă, dacă ar fi semnalat însoțitorului existența caracatiței, ar fi primit interdicție să stea atât de aproape de ea. Caracatița rămase nemișcată. Se roti ușor pentru a vedea unde sunt ceilalți, erau în jurul însoțitorului, bălbănind din tălpile pentru înot, lângă o formațiune calcaroasă. Însoțitorul dădea explicații detaliate, pe care le auzea și el în căști – vechime, origine, rol în ecosistem. Concentrați pe explicațiile însoțitorului, nu remarcaseră absența lui, așa că se simți mai relaxat. Se roti cu mișcări foarte încete, pentru a nu speria animalul, de jur-împrejurul acestuia. Cu o umbră de teamă nelămurită, observă că animalul îl urmărește cu privirea, dar cele opt brațe

care bălăngăneau aproape inerte în apă nu se încordară și nici nu dădură vreun semn fizic că s-ar pregăti de un atac. Părea că animalul îl observă cu o anumită curiozitate (își aminti de unele lecturi, dar și de unele emisiuni științifice văzute la televizor, conform cărora caracatița este, după om și delfin, cel mai inteligent animal de pe planetă; se pare că, după om, este singura vietate care-și amenajează spații „urbane“ pe fundul oceanului). Era, practic, o observare reciprocă, plină de curiozitate, și fără nicio intenție (dacă am putea credita caracatița cu asemenea producții psihologice cum este intenția) de agresiune, fie și bazată pe instinctul de supraviețuire. Caracatița era, oarecum, lipită de peretele de stâncă submarină, așa încât nu putu s-o ocolească chiar complet, așa că, după ce ajunse lângă perete, se întoarse, având grijă să se deplaseze foarte încet și să evite mișcărilor bruște care, în apă, ar fi căpătat o amplificare periculoasă. Reveni în fața caracatiței, adică perpendicular pe ea, și se opri. Caracatița încă nu făcuse nici cea mai mică mișcare. Rămăsese complet nemișcată, doar capul și ochii îl urmăriseră în timp ce se mișca în jurul său. Ochii, pe care-i vedea, de la distanța asta, foarte bine, erau complet inexpresivi, două receptoare pasive de unde luminoase. Oare ce imagine îi fabrica creierul ei prin receptarea undelor luminoase care, venind de la soarele de deasupra, erau reflectate de corpul său filiform? Se gândi, aproape prostesc, că s-ar putea să-i apară caracatiței ca un braț de caracatiță, care se mișcă autonom prin apă, fără caracatița aferentă. Din câte știa, caracatițele erau canibale, deci, dacă așa ar fi stat lucrurile, putea fi perceput ca o bucată

de hrană numai bună de înhățat. Ochii caracatiței erau complet immobili, așa că, se gândi, spre deosebire de cazul omului, ei nu puteau constitui o fereastră a „sufletului“. Îi trecu prin cap ce utilă ar putea fi o asemenea pereche de ochi pentru diplomați, sau pentru jucătorii de șah ori de bridge – nimic din ceea ce ar fi urmat ca decizie nu ar fi putut fi anticipat de interlocutor sau de adversar, după caz. Trecură așa cam cinci-șase minute, când se auzi interpelat de însoțitor – era chemat la grup, urmau să se ridice la suprafață, și era bine să facă asta compactați și sub supravegherea lui. Echipamentul de scufundare avea, în privința rezervei de oxigen, o autonomie de circa o oră și jumătate, dar, din prudență, după o oră trebuia să urce. Se întoarse, un pic cam brusc, pentru a putea înota spre grup și atunci sesiză, cu coada ochiului, o strângere fulgerătoare a brațelor caracatiței, dar nu o strângere totală și, oricum, nu urmată de o plecare a animalului din locul în care stătea. În glumă, făcu un semn cu mâna, ca și cum ar fi salutat un superior în grad militar, și se îndepărtă. Urcară cu toții, se dezechipară și stabiliră programul pentru a doua zi. Urmau să facă o scufundare în larg, de data aceasta, deasupra unui vârful de munte subacvatic, situat cam la 20 de metri adâncime. Pretextând o imaginară durere de cap, se scuză față de prietenii săi, care propuseseră să meargă la o terasă unde să comenteze în detaliu scufundarea, și se retrase în camera sa. Nu putu să se gândească deloc la întâmplarea din adâncuri, așa că adormi, îmbrăcat cum era. Se trezi abia spre seară, când unul dintre prieteni bătea în ușă, spunându-i că ei merg la cină. Îi răspunse, fără a

deschide ușa, că renunță la cină, celălalt nu insistă (oricum el era în plus în grup, fiecare avându-și perechea feminină) și, la scurt timp după asta, adormi din nou. Avu un somn lung, fără vise.

*

* *

A doua zi participă la micul dejun cu amicii săi. Cu toții remarcă că nu este prea în formă, dar îngrijorarea lor era destul de superficială și constată (fără vreun regret, însă) că parcă era un pic mimată. Parcă pentru a-i oferi probe în acest sens, după câteva minute, atenția tuturor fu captată de ceea ce urmau să vadă în scufundarea de azi. Plecă înaintea tuturor, asigurându-i, la o întrebare care țâșni de pe buzele tuturor, că da, va participa la scufundare, e puțin indispus (probabil chiar din pricina presiunii atmosferice pe care a suportat-o la scufundarea de ieri), dar că, altfel, totul este în regulă. Conveniră să se vadă în holul hotelului cu o jumătate de oră înainte de ora fixată pentru a merge la baraca însoțitorului de grup și urcă în camera sa. Se gândi că, dacă ar căuta el însuși pricina indispoziției, a lipsei chefului care îi cuprinsese întreaga ființă, nu ar fi putut spune care este aceea. Pur și simplu, îl lovise o melancolie ciudată, care îl făcea înapt să se concentreze prea mult asupra problemelor cotidiene și, mai mult decât atât, îl făcea să-și dorească solitudinea. Se trânti în singurul fotoliu din cameră, fixă telefonul să sune cu cinci minute înainte să trebuiască să coboare în hol și închise ochii. Dar, spre deosebire

de alte situații, aproape similare (pentru că, trebuie să spun neapărat cititorului, asemenea stări de melancolie cu „autor necunoscut“ se mai petrecuseră în ultimii câțiva ani, ba chiar cam o dată pe trimestru, în medie, deși uneori se aglomerau, alteori se răreau).

Însoțitorul era, la fel ca ieri, enervant (pentru el, cel puțin, nu pentru restul grupului) de proaspăt și plin de solitudinea, iar, după primele minute de politețuri superficiale (cum li s-a părut scufundarea de ieri, cum s-au simțit din punct de vedere fiziologic după acea scufundare și altele la fel), primiră ordin să se echipeze, amintindu-li-se programul scufundării de azi. Echipamentul rămăsese la baracă, așa erau instrucțiunile, pentru a evita ca vreun nesăbuit să facă scufundări fără însoțitor. Se echipară și urcară în barcă. Aceasta îi duse rapid la circa zece kilometri distanță de țărm, unde săriră, pe rând, în apă, după standardele învățate, adică rostogolindu-se, peste marginea bărcii, cu spatele. Se regrupară sub apă, iar instructorul o luă un pic înainte, recomandându-le să-l urmeze, dar menținându-se grupați. Înotară lejer, cam zece minute, până se ivi, din întunericul adâncurilor, un mic platou stâncos, era vârful de munte pe care urmau să-l exploreze azi. Avea o suprafață de circa 2 000 de metri pătrați, un pic trapezoidal, și, de fapt, destul de accidentat, cu urcușuri și coborâșuri destul de accentuate. Însoțitorul fixă un punct de unde să înceapă. Trebuia să urmeze un fel de caroiaj, pentru a cuprinde întregul platou în cele circa cincizeci de minute rămase. Grupul porni, în spatele însoțitorului, iar el rămase la urmă. Înota destul de dezinteresat de informațiile pe care le

auzea în căști, împreună cu exclamațiile tipic feminine, de parcă fetele l-ar fi văzut pe Poseidon însuși. Și, deodată, la vreo zece minute după ce au început explorarea platoului, o văzu. Înota în stânga lui și, oarecum, în spate. O vedea destul de cețos, așa că se gândi că restul grupului nu avea cum s-o vadă, chiar dacă s-ar fi uitat în spate, deoarece imaginea ei trebuia să mai parcurgă circa zece metri (cam atât rămăsese el în spatele grupului) și s-ar fi estompat, cu siguranță. Îi trecu prin minte, din nou, inteligența despre care se vorbea în privința acestui animal marin cu aspect și funcționalitate aproape extraterestre, de bună seamă, „calculase“ distanța la care se menținea în spate, în așa fel încât să nu fie văzută decât de el. Dar o întrebare și mai tulburătoare răsări imediat: cum de „știa“ că el va fi aici, la zece kilometri de țărm și, oricum, în partea opusă celei în care o văzuse ieri? Cum de-l găsisese? Acum înota cumva într-o rână, urmărind, cu coada ochiului caracatița, în timp ce se ținea aproape de grup. Se temea că, dacă ar fi rămas prea mult în urmă, cineva, însoțitorul sau unul dintre prieteni, s-ar fi alertat și s-ar fi întors să-l recupereze. Dar, apropiindu-se de el, ar fi putut să vadă caracatița. Chiar în acel moment, însoțitorul, care nu-l mai vedea de mult timp în grup, se întorcea spre el, spunând grupului să-l aștepte. Auzi în căști îndemnul acestuia de a se menține în imediata apropiere a grupului. Se temu imediat că însoțitorul, fiind și mai experimentat în vederea sub apă, va vedea caracatița. Aruncă o privire în direcția unde se afla aceasta, dar nu se mai vedea nimic. Caracatița rămăsese în urmă mai mult, așa încât să nu fie văzută de

însoțitor. Răsuflă ușurat și promise, în căști, să reducă din distanța care îl separa de grup. Apoi, însoțitorul se întoarce și se postă din nou în fruntea grupului. În căști fu reluat zumzetul explicațiilor, spart, din când în când, de mirările exuberante ale fetelor la întâlnirea vreunei formațiuni mai deosebite a platoului muntelui submarin. Așa cum se aștepta, imediat ce instructorul s-a îndepărtat, caracatița s-a apropiat din nou la distanța de unde el putea s-o vadă. Oare chiar făcea calcule privind vizibilitatea sub apă? Acceleră puțin spre înainte, iar caracatița accelerează și ea, deoarece imaginea ei nu se estompă. Apoi, cu riscul de a fi din nou atenționat de însoțitor, reduce din viteză, dar caracatița procedă în mod similar, pentru că, din nou, imaginea ei nu se vedea mai clar (ar fi trebuit, de data aceasta, ca distanța dintre ei să se reducă). Cum nu putea să se oprească, a continuat acest joc, de accelerare–decelerare, observând, de fiecare dată, un comportament identic din partea caracatiței. Se gândi că, poate, l-a găsit absolut întâmplător și îl urmărea ca pe o posibilă pradă (în costumul de scufundare putea fi foarte ușor aproximat ca un pește sau ca un mamifer marin). Și atunci, de ce nu-l ataca? Și, mai ales, mai ales, de ce încetineea și ea atunci când el încetineea, deși acel prilej era ideal pentru a-l înhăța. Caracatița era desul de mare, oricum el încăpea confortabil între brațele sale, la o adică. Această însoțire misterioasă a continuat până aproape de sfârșitul perioadei de scufundare. La un moment dat, însoțitorul transmite prin căști ca toată lumea să se ridice la suprafață, unde îi așteaptă barca să-i ducă la țarm. În acel moment, de parcă ar fi auzit

instrucțiunile însoțitorului, caracatița făcu o voltă, cu toate brațele desfăcute, și dispăru în adâncuri.

*

* *

În ziua următoare (ultima zi de scufundare) avură de ales între două alternative, fie să fie duși în larg și să se scufunde pe o rută a delfinilor, de care ar fi putut încerca să se apropie, fie să cerceteze un alt loc (locație, spusese însoțitorul, căzând victimă modei de a importa termeni din limba engleză, deși în limba română cuvântul locație are, deja, o semnificație bine stabilită și nu înseamnă, în niciun caz, loc), similar cu cel din prima zi, dar în partea opusă a țărmlui. Nu participă la „licitație“, dar toți ceilalți aleseră varianta a doua. Îmbrăcarea echipamentului, iar barca îi duse până în apropierea „locației“. Acolo săriră în apă și însoțitorul își începu munca de dirijare, atât prin căști, cât și prin propriul exemplu. Acum erau mult mai aproape de locul în care se scufundaseră în prima zi (cam cincisprezece minute de mers cu o viteză medie) și unde văzuse, în expectativă, caracatița, așa încât se aștepta ca aceasta să apară, tot așa, la o distanță sigură. Așa că se strădui să rămână în urma celorlalți, cam cu zece metri, așa cum procedase ieri, în larg. Se uită cu atenție în jur, în stânga, în dreapta, în spate, reduse de câteva ori din viteză, dar caracatița nu se vedea. Spuse, în căști, însoțitorului, că nu se simțea prea bine și că ar dori să se întoarcă la barcă. Acesta veni lângă el și-l chestionă în legătură cu starea și simptomele

pe care le avea. Îi spuse că nu are nimic deosebit, doar că ar dori să nu mai continue și să se întoarcă la barcă. Însoțitorul îl întrebă dacă are nevoie de ajutor pentru a ajunge la barcă, îi răspunse că se descurcă (erau la cel mult zece metri adâncime, iar conducătorul bărcii auzea, și el, în căști, mărșăluirea grupului și, de regulă, pentru orice eventualitate, se menținea cam deasupra celor care se scufundau). Asta însemna, mai ales că discuția cu însoțitorul fusese auzită de conducătorul bărcii, că era suficient să se ridice la suprafață, că imediat ar fi fost reperat și urcat în barcă. Însoțitorul se îndepărtă, iar el începu urcarea la suprafață, dar, când mai avea vreo cinci metri de urcat, o coti fulgerător în direcția opusă celei în care mergea restul grupului, adică spre locul unde se scufundaseră în prima zi. Dezactivă căștile, se scufundă din nou la circa zece metri și accelerează spre locul unde văzuse, pentru prima dată, caracatița. Era conștient că, după câteva minute în care nu a apărut la suprafață, conducătorul bărcii ar fi dat alarma, iar însoțitorul și poate întregul grup ar fi pornit în căutarea lui. Datorită vitezei mari cu care se deplasa, în circa zece minute ajunse în apropierea peșterii subacvatice în fața căreia stătuse misterioasa caracatiță în prima sa zi de scufundare. Și, într-adevăr, o văzu. Era în aceeași poziție ca prima dată, brațele i se legănau în ritmul molcom al curenților marini ușori (se gândi amuzat că, pe această bază, se putea construi un ceas natural, aici la adâncime). Se opri, la circa cinci metri de ea. Dacă ar fi vrut să-l înhațe, putea s-o facă numaidecât. Câteva minute rămase la „punct fix“ și se uită intens la caracatiță. Ochii acesteia aveau

aceeași inexpresivitate nepământească, nu transmiteau nimic, nici amenințare, nici acceptare, nimic. Ba da, parcă ceva transmiteau, totuși, o absolută indiferență. Dar de ce nu a mai venit azi după el, cum făcuse ieri, „aflând“, în mod inexplicabil, unde va face scufundarea? Mai ales că azi, oarecum, era mai aproape de „locuința“ ei. Se uită la ceas (avea un ceas care rezista la câteva atmosfere și, în plus, era antiacvatic), mai erau circa douăzeci de minute din timpul pentru care mai avea oxigen. Oare știa („știa“?) că va veni el la ea, tocmai pentru că n-o va mai vedea? Ce forță predictivă neomenească să fi avut, în acest caz? Sau, Doamne ferește, alternativa logică ar fi că l-a *determinat* să vină aici, mai ales că pare să-l aștepte. Dădu să se îndepărteze, pentru a testa reacția caracatiței. Observă o mică intensificare a mișcării, până atunci lente, a brațelor, dar caracatița nu se mișcă de la locul ei. Oare știa că nu va pleca cu adevărat? Oare îl domina psihologic? Se apropie din nou, de data asta, mai mult, aproape la un metru, de ea. Atunci, cu o mișcare domoală, își strânse brațele, se întoarse și intră în peștera în fața căreia stătuse până atunci. Rămase pe loc, menținând poziția. După câteva minute, caracatița apărură din nou în fața peșterii, dar imediat intră la loc. Atunci înțelese. Zvâcni scurt din tălpile de înot și se strecură în peșteră. Era destul de adâncă și complet întunecată. Aprinse lanterna pe care o avea agățată pe piept și pe care nu avusese nevoie s-o folosească până atunci. Caracatița era lipită de un perete lateral al peșterii (aceasta se continua în adâncime), cu cele opt brațe desfăcute așa cum stătuse și în fața intrării. Se apropie de ea. Atunci caracatița își

desfăcu brațele și-l cuprinse din toate părțile. Avu un șoc de groază. Totuși, caracatița nu-l considerase, de la bun început, decât o pradă. Dar de ce el, și nu și ceilalți? Și, mai mult decât atât, avusese atâtea ocazii să-l înșface. Și n-o făcuse. Nici măcar adineauri, când se apropiase atât de mult de ea. Nu era deloc sigur că el va intra în peșteră, după ea, ca să-l poată înhăța. Și atunci? Groaza i se risipi, însă, în câteva secunde. Brațele doar îl înconjurau, nu-l strângeau și nici nu-și aplicau faimoasele și mortalele ventuze, pentru a-l imobiliza. Verifică, totuși, această concluzie, făcând o încercare de a ieși din înlănțuirea (de fapt, se gândi, cu totul în afara oricărei logici, din îmbrățișarea) lor. Caracatița își desfăcu imediat cele opt brațe, avea cale liberă să plece. Așadar, intenția nu era de a-l mânca. Totul era din ce în ce mai ciudat, din ce în ce mai departe de orice înțelegere (rațională sau irațională). Se apropie din nou de caracatiță, și din nou cele opt brațe îl cuprinseră, chiar ca într-o îmbrățișare, fără să-l strângă deloc. Se uită la ceasul de la mână, mai avea circa șase minute de oxigen. Inclusiv timpul de urcare la suprafață. Dacă voia să se salveze, trebuia să iasă acum. Dar, în loc să facă gestul de a ieși, aproape se cuibări între brațele caracatiței. Brațele se strânsură și mai mult, dar fără, totuși, să-l preseze prea tare. Cele șase minute trecură, în această îmbrățișare inconceptibilă, împotriva firii, între două specii care sunt prădători reciproci. Își pierdu cunoștința rapid, imediat ce oxigenul din echipament se termină. Însoțitorul grupului din care făcuse parte alertase deja un echipaj de scafandri specializați în căutare submarină, care în scurt timp vor începe să

Emil Dinga

scormonească zona. Cadavrul nu a fost găsit niciodată, iar cazul s-a clasat, după un an, cu verdictul înec prin imprudență.

Revederea

Nu am participat niciodată la faimoasele (și, cred eu, nu doar irelevantele, dar chiar dăunătoarele) revederi de multipli de zece ani pe care câțiva bucureșteni care-mi fuseseră colegi de facultate le-au organizat de-a lungul vremii de când am terminat facultatea. La absolvirea facultății stabiliserăm câteva date de contact cu aceștia (ceva aproximat ca având stabilitate mai mare în timp) unde comunicam eventualele modificări de adrese, numere de telefon, instituții unde eram angajați etc., așa încât, atunci când se împlineau acei multipli de zece ani, să putem fi mobilizați pentru a participa. Exista și o contribuție modică în bani, pentru o cină sau un prânz, după cum se făcea programul (care uneori mai cuprindea și o „ieșire în decor“ în vreun loc pitoresc din țară, cu un autocar închiriat, caz în care evenimentul se întindea pe două zile, deci trebuia planificat obligatoriu în weekend). Eu am fost încă de la început conștiincioasă cu transmiterea modificărilor la datele mele de contact, așa încât am fost invitată la toate aceste revederi. Bineînțeles, nu m-am dus la nici una dintre ele, sub diferite pretexte, de care nu era nevoie, desigur, dar pe care

le trimiteam celui care era organizatorul principal, din respect colegial. Aveam, probabil, și motive abisale (Freud sau in-amicul său Jung ar fi putut, probabil, găsi explicații alambicate sau chiar exotice în materie), stabilite în subconștientul meu (cum ar fi, de pildă, faptul că nu eram căsătorită – mai precis, eram divorțată – încă de la prima ediție a acestor revederi, sau faptul că nu căpătasem niciun fel de notorietate, nici profesională, nici științifică, nici politică – cu atât mai puțin politică, zonă în care mă evaluam ca fiind complet inadecvată, cel puțin în raport cu standardele la care a ajuns profilul politicianului „de succes“, conturat imediat după lovitura de stat din 1989). Dar aveam și un motiv de conservare: ce să fac la aceste revederi? Să mă uit cum băieții supli de altădată își poartă cu mândrie, unii, cu blazare, alții, burțile apărute din mâncare prea multă (sau prea bună) sau din folosirea autoturismului pentru orice cincizeci de metri de deplasare? Fără să mai spun că ar putea fi cazul vreunuia care să dea de înțeles că dimensiunile burdihanului reprezintă un indicator al reușitei în viață. Sau cum fetele vesele și încrezătoare în ceea ce le rezervă viața au devenit acre, bănuitoare (în special când urmăresc unde se uită soțul în grupuri mai mari), cu priviri triste căpătate după ce au constatat că principala ofertă a viitorului a constat în a le rezerva nașterea, creșterea, educarea și suportarea post-modernismului a doi-trei copii? Nu, mulțumesc. Dar cea mai odioasă față a acestor revederi tâmpite ar fi fost faptul că unii dintre noi ar fi lipsit nu pentru că nu ar fi putut veni, ci pentru că ar fi fost plecați în altă parte, adică ar fi fost plecați

din această viață, unii accidentați – închipuiți-vă voluptatea cu care cei care aveau informațiile în cauză ar fi descris întâmplarea –, alții morți din cauza bolilor – din nou, vă rog să vă închipuiți dumneavoastră detaliile care ar fi fost oferite, cât timp s-au chinuit și ce oameni excepționali erau, desigur, această prost înțeleasă atitudine *de mortuis nihil sine bene* este inevitabilă. Sau chiar și benigna situație în care, la revederile mai târzii, ne-am fi adunat o mână de cetățeni pensionați, aproape în totalitate dezamăgiți de viață, de faptul că idealurile entuziaste (și, desigur, majoritatea utopice) s-au dovedit chiar utopice, care la restaurant am fi cerut mâncare moale (dinții fiind deja înlocuiți cu proteze dentare), bere fără alcool (fie conducem mașini, fie avem stomacul în pioane, în ambele cazuri atenționarea fiind făcută cu piciorul, pe sub masă, sau chiar direct, cu o privire dojenitoare, de consoartă; aici țin să adaug că, de fapt, nu ne strângeam doar absolvenții, ci și soții sau soțiile acestora, e adevărat în unele cazuri căsătoriile fiind făcute în cadrul seriei) și desert fără zahăr, deoarece glicemia era deja aproape de punctul de alarmă. Dar ce spuneți de faptul că erau invitați la aceste întâlniri (care se făceau la nivelul promoției secției de specializare) toți profesorii care predaseră de-a lungul celor patru ani de facultate la seria respectivă? Vă declar cu toată sinceritatea că nu aș fi vrut cu niciun chip să-i revăd după zece ani pe profesorii care aveau deja cincizeci-șaizeci de ani în perioada în care am urmat facultatea, fără să mai vorbesc despre întâlnirile mai recente, adică la douăzeci sau treizeci de ani, caz în care ar fi intrat în aceeași categorie profesorii

care aveau atunci patruzeci-cincizeci de ani, respectiv treizeci-patruzeci de ani. Una peste alta, aşadar, nu am onorat niciuna dintre aceste revederi care, vreau să precizez, spre onoarea organizatorilor, s-au organizat fără nicio întrerupere de trei ori până acum. Iar acum am primit invitaţie pentru cea de-a patra revedere (cuvântul revedere l-am găsit, totuşi, potrivit, căci asta şi erau aceste întâlniri de o zi sau maximum două, revederi ale celor care s-au văzut cândva; văd că azi, pe la televizor, dar chiar şi în scrieri ştiinţifice, se folosesc expresii ca „repet încă o dată“, sau „reitez opinia că“, neobservând-se deloc tautologiile create; deci cuvântul revedere era corect şi din punct de vedere semantic, dar şi din punct de vedere gramatical). Cititorul care a citit atent cele de până acum şi, eventual, ar întreba, în acest punct al povestirii, ce decizie am luat pentru cea de-a patra invitaţie, se va înşela cu siguranţă dacă ar afirma că, desigur, am refuzat, cu atât mai mult cu cât le refuzasem deja pe cele trei anterioare. Acel cititor, suspectat, cum spuneam, că a citit atent precizările anterioare, ar avea un argument logic irefutabil: toate argumentele prezentate pentru ne-participarea la prima întâlnire şi-au întărit semnificaţia (deci forţa de respingere a invitaţiei) pe măsură ce timpul a trecut. Şi totuşi, de data aceasta, adică la treizeci şi cinci de ani de la absolvire (de la a treia întâlnire încoace s-a considerat că este mai prudent – ce mesaj funebru totuşi, transmite această prudenţă – ca întâlnirile să se organizeze din cinci în cinci ani), închipuiţi-vă că am comunicat sec, fără entuziasm totuşi, că voi participa. Întrucât mi se comunicase contul bancar unde trebuia să virez

suma care constituia contribuția mea la micile cheltuieli (flori pentru profesorii care mai erau în viață, iar, dintre aceștia, pentru cei care ar fi venit la întâlnire, masa la restaurant, cazarea etc.), am achitat online suma în cauză și am trimis ordinul de plată către organizatori. Fiind, probabil, printre puținele revederi în care mai existau destui participanți vii sau, cel puțin, valizi pentru a participa la eveniment, s-a decis să se organizeze și faimoasa „ieșire în decor“, de data aceasta la stațiunea Căciulata. Urma să se închirieze un autocar care ne va aștepta peste noapte acolo, și a doua zi, imediat după micul dejun, ne-am fi întors la București, de unde, apoi, fiecare s-ar fi întors pe drumul pe care a venit. Din fericire, mă stabilisem cu domiciliul la Pitești, un oraș cochet aflat în apropiere de București, unde lucram la o editură de carte beletristică, așa că am hotărât să vin cu trenul, nu cu mașina (aveam o mașină micuță, cum îi stă bine unei femei singure, un Volkswagen Golf, care mi-a revenit la partajul civil; partajul sentimental nu a mai fost discutat de judecători, ce-i drept). Acum se pare că nu am încotro și trebuie să vă spun că eram un fel de scriitoare (publicasem un volum de aforisme elaborate cam în genul Jurnalului lui Tolstoi, adică fără aerul acela glumeț, cu jocuri de cuvinte, care am văzut că se poartă – deși maestrul în materie, La Rochefoucauld, era destul de decent și responsabil cu zicerile, ceea ce nu se întâmplă și cu hâtrul Bernard Shaw –, și un volum de poeme de o tristețe total nepotrivită cu moda actuală în poezie, poezie care este plină de versuri albe, adică practic fără prozodie, așa încât, cu cât sunt mai ieșite din comun ca

exprimare sau imagine poetică, cu atât mai bine, fără să mai pun la socoteală un anumit aer așa, cum să spun, oarecum ștrengăresc sau anecdotic (de aceea, vă rog să nu mi-o luați în nume de rău, nu-mi place Sorescu poetul; nu cred că este necesar s-o spun și pe asta, dar sunt unii filosofi români contemporani, le-aș spune filosofi morali, după cum îmi pare mie, care au adoptat același aer anecdotic care îmi place cu atât mai puțin în filosofie. Accept, cu mari eforturi, până și filosofia aforistică – gen Wittgenstein sau Nietzsche –, dar filosofia sau poezia anecdotică mi se pare că forțează cam mult capacitatea mea de bunăvoință). Despre modul de a scrie poezie, aș vrea să mai spun ceva ce am uitat: cred că limbajul licențios le pare multora care aspiră la panteonul poezilor un pașaport valabil (nu-i vorbă că există și unii filosofi sau scriitori de proză literară – vă rog, nu-mi cereți să dau nume, mai am și eu nevoie de câte o recomandare pe la edituri sau pe la critici literari – care se simt foarte bine în compania unui asemenea limbaj; cred că aici tot psihanaliztii ne-ar putea ajuta să descâlcim motivațiile abisale). Acum înțelegeți, cel puțin parțial, unul dintre motivele pentru care am evitat aceste revederi – ce naiba să spun când ar fi trebuit să mă refer la cariera profesională? Eu am terminat facultatea de cibernetică economică, deci ar fi trebuit să fiu vreo informaticiană iscusită sau vreo modelistă sofisticată în economie. Și când colo? Scriitoare! Haida de!

*
* *

M-am cazat, cu o seară înainte, dar nu la hotelul recomandat de organizatori, unde ar fi trebuit să cobor la restaurant pentru nelipsitul *welcome cocktail*, și să procedez la nesfârșitul ritual al pupăturilor (sau al mimării acestuia) cu toți cei care mă recunoșteau (sau pe care îi recunoșteam). Îmi luasem trei rânduri de haine: unul pentru drum, dus-întors cu trenul, mai sportiv, altul pentru întâlnirea oficială de la facultate, mai sobru, și altul pentru seara de la Căciulata, mai exuberant, dar fără a fi prea tineresc. Voi trece repede peste ceremonia oficială din dimineața zilei următoare: înghesuirea unor oameni cu vârste în jur de cincizeci-șaizeci de ani în băncile din amfiteatru proiectate pentru adolescenți de douăzeci de ani (spectacolul era amuzant pentru cei care nu erau predispuși la prea multă metafizică), apoi strigarea catalogului, conform numelor și prenumelor (în ordinea asta) de înmatriculare (la catedra de pe podiul amfiteatrului urcaseră și cei patru profesori care au putut onora invitația – se uitau pierduți, în sală, neînțelegând, probabil, prea bine, ce căutau acolo și, mai ales, de ce nu-și țin lecția planificată, din moment ce studenții sunt în bănci) și penibilul CV briefly cerut fiecăruia care se auzea strigat (merita să vezi chinurile cu care se ridicau în picioare bieții oameni, greoi cum erau acum, în băncile strâmte). Mă gândeam, cu destulă tristețe, la toate astea, când mi-am auzit strigat numele: Sonia Dulgheru. Am sărit (am uitat să vă spun că

greutatea mea se încadra în limitele rezonabile vârstei) în picioare, am salutat pe toată lumea, am spus cât de bucuroasă sunt de această revedere și am precizat că voi vorbi despre mine la Căciulata, mai pe îndelete (desigur, era un subterfugiu, ca să scap de corvoadă). Cel care striga catalogul, șeful nostru de promoție (care a și rămas la catedră după absolvire), a fost luat puțin prin surprindere, dar, după trei-patru secunde de reculegere a spus „OK, atunci aflăm diseară” și a trecut mai departe. La sfârșit, au fost duse florile cumpărate și date profesorilor care s-au ridicat, la fel de greoi și ei, în picioare, la catedră și am fost invitați la un mic bufet care ținea loc de prânz (la Căciulata aveam doar cina, seara). Am pretextat, față de câțiva colegi care erau pe lângă mine, nici nu știu sigur dacă mă cunoșteau, deoarece noi ne cunoșteam mai ales la nivelul grupelor – eram patru grupe în serie –, și nu la nivelul seriei, că sunt cazată la alt hotel (celorlalți li se rezervaseră camere la hotelul situat vizavi de facultate) și că trebuie să merg să mă schimb, cei cărora mă adresam nici nu cred că au avut timp să înțeleagă ce le spun și de ce le spun, așa că am scăpat de pupături. La ora fixată am sosit pe esplanada din fața facultății și am urcat în autocar. Deși dimineață fuseserăm vreo treizeci de absolvenți, în autocar au urcat doar vreo 15 persoane. Am ieșit greu până la autostradă, prin traficul supraralist din Capitală, și, după circa trei ore, am sosit la Căciulata. Era deja ora cinci după-amiaza. Ni s-a dat o oră de „pregătire”, așa că la ora șase trebuia să fim în lobby, de unde să fim îndrumați spre mesele rezervate. Să nu uit să vă spun că, în autocar, unde eu m-am așezat

la fereastră, a venit lângă mine, întrebând, ostentativ ceremonios, deși mie mi s-a părut mai degrabă decent spiritual, dacă locul este liber – am răspuns, cam aiurea, „*Da, suntem o țară liberă*“ –, un fost coleg de grupă, Radu, care, după ce și-a consumat momentul teatral, s-a întins spre mine, n-am avut timp să mă ridic, și m-a pupat pe obraz exclamând: „*Ce mai faci, Săniuțo?*“ Trebuie să vă spun, de asemenea, că, în grupă, mi se spunea, de la Sonia, Soniuța și, apoi, cu timpul, cu un aer glumeț, „Săniuța“. L-am recunoscut ușor – nu-l văzusem la evenimentul de dimineață, fie n-a participat, fie a fost masat în altă parte a sălii, dar nu l-am întrebat despre asta –, am zâmbit autentic și m-am strâns, mai mult mimat, spre geam, pentru a-i lăsa destul loc. Nu se îngrășase deloc, doar se trecuse, ca noi toți (ca florile, îmi trecu prin gând, cu aplecarea mea spre imagini poetice), însă trăsăturile identitare din fizionomie se păstraseră, cel puțin în tiparul lor. Nu mai știu ce-am discutat pe drum, în orice caz, nu lucruri grele, de tipul, ești căsătorită, în ce domeniu activezi etc., ci lucruri ușoare legate de drum, de ce-o să fie la Căciulata, că și-a luat binoclul pentru a vedea mai bine peisajul și tot așa. Era îmbrăcat sportiv, la fel ca mine (îmi luasem într-o valiză hainele de „seară“), și avea... baston. Eu am, cu bastonul vreau să zic, o problemă. Dacă aș fi fost bărbat, aș fi vrut să port baston încă de tânăr. N-aș putea spune de ce. Poate pentru că mi-ar fi dat un aer meditativ (îmi plac bărbații care au un aer meditativ, oarecum absent la ce este imediatețe), poate că, mult mai important pentru mine, chiar ca femeie, mi-ar fi asigurat un

companion care ar fi alungat încercările superficiale de ocupare a unui asemenea „post“. Nu sunt mizantropă (vă rog insistent să observați că, etimologic, acesta este conceptul antonim al celui de misogin, deși este considerat a se referi la om în general), sigur că-mi place să fiu observată, să fiu, chiar, ușor agresată (un fluierat „cult“ pe stradă nu mă deranjează, dimpotrivă) de bărbați, dar, în același timp, îmi place să mă asigur în „castelul“ meu. Iar bastonul, revin la ipostaza în care aș fi fost bărbat, mi-ar fi asigurat un asemenea refugiu permanent. Nu l-am întrebat nimic în legătură cu bastonul, mă gândeam să-l întreb diseară, într-o atmosferă mai relaxată (se va dovedi, însă, că nu am mai apucat să-l întreb). La coborâre m-a întrebat dacă poate să-mi țină loc lângă el. „Sigur, am răspuns, *mi-ar face plăcere*“ Răspunsul meu a fost absolut sincer, de fapt, aproape fericit, chiar mă întrebam ce-o să mă fac dacă am să nimeresc lângă cineva pe care nu-l cunosc și lângă care trebuie să fac conversație (despre ce, Dumnezeuule?) toată seara sau, și mai rău, să fiu ignorată de ambii colegi de scaun care ar fi întreținut conversații (obligatoriu zgomotoase și, bineînțeles, punctate, la intervale regulate, de un răs homeric, cu toată gura) fiecare cu vecinul său din cealaltă parte, sau chiar peste capul meu. Pe la șase și un sfert (deh, la feminité oblige, dacă mi se permite parafrizarea), am coborât. Îmbrăcămintea mea nu era deloc strălucitoare, și nu-mi pusesem decât câteva bijuterii comune, nu voiam deloc să atrag atenția. De la baza scărilor pe care am coborât (aveam camera la etajul I) se putea vedea direct în restaurantul amenajat în

continuarea lobby-ului. Pasămite, Radu era cu ochii la scări căci, imediat ce am pus piciorul în lobby, s-a ridicat de la masa unde era, pe o latură, cât mai departe de locul orchestrei (am apreciat foarte mult asta, ne scutea de zbierele necesare în conversație) și a venit să mă preia. Avea gesturi naturale, deloc ostentative sau, ferească sfântul, ceremonioase de prost gust (am avut, odată, o experiență dezagreabilă în acest sens: așteptam într-un birou, pentru o întâlnire; tot acolo aștepta și un adolescent, abia intrat în pubertate, care descoperea lumea în care urma să devină bărbat; l-am întrebat ceva și l-am văzut că se ridică în picioare, iar după ce mi-a răspuns, s-a așezat, dar când, câteva minute mai târziu, l-am întrebat din nou ceva, s-a ridicat din nou în picioare. Probabil cineva, cu „experiență“, îi împuiase capul cu diferite reguli de a se purta cu femeile. Am avut grijă să nu-l mai întreb nimic, dar, când secretara m-a anunțat că pot intra, și am trecut pe lângă el spre ușa celui care mă primea, s-a ridicat din nou în picioare). Radu m-a condus la locul pe care mi-l păstrase, lângă el. În partea cealaltă era un bărbat care era așezat lângă soția lui, deci aveam asigurată „securitatea“. Totul se potrivește cum nu se poate mai bine. Ca s-o scurtez, a fost o seară agreabilă, nici prea prea, nici foarte foarte, a trebuit, totuși, să-i spun cu ce mă ocup – „*Oooo, scriitoare? Foarte interesant!*“ –, precum și inevitabila clarificare a stării maritale. „*Divorțată*“, am spus sec, la o privire specifică pe care mi-a aruncat-o la vinul roșu, fără să formuleze implicit întrebarea. „*Burlac*“, mi-a întors răspunsul, cu un zâmbet complice (nu știu la ce s-ar fi putut referi

complicitatea, dar aveam să aflu în scurt timp), ciocnindu-mi, cam tare, paharul pe care-l țineam în mână. Nici unul, nici altul nu am dorit detalii, ceea ce dovedea, o dată în plus, că depășiserăm modalitatea mărunță de a discuta, atât de comună azi (faimoasa conversație fatică, cum îi spun psihologii). Am apreciat asta și l-am privit cu și mai multă simpatie. Ni s-a adus al doilea rând de cafele (cafeaua de „perdea“ sau de „cortină“ pentru cunoscători, am aflat asta pe loc, de la Radu, ia te uită, domnule, cu ce se ocupă unii!, mi-am spus în... barbă). După ce ne-am băut cafelele, orchestra a trecut la nelipsitele cântece populare. Ne-am uitat unul la altul instantaneu. Ne gândeam la același lucru, nu a fost nevoie să vorbim. Ne-am ridicat, bineînțeles că mi-a tras scaunul, discret, timp în care s-a aplecat ușor spre mine și m-a întrebat numărul camerei. I l-am spus și am plecat sus. Mi-a spus că se duce să ia o șampanie și pahare. Mi-am făcut un duș, ceea ce a mai risipit din aburii care începuseră să-mi bântuie prin cap (de la țuica de început și vinul roșu).

*

* *

A venit cam după o oră. Nu a bătut la ușă. Era îmbrăcat într-un halat de baie. Ne-am uitat unul la altul, și eu eram în halatul de baie, și ne-a pufnit răsul. Avea într-o mână o sticlă de șampanie și două pahare, iar în cealaltă o floare, o garoafă (de unde o fi cumpărat-o la ora aceea?) și... bastonul. La privirea mea nedumerită, spuse doar atât: „*E din os veritabil.*“ A pus sticla,

paharele și floarea pe masă, a sprijinit cu grijă bastonul de perete, a venit spre mine, m-a privit, mi s-a părut trist, ca și cum îmi aminteam de o tragedie trecută sau de una viitoare. Țin minte și acum acea privire, o privire parțial întrebătoare (Doamne, de ce?), parțial disperată (Totul e pierdut!). Cred că privirea mea, în fața acelei priviri, era o privire larg uimită. Bărbatul din fața mea era cu totul diferit față de cel din restaurant, acolo era exact, atent, condescendent cu măsură și curtenitor cu bun-simț, cel de acum era, parcă, scos dintr-un naufragiu, căutând o salvare, ba nu o salvare, ci o recuperare, orice ar fi însemnat asta. Murmură, cu glasul sugrumat, la limita transformării în plâns, abia înțelegându-se ce spune, „*Cum de n-am știut? Cum de n-am înțeles?*“, mă apucă de ambele mâini, care îmi atârnavă pe lângă corp, și mă trase spre patul aranjat pentru culcare. Îmi trase halatul de pe mine, și-l lăsă și pe-al lui să cadă, eram goi amândoi, i-am simțit bărbăția proptindu-se în mine, o căldură intensă îmi inundă trupul și un tremur ușor mă cuprinse, de parcă aveam gripă. M-am lăsat pe spate, pe pat, iar el se întinse peste mine. Mă sărută pe gât, pe sâni și pe mâini, dar nu cu înfocare, nu, în niciun caz, cred că, oarecum, cu un fel de religiozitate, dar, am avut impresia, deși acum nu-i mai vedeam privirea (de altfel stăteam cu ochii închiși), erau săruturi triste, abia atingându-mi corpul, parcă voiau să mă descopere, sau să mă salute, sau să mă celebreze. I-am încolăcit gâtul. Nu m-a sărutat deloc pe gură, și nici eu pe el. La un moment dat, după câteva minute, nu i-am mai simțit încordarea din bărbăție. Își dăduse și el seama de asta.

Preludiul, dacă asta a vrut să fie mica lui simfonie de sărutări ale corpului meu, i-a consumat energia din organul natural. S-a oprit, dar nu brusc, ci încetinind ritmul sărutărilor, apoi s-a rostogolit de pe mine, alături, cu fața în sus. Nu a spus nimic. Am stat așa preț de un minut. În acest timp îmi mângâia, cu mâna lui, mâna mea, care stătea întinsă pe lângă corp. M-am ridicat în capul oaselor, m-am întors spre el, mi-am apăsat gura pe gura lui, fără să i-o deschid, el nici măcar nu mi-a întors apăsarea, a rămas inert, cu ochii închiși. L-am mângâiat, vag, pe păr, spunându-i: „*Nu-i nimic, mă ocup eu.*“ Apoi am alunecat, pe el, în josul corpului lui și i-am luat organul flasc în gură. Încet-încet, și-a mai revenit, dar nu la starea în care era atunci când s-a dezbrăcat de halat. I-am făcut felație până la capăt. El a stat complet nemișcat în tot acest timp, doar la sfârșit a gemut ușor și a zvâcnit din tot corpul, de parcă ar fi fost curentat. Cât timp am făcut toate acestea, m-a mângâiat cu ambele mâini pe păr, fără să ridice capul pentru a privi și fără să spună nimic. După ce am terminat, m-am dus la baie. Când am revenit, cu halatul pus, era și el îmbrăcat cu halatul. Sticla de șampanie stătea neatinsă, pe masă, lângă paharele nefolosite și lângă garoafa albă, Dumnezeu știe de unde găsită în noaptea aceea. Nu s-a uitat deloc la mine, s-a îndreptat spre ușă, încet, de parcă, de fapt, nu voia să ajungă la ea. Părea obosit, foarte obosit (nu, nu brusc îmbătrânit, cum veți găsi acest clișeu în romanele scrise în grabă, pentru respectarea termenelor editoriale), înainta spre ușă ca spre o poartă pe care, odată ieșit, nu s-ar mai fi putut întoarce, înainta deci, mi s-a

părut, către o plecare ireversibilă. Ajuns la ușă, în cele din urmă, o deschise, stătu o secundă nehotărât, apoi, fără să se întoarcă spre mine, spuse, murmurat, cu o voce răgușită: „*Rămâi cu bine, Săniuțo.*“ Ieși, închise ușa, iar mie mi s-a părut, dar poate doar mi s-a părut, că clanța ușii a așteptat un pic prea mult până s-a lăsat în jos pentru a închide, definitiv, ușa. Am rămas în picioare, pe locul pe care eram când am revenit din baie și l-am găsit îmbrăcat cu halatul, părul îmi ieșise de sub legătura cu care îl prinsesem în baie, se vede nu prea strâns, mi l-am strâns la loc, cu o mișcare repezită, dobândită prin exercițiu, apoi m-am îndreptat spre balcon. În drumul spre balcon am zărit bastonul, pe care nu-l mai luase, sprijinit de perete. Așa cum stătea, stingher, în relativa penumbră (aveam aprinsă în cameră doar lampa de veghe), părea un semn de întrebare, un trist semn de întrebare. Trebuie să știți că semnele de întrebare triste (asta vă spune scriitoarea din mine, ehei!) nu așteaptă răspuns. L-am privit un timp, îl voi lua cu mine mâine, la plecare, apoi am ieșit în balcon. Chiar în fața ferestrei, la circa cincizeci de metri depărtare, era o bisericuță de cartier, cu crucea luminată. Pe un turn, care stătea chiar la poarta de intrare în bisericuță, era montat, în vârf, un ceas public. Arăta douăsprezece fix. În acel moment s-au auzit dangătele clopotului bisericuței. Dangătul era melodios, egal cu sine, transmitea un sentiment de liniște, de pace, de împăcare cu sine și cu lumea. Și, fără să știu de ce, am simțit nevoia să privesc spre cer. Acolo totul era în ordine.

O întâmplare la pescuit

Aburii dimineții încă încercau să se risipească, plutind în valuri urcătoare prin grădini. Copacii și iarba îi respirau cu nesaț, de parcă toată noaptea se abținuseră să respire, în așteptarea dimineții. Vacanța școlară abia începuse, era duminică, și se trezise devreme pentru a merge la pescuit, la râul care curgea într-un luncet larg, acoperit cu iarbă deasă, la nici un kilometru distanță de casă. Undița și-o pregătise de aseară, la fel și cutia cu râme. Cutia în care ținea râmele era o cutie de conserve, ruginită, cu capacul tăiat cândva pe jumătate, așa încât putea fi, încă, folosit. Iar râmele le culesese de la groapa de gunoi a satului, aflată pe o coastă a micului deal care străjuia luncetul dinspre partea satului. În gunoiul fermentat erau o mulțime de râme roșii (care erau cele mai bune), mari și bine hrănite. Trebuia însă să sapi adânc pentru a le găsi, așa încât luase cu el hârlețul. Umpluse cutia deși, ca și altă dată, nu ar fi avut nevoie nici de jumătate din ea. Undița și-o confecționase singur, demult, dintr-un băț lung, rezistent și flexibil de salcie. La capătul subțire legase câțiva metri de gută cumpărată din piața orașului, care se afla la vreo zece kilometri de sat, chiar

lângă liceul unde învăța. Atașase un cârlig mic, care era potrivit pentru orice mărime a peștilor. De obicei stătea toată ziua, indiferent dacă prindea ceva sau nu, intrând într-o reverie misterioasă, ca sub o vrajă, sub razele soarelui reflectate de apa tremurândă. Aproape că nu mai avea reprezentarea trecerii timpului și de multe ori, o, da, asta se întâmpla foarte des, de multe ori nici nu observa când pluta undiței era trasă la fund. Asta atât din cauză că, deseori, nici nu o mai urmărea, căzut în reveria despre care vorbeam, cât și pentru că sclipirea apei reflectând razele soarelui făcea ca pluta să fie aproape invizibilă. Uneori, s-a întâmplat să scoată undița la întâmplare din apă, fără să mai știe unde este pluta, și în cârlig să se afle un pește prins de mult. Pentru a evita urmărirea plutei luate de cursul apei, avea un loc unde apa era staționară, o dolie, după un cot al malului râului, umbrită de o salcie pletoasă bătrână. Arunca acolo pluta și putea sta liniștit. Pluta se rotea încet, purtată de curenții apei, dar rămânea în dolie, nu era nevoit s-o întoarcă din drumul pe care ar fi dus-o râul. Nu lua niciodată mâncare la el (uneori, poate, câteva mere), doar o sticlă cu apă, pe care o ținea într-o mică groapă săpată în pământ, pentru a nu se încălzi prea tare în cursul zilei.

Porni spre râu înainte de răsăritul soarelui, pescarii bătrâni spuneau că peștele trage cel mai bine dimineața devreme. Se mai spunea că peștele trage, de asemenea, mai bine pe timp de ploaie. De ce preferă peștele să moară dimineața sau pe ploaie n-a putut nimeni să-i explice, dar a ținut minte constatarea ca atare. Mulți consăteni mergeau la pescuit în grup, mai schimbau între ei bârfele

care circulau prin sat, mai scăpau de plictiseală, la o țigară sau chiar la o bere ținută, într-o plasă de sfoară, în apă, pentru a se păstra rece. Nu i-a plăcut niciodată acest mod de a pescui, deși, la început, a mers cu un verișor de-al său. Aveau un loc preferat, tot la o dolie, dar mai în mijlocul pădurii crescute pe ambele maluri ale râului, pe un mal înalt. Odată, exact sub locul unde stătea el cocoțat, cu undița în mână, malul s-a surpat și s-a rostogolit în apă. Nu știa să înoate și a fost cât pe ce s-o pățească. Verișorul a sărit imediat după el și l-a scos, dar deja luase câteva înghițituri. Acasă s-a apucat să povestească totul, așa că verișorul său a încasat o mamă de bătaie zdravănă, sub justificarea că, fiind mai mare, trebuia să se asigure că așa ceva nu se va întâmpla. De atunci s-a dus doar singur la pescuit și nu se mai așeza pe maluri înalte care, roase la nivelul apei de viteza de curgere a râului, prezentau riscul de surpare.

Ajunse în locul său obișnuit. Era un luminiș minuscul, cu „ieșire“ la dolie. De jur-împrejur, pădurea cucerise tot terenul, și erau nu numai copaci, ci, în cea mai mare parte, și tufișuri aproape impenetrabile, răsfirate printre grupuri de răchită și sălcii mari, pletoase care vara erau la mare căutare pentru umbra lor răcoroasă. Lui îi mai plăcea și fâșâitul acela molcom, neîntrerupt, liniștitor, ca o terapie, pe care vântul îl producea trecând prin haina de frunze a sălciilor. Acest fâșâit abia auzit și clipocitul la fel de monoton al apei intrând și ieșind din dolie printr-un fel de rotire generată de conformația malului îi creau o stare dincolo de o simplă stare de liniște, o stare de beatitudine, de adăstare pe un tărâm

nenatural (adică erau ambele specii de liniște despre care vorbeau stoicii: liniștea exterioară – securitas, și cea interioară – tranquillitas). Această senzație o simțea, desigur, nu de la început, ci după ce trecea un timp în care pluta undiței plutea nemișcată, netulburată de vreun sinucigaș de sub unde.

Desfăcu guta, scoase o rămă vie (puse în cutia de conserve, peste râmele adunate, un pumn de pământ din gunoi, care să le țină umede și în viață) și o rulă prin cârlig. De fiecare dată când făcea asta îi venea în minte operațiunea de tragere în țeapă, despre care învățase la istorie. Lăsa o parte din rămă liberă, „netrasă în țeapă“, așa încât prin mișcările ei de a se elibera din cârlig să atragă atenția peștilor. Se întâmpla destul de des ca peștii să extragă râma din cârlig în întregime fără a apuca și cârligul, așa că, din când în când, nemaivăzând nicio mișcare a plutei, scotea undița din apă pentru a pune o altă rămă. Termină de rulat râma, aruncă cârligul și pluta în mijlocul doliei și sprijini bățul undiței de câteva ramuri ale unui tufiș care crescuse peste mal, spre apă. Avea să aștepte așa, urmărind pluta care începuse deja să urmeze curenții de apă care se roteau în dolie. Învățase să distingă între mișcările pe care curgerea apei le imprima plutei și mișcările imprimate de smuciturile cu care peștii trăgeau de rămă. Această învățare fusese plătită cu multe ironii ale celor cu care, inițial, mergea la pescuit, atunci când, văzând o cât de mică scufundare a plutei, confunda asta cu un atac al peștilor și smucea de mama focului undița din apă, de parcă ar fi prins un monstru, ocazie cu care, de cele mai multe ori, cârligul zbura prin copacii din jur,

trebuind să fie desfăcut cu grijă, atunci când nu se rupea, pur și simplu, rămânând agățat în vreo creangă.

Soarele își anunța, slab, intenția de a răsări, înroșind cerul din ce în ce mai accentuat spre răsărit. Era perioada cea mai plăcută a dimineții, când de la o răcoare umedă se trecea, sub sulile soarelui, la o căldură din ce în ce mai intensă. Îi plăcea să petreacă această tranziție cu toată ființa, fără a pierde nicio etapă, cât de mică, din cele câteva zeci de minute necesare pentru ca soarele să se înalțe pe cer destul de mult încât să nu mai poată fi privit cu ochiul liber. În acest interval, nici nu mai era atent la plută, închidea ochii și se desfăta simțind cum corpul i se încălzește din ce în ce mai mult. Îi veni în minte imaginea comună din documentarele științifice televizate, cu șopârlele din cine știe ce insulă exotică stând la soare să se încălzească destul pentru a dobândi energia cu care urmau să se arunce în lupta zilnică pentru existență. Se simțea în aceeași postură cu acele șopârle, iar sentimentul dependenței absolute de astrul de la răsărit îl transporta, mai mult sau mai puțin deslușit, pe tărâmul ancestral al strămoșilor săi care aveau atât de puține mijloace (unelte exo-somatice, cum se spune în termeni moderni) de a se autonomiza față de forțele primare ale naturii. Această primă baie de soare era principalul câștig senzorial în contraprestație față de efortul de a se trezi dis-de-dimineată și de a pleca la râu. Tot în acest interval intra pe deplin în ritmul râului, acompaniat de cel al vântului prin frunzele sălciilor de pe mal. După câțiva timp, ritmul acesta sonor devenea singurul semn al trecerii timpului, dar, în mod destul de ciudat,

În loc să aibă sentimentul trecerii timpului, îl avea, dimpotrivă, pe cel al opririi acestuia. S-a gândit adesea la această ciudățenie și ajunsese la concluzia că timpul trece doar dacă este eterogen, mai exact, dacă schimbările din lumea senzorială sunt eterogene, adică a-ritmice. Verificase această concluzie și în camera sa. Avea un ceas de masă, un ceas deșteptător, care ticăia destul de tare. Atunci când stătea mult timp întins pe pat, cu ochii închiși, așa încât singura senzație din lumea exterioară era acel ticăit, i se părea că nu poate spune, în mod cert, dacă timpul trece sau dacă stă. Omogenitatea ticăitului, și ca ritm, și ca intensitate, și ca origine a sursei sonore, făcea imposibilă discernerea, în afara altor senzații, între trecerea sau stagnarea timpului. De multe ori se gândise că moartea ar trebui să fie, pur și simplu, dispariția timpului, dar apoi se gândise că dispariția timpului și omogenitatea trecerii lui sunt pur și simplu echivalente. O senzație plăcută de căldură intensă i se răspândi în tot trupul și-și dădu seama că experiența încălzirii se sfârșise. Deschise ochii să se uite după plută. Aceasta tremura abia perceptibil în apa doliei. Trase de undiță în sus și văzu că râma fusese smulsă din cârlig. O înlocui cu dexteritate, mută bucata de plumb prinsă de gută mai sus, pentru a da cârligului cu momeală o adâncime mai mare, și așeză pluta în același loc. Se dezbracă de tricou, care acum era inutil, după ce soarele se înălțase destul de mult și căpătase intensitate în raze, îl așeză pe pământul încă reavăn și se întinse, cu fața în sus și cu mâinile sub cap. Salcia bătrână de deasupra lui își fremăta ușor veșmântul de frunze, de parcă vântul însuși, foarte ușor, abia simțit,

ar fi cântat la uriașa harpă a salciei. I se păru deodată că era o perfectă echivalență între cer și apă: tremuratul imperceptibil al frunzelor de salcie semăna în mod izbitor cu tremuratul imperceptibil al apei în dolia de sub salcie. Razele soarelui se reflectau printre frunze la fel cum se reflectau în suprafața apei mișcătoare. Îi plăcea să găsească asemenea echivalențe între te miri ce, chiar și între cele mai banale și domestice întâmplări. Privind, cu ochii mijiți, spectacolul fremătării frunzelor, fremătare care lăsa razele soarelui să treacă sau, dimpotrivă, le împiedica, adormi. Îl trezi, n-ar fi putut să spună după cât timp, un răs de femeie, un răs din care răzbăteau mândrie, provocare și, foarte ciudat, supunere, abandonare. Și, pentru prima dată, se gândi la această complexitate a râsului feminin, la această incredibilă versatilitate a sa de a exprima ceea ce femeia simțea în acel moment. După ce reflectă câteva secunde la această chestiune, realizează imediat cât de neverosimil era să treacă pe acolo o femeie, prin mijlocul pădurii, adică, și aproape de malul albiei râului. Se întoarse pe burtă și încercă să-și dea seama din ce direcție venea râsul. Femeia mai slobozi o dată acel cocktail de răs care conținea atât de multe mesaje și, de data aceasta, reuși să vadă, la vreo zece metri spre pădure, în partea opusă râului, o femeie sau fată, însoțită de un bărbat sau băiat, nu putea să-și facă o idee clară privind printre atâtea sălcii și tufișuri. Părea că bărbatul o ținea de mijloc și o săruta, din mers, pe gât. Exploziile de răs erau declanșate tocmai de aceste episoade de sărutări. Perechea mergea în susul râului. Deși foarte vag, reuși să-i urmărească pe cei doi cu privirea până când,

după vreo treizeci de metri, se opriră într-un luminiș. Femeia se întoarse cu fața spre bărbat, răsucindu-se în strânsoarea lui de mijloc. Cum strânsoarea bărbatului nu slăbi, ci dimpotrivă, acesta își încolăci și celălalt braț în jurul femeii, sânii acesteia se striviră violent de pieptul lat al bărbatului. Femeia ridică ambele mâini spre cap și-și smulse o legătură de păr care-i ținea părul strâns într-un coc. Părul, negru, i se revărsă pe umeri, printr-o scuturătură, așa de tipic feminină, a capului. Apoi femeia își încolăci ambele mâini în jurul gâtului bărbatului. Se sărutau. Mâinile bărbatului părăsiră talia femeii și se mișcau acum, de-a lungul spatelui acesteia și apoi în jos, pe coapsele acoperite de o fustă subțire, într-o mișcare tandră, negrăbită. După mai puțin de un minut, bărbatul îndoi ușor corpul femeii și îl culcă pe iarba din luminiș, venind și el peste ea. În felul acesta dispărură din vedere. De când se uita la cei doi aproape că încetase să respire, de teamă să nu se deconspire. Transpirase abundent, deși stătea sub salcia protectoare. Se ridică încet, încercând să găsească un culoar de vizibilitate spre locul în care cei doi se așezaseră în iarbă, dar nu reuși, pădurea era prea deasă. Se întrebă dacă să se apropie de ei, cu atenție, dar renunță imediat la acest gând, cei doi căutaseră un loc anume unde să fie nevăzuți, nu se cădea să încalce această dorință, deși, desigur, el nu era parte din înțelegerea lor. Pluta undiței nu se mai vedea deloc, fie era la fund, trasă de vreun pește, fie ajunsese sub mal (malul era erodat la suprafața apei și sub acest nivel, de curenții râului, deci pluta putea intra în această zonă de erodare fără să fie vizibilă de pe mal), fie se agățase de

vreo creangă subacvatică, crescută din mal, cum pășise de nenumărate ori. Hotărî, însă, să nu facă nicio mișcare care ar fi putut să producă vreun zgomot, atât timp cât cei doi mai erau încă acolo. Se miră imediat de această grijă a sa pentru asigurarea incognito-ului celor doi, dar gândul acesta îi veni direct, fără niciun raționament prealabil. Se așeză, așadar, cu fața spre luminișul invizibil, încercând să se asigure că va vedea când perechea va pleca de acolo. În acest răstimp, prin minte îi trecu un singur gând, care, însă, persista, acoperindu-i tot orizontul ideatic. Fu de acord, imediat, că era un gând luminos. Se gândea la naturalețea gestului celor doi, așa de apropiată de naturalețea comportamentului animalelor. Se gândi la cât de mult ne-am îndepărtat noi, oamenii, de acest mod de a celebra dragostea, direct, total, necondiționat. Se gândi la toate artificializările, la toate convenționalizările pe care le folosim când, la urma urmei, este vorba despre cea mai pură și mai directă empatie: atracția. Atracția, care nu este supusă nici unui criteriu, nici unei deliberații, nici unei rațiuni, care nu explică și nu este explicabilă, care nu se justifică și nu este justificabilă, care nu respectă norme și nu se supune moralei, care nu este nici scop, nici mijloc, fiind totodată și scop, și mijloc, care este oarbă, dar este atotvăzătoare, care vine și pleacă fără să anunțe, care nu înțelege și nu poate fi înțeleasă, care este, sau, mai bine zis, se produce pur și simplu. Nu știa cât timp trecuse de când acest gând, luminos, cum spuneam, i-a dominat întreaga ființă conștientă, când a auzit, dinspre luminișul unde erau cei doi, un chicotit al femeii. De data aceasta, mesajul râsului era unul care

exprima dominanță, liniște, chiar condescendență. Femeia triumfase asupra bărbatului. L-a vrut, l-a acceptat și l-a avut. Nici pe departe ca bărbatul să fi posedat femeia, ci, dimpotrivă, din acel răs rezulta exact contrariul. La scurt timp după acest chicotit atât de diferit de primul pe care-l auzise atunci când perechea trecea prin apropierea lui, văzu, vag, printre sutele de crenguțe care se interpuneau între locul unde se afla și luminișul unde se aflau cei doi, cum bărbatul se ridică în picioare, aranjându-și îmbrăcămintea. Nu auzea ce vorbeau, pentru că vorbeau mult mai încet decât răsese femeia, care nu se ridicase, rămăsese întinsă. La un moment dat, bărbatul se aplecă spre femeie, probabil pentru un ultim sărut, apoi se ridică din nou și plecă în direcția din care veniseră. Atunci se ridică și el, încet, și plecă spre femeie, ferindu-se, cu ambele mâini, de crengile care-i barau drumul. Cu cât se apropia vedea cu mai mare ușurință. Femeia rămăsese culcată, pe spate, cu ochii închiși și cu un braț acoperindu-i ochii, iar cu mâna cealaltă se juca copilărește cu un fir de iarbă, răsucindu-l și apoi dându-i drumul, după care îl răsucea din nou și tot așa. Ajunse lângă femeie, fără să facă nici cel mai mic zgomot, așa încât aceasta nu schiță niciun gest de surpriză. Continua să țină ochii închiși, acoperiți de brațul drept, și continua să răsucească fără nicio noimă firul de iarbă cu cealaltă mână. Stătu așa câțva timp, neștiind ce să facă. În primul moment se gândi că trebuie să plece imediat de acolo, femeia putea să deschidă oricând ochii și să-l vadă. Dar gândul acesta, absolut rațional, nu reușea deloc să comande mușchilor, picioarelor, decizia luată. Stătea

acolo, prostește, parcă legat cu ceva, neputând, așadar, să se miște conform gândului rațional. Apoi, lucrurile se desfășurară de la sine, fără niciun control din partea sa. Încercând să nu atingă femeia, se întinse, încet, lângă ea. Dar femeia simți mișcarea. Fără să deschidă ochii, se întoarse spre el și-l cuprinse cu brațele. Câteva secunde rămase încremenit, surprins, dar apoi, într-un fel de delir în stare de conștientă, o cuprinse și el cu brațul. Femeia nu deschisese încă ochii. Își apropie gura de fața lui și-l sărută ușor, pe buze, pe obraz, pe frunte, pe gât. Nu era un sărut pasional, ci unul liniștit, nu matern, totuși ocrotitor. Știind ce se întâmplase cu puțin timp în urmă, avu chiar senzația unui sărut recunoscător. Oare trebuia s-o sărute și el? Atunci, sub imperiul acestei întrebări, înțelese totul: femeia credea că bărbatul cu care fusese adineauri se întorsese și, în felul ei, îi mulțumea pentru episodul anterior. Cu coada ochiului văzu, vag, printre copaci și tufișuri, departe, în pădure, un grup de țigani care, înșirați ca polițiștii care ar face o razie de căutare, măturau un culoar larg de pădure recoltând mlață pentru legat via. Era un grup de țigani nomazi, care veneau anual în sat, aciundu-se la o margine a acestuia, spre stația de cale ferată, cu corturi, căruțe, cai, câini și droaia nelipsită de copii. Cerșeau în sat, mai vindeau diverse lucruri pe care le confecționau pe loc, acolo unde își ridicaseră tabăra, iar, ocazional, recoltau mlață din pădure pe care o vindeau, apoi, sătenilor. Aceștia ar fi putut ei înșiși să-și procure mlața din pădure, dar unii preferau să li se aducă acasă, plătind, desigur, cât nu face. Îi trecu prin minte că, mai devreme, cu femeia, fusese unul

dintre adolescenții frumoși și viguroși din grupul de țigani. Femeia nu era țigancă, era, desigur, cineva din sat, dar el n-o cunoștea. Auzise de o familie care locuia chiar în apropiere de gară, o familie săracă și cam promiscuă, care avea o fată cu vederi mai liberale, dar nu dăduse prea mare importanță acestui fapt. De bună seamă, cei doi se înțeleseseră zilele trecute, iar azi, când grupul de țigani venea la pădure, fusese momentul potrivit să se întâlnească. De bună seamă, țiganul plecase repede la grupul său după ce se consumase episodul de iubire, pentru a nu stârni întrebări (consecințele ar fi putut fi chiar mai drastice, întrucât țiganii au un anumit sentiment al teritorialității afective, ca să spunem așa), iar femeia mai rămăsese un timp, să savureze momentul, pe de o parte, și pentru a lăsa grupul de țigani să se îndepărteze, pentru a nu fi văzută, pe de altă parte. Simți mâinile femeii pipăindu-i fața. Probabil ceva nu era în regulă cu fața sa, căci deschise brusc ochii. Când îl văzu lungit lângă ea, ținând-o cu brațul stâng pe după mijloc, scoase un țipăt scurt și înfundat, se trase în lateral de el, împingându-l, în același timp, cu o forță ieșită din comun, departe de ea.

— *Ce faci, cine ești?* rosti găfâit, aproape șoptit (rămăsese cu teama de a nu se deconspira față de grupul de țigani), cu o mișcare tipic feminină de a-și acoperi pieptul, deși nu era dezbrăcată. Ochii ei negri se căscau la el pe jumătate îngroziți, iar pe jumătate (iar asta îl deconcertă cel mai mult) amuzați. Pe măsură ce secunde treceau, însă, femeia se liniștea cu o viteză amețitoare. Jumătatea de expresie de groază din ochii ei se transforma

rapid într-o expresie de curiozitate, în timp ce cealaltă jumătate de expresie, cea amuzată, rămânea la locul ei. Instinctul feminin, adică instinctul celui care este căutat, dorit, indispensabil, îi recucerea chipul, care nu era frumos, dar era foarte expresiv. Ochiul era căprui, bine conturați, iar părul era blond natural, acum legat la loc cu legătura de păr pe care o văzuse desfăcută când începuse episodul de dragoste cu tânărul țigan. Sâni proeminenți împungeau nerușinați o bluză simplă, de în, iar picioarele îi erau acoperite până sub genunchi de o fustă subțire, înflorată. Întreaga ei făptură emana, acum, din nou, provocare, siguranță de sine, dominare, așteptare, promisiune și câte altele. Această schimbare fascinantă, petrecută în câteva secunde în atitudinea și expresia femeii, avu darul să-l liniștească brusc, după sperietura ambiguă de adineauri. Rosti, cu voce scăzută și el:

— *Eu... treceam pe aici... am crezut că... vă este rău.*

Vorbise sacadat, grăbit, parcă, să scape de corvoada replicii. Înghiți în sec, străduindu-se să nu se vadă asta, dar probabil nu reuși, deoarece în ochii femeii sclipiră câteva steluțe ghidușe, semn că sesizase din plin emoția și impasul în care se afla băiatul. *Pot să vă ajut cu ceva?*

Femeia nu-i răspunse. Se liniștise cu totul, își controlă ținuta, apoi se uită în jur, încercând să vadă dacă grupul de țigani se îndepărtase destul de mult, pentru a nu se mai face vreo legătură între ea și tânărul țigan din șatră care acum tăia, probabil, de zor, mlață. Totul părea a fi în regulă, așa încât se ridică în picioare. El rămăsese la pământ, în capul oaselor, așa cum fusese aruncat de

gestul de respingere al femeii. Se ridică și el, făcând un gest de a se curăța pe haine.

— *Ești din sat?* Femeia îi puse această întrebare cu un glas melodios, extrem de provocator, în timp ce făcu gestul acela atât de plin de semnificații, dar atât de greu de descifrat în aceste semnificații, de a-și controla legătura de păr, cu ambele mâini ridicate pe lângă cap, în timp ce, într-un act reflex, pieptul este împins în față, iar sâniile descriu un gest de frondă, sau de oferire, sau de Dumnezeu știe ce altele.

— *Da.* Nu voia să-i dea mai multe detalii, dar își dădu seama imediat că nici nu i se cereau.

— *Și ce faci aici?* Femeia terminase de aranjat legătura de păr, iar acum își inspecta bluza și fusta, netezindu-le ușor și întorcând capul în stânga și în dreapta pentru a vedea dacă totul este în regulă cu îmbrăcămintea.

— *Am venit la pescuit.* Se întoarse cu capul spre locul unde îi era undița și indică, cu brațul întins, acel loc. *Acolo.*

Femeia părea că își epuizase interesul pentru el, așa că mai verifică o dată împrejurimile. Grupul de țigani se îndepărtase deja așa de mult, încât nu mai era niciun risc. Făcu un început de piruetă, ca un copil răzgâiat, la dreapta, apoi repetă gestul abia schițat și la stânga, și întrebă, parțial curioasă, parțial îngrijorată:

— *Mă cunoști?*

El clătină din cap, deși înțelesese deja cine este. Dar, într-adevăr, nu o cunoștea. Ea mai întrebă:

— *Ai văzut ce a fost aici?* Îl privea țintit, cu ochii un pic mijiți. În privirea și în expresia ei facială și corporală

era, de data aceasta, mai mult cochetărie decât îngrijorare. Avu impresia intensă și de netăgăduit că femeii i-ar fi plăcut nespuse de mult să audă că a văzut totul, toată dăruirea ei acelui bărbat frumos și tânăr pe care, probabil, nu-l va mai vedea niciodată, dar pe care, de când l-a văzut, l-a vrut pentru ea, în întregime și căruia și ea i s-a dăruit fără nicio rețineră. Fu sigur că femeia ar fi vrut ca Universul să fi aflat de fapta ei, de momentul ei plener, printr-un martor, oricare ar fi fost el. Dar el clătină din nou din cap. Femeia avu o tresărire care putea să însemne orice – liniștire aflând că nu fusese descoperită sau, dimpotrivă, amărăciune că nu se consemnase nicăieri ceea ce se petrecuse în acel luminiș.

Veni spre el, era așa de naturală, de parcă venise de nenumărate ori înainte spre el (din nou îi veni în minte naturalețea din comportamentul animalelor), încât aproape se înveseli la gândul că fusese așa de surescitat când femeia deschisese ochii, mai devreme, descoperind că, lângă ea, cel pe care-l săruta cu atâta tandrețe și recunoștință nu era bărbatul căruia i se dăruise cu puțin timp în urmă, ci un străin.

— *Bine*, spuse simplu. Se apropie, era un pic mai scundă decât el și, fără să-l mai atingă cu mâinile, se ridică un pic pe vârfuri și-l sărută ușor pe gură. Și chiar dacă ai văzut, să uiți. Spunând acestea, îi lipi pe buze degetul arătător, în semn de legământ al tăcerii. Nu putu să-i răspundă nimic, doar dădu din cap. Simți, deodată, ceva sfâșietor în stomac, senzație care i se răspândi instantaneu în toată ființa, ca o otravă sau ca un elixir. Avu, la dimensiuni enorme și la intensitate zdrobitoare,

sentimentul că se afla pe cale să piardă ceva inestimabil, iar pierderea avea să fie ireparabilă. Era un sentiment aproape cosmic, pe care nu-l mai încercase niciodată. Femeia se întoarse brusc și plecă, aplecându-se sau dându-se într-o parte din fața crengilor care-i stăteau în cale. Rămase pe loc, privindu-i silueta zveltă care-și pierdea conturul din ce în ce mai mult, pe măsură ce lumina care venea de la ea spre ochii săi era tot mai mult împiedicată de pădurea impasibilă. Femeia nu se întoarse nici măcar o dată să-l privească, ceea ce făcu ca sentimentul de ireparabil, încercat mai devreme, să se accentueze până la o durere aproape fizică. De la un moment dat, nu mai putu să vadă nimic. Pădurea își recucerea teritoriul. O pasăre cenușie tralui pe o ramură din apropiere, își căuta, probabil, partenerul. Se întoarse la undiță, o scoase din apă, râma era din nou mâncată de un pește prea inteligent ca să poată fi prins. Strânse undița și aruncă cutia cu râme în apă, măcar acum peștii aveau o masă gratuită și fără riscuri. Dar nu plecă. Se așeză pe locul său, deasupra doliei liniștite, care susura în voia micilor curenți de mal și sub salcia bătrână care filtra lumina soarelui precum o apă care curgea în cer. Și încet-încet, tot ce se întâmplase cu câteva minute mai devreme i se păru că era o întâmplare de demult, de dinaintea nașterii sale, poate de dinainte de nașterea părinților și bunicilor săi.

Banca din parc

Stătea la coadă la plata abonamentului TV. Putea să plătească prin mijloacele moderne, prin calculator sau chiar prin telefon, dar, nu știa de ce, rămăsese cu nostalgia – nostalgie? – a așteptării la coadă, ajungerii la ghișeu și conversației seci, exacte cu funcționara de acolo. A avea pregătiți banii cash cu care să plătească – desigur, chiar și la ghișeu putea folosi cardul, dar aceeași nostalgie fără explicație îl făcea să folosească numerar. Majoritatea la asemenea cozi erau bătrâni care, la fel ca el, preferau să vină personal să-și achite în numerar obligațiile. Nici el nu mai era tânăr, de curând împlinise cincizeci de ani, era semi-centenar, deci, cum spunea, pe jumătate cu cochetărie, pe jumătate cu tristețe. Rămăsese la ocupația de cercetător în fizica teoretică – se ocupa, de peste douăzeci de ani, de chestiunea așa-numitei energii întunecate a Universului, responsabilă, cum se crede, de expansiunea acestuia. Era o muncă de cercetare care solicita mai ales imaginația – nu spunea Einstein că imaginația este mai importantă decât cunoașterea? –, dar îi plăcea să construiască lumi pe hârtie. Desigur, după câțiva timp, tot el le distrugea, fie gășind erori de calcul, fie gășind alte

modele formale mai bune. Adora asta, să construiască, cu ajutorul ecuațiilor, lumi care să funcționeze. Într-un fel, trăia mai mult în lumile lui formale decât în lumea reală. Poate de aceea simțea nesațul să guste lumea reală în toată concretețea sa, inclusiv prin statul la coadă. Coadă mergea încet, dar știa deja asta, bătrânii erau meticuloși cu banii, cu luarea chitanțelor, cu salaturile de la sfârșit, cu ieșirea din rând și strecurarea, în sens invers, pe lângă coadă, spre ușa de ieșire. Majoritatea aveau la ei sacoșe cu care fie veniseră de la cumpărături, fie urmau să meargă cu ele la cumpărături – o ieșire din casă trebuia folosită la maximum, deoarece era costisitoare, îmbrăcatul, mersul pe jos sau cu mijloacele de transport comunitar, grija la bani și toate celelalte. Știind deja toate astea, prevăzător, își luase o carte pe care, înghesuit între cel din față și cel din spate, o citea – o carte de informare, ușoară. Nu mai vedea de mult fără ochelari, de aceea avea tot timpul la el o pereche, pentru orice eventualitate. Încerca să nu pară pedant și „intelectual“ la coadă, cu ochelari pe nas și citind, dar nici nu-și permitea să piardă timpul doar uitându-se la ceas. Acum, totuși se uită la ceas, stătea deja la coadă de o jumătate de oră și, după cum aprecia, până îi venea rândul avea să mai treacă încă pe atâta. Deschise din nou cartea, potrivindu-și ochelarii cu un gest reflex, căpătat în ani, când simți o mică împunsătură în spate, spre omoplatul drept, făcută, parcă, cu un pix sau ceva asemănător. Pentru a nu-l pune într-o situație jenantă pe cel din spate, care, fără îndoială, îl atinsese din greșală cu ceva, se făcu că nu a observat și continuă să citească. După numai câteva minute, însă, împunsătura

se repetă, și chiar avu senzația că era mai apăsată decât prima dată. Rămase câteva secunde nemișcat, neștiind cum să reacționeze, dar structura logică a minții sale îi spunea că nu poate fi vorba despre o coincidență, ci despre un gest deliberat. Închise cartea încet, fără grabă și fără gesturi bruște, își luă ochelarii de pe nas și se întoarse spre cel din spatele lui. Făcu întoarcerea cât mai firească posibil, ca și cum ar fi dorit să vadă câtă coadă s-a mai format între timp. În spatele lui se afla o fată, aprecie că nu putea avea mai mult de optsprezece-nouăsprezece ani. Avea un pix în mână, deși nu erau alte semne că ar fi avut unde să scrie cu el, probabil îl pregătise pentru când avea să ajungă la ghișeu și ar fi trebuit să semneze ceva. Stătea cu capul întors în partea opusă părții în care se întorsese el să se uite în spate și nu-i dădu nicio atenție. Nu-și schimbă privirea, ațintită undeva dincolo de geamul cât peretele al holului în care se formase coada. El nu stătu prea mult întors spre spate, considerând că a dat un semn peremptoriu de interes față de acele împunsături nefirești, și deci suficient pentru fată. Căci nu se îndoia, fata era cea care îl împunsese de două ori, era chiar în spatele său, în mână avea un pix, care putea fi obiectul „delict“, și nu se mirase deloc că el s-a întors să se uite în spate. În mod normal, cineva care se întoarce să privească spre cel din spatele lui atrage cel puțin o privire – mirată sau indiferentă, dar totuși stârnește o oarecare atenție – din partea celui care se află plasat imediat în spate. Între timp, coada se mișca, în ritmul ei și, după circa douăzeci de minute, îi veni rândul. Plăti și, în timp ce se apleca spre geamul foarte jos pentru a lua

pixul prins, pentru siguranță, cu un mic lănțug, pe biroul funcționarei, pentru a semna copia chitanței, simți cum o mână îi oprește mișcarea brațului. Era mâna fetei, care îi întindea pixul ei, pixul cu care făcuse împunșăturile acelea, pentru a-l folosi. Îi aruncă o privire pe jumătate mirată, pe jumătate amuzată, dar luă pixul și semnă. În acest timp, fiind cu capul aplecat spre ghișeu, în timp ce-i restituia pixul, cu un mulțumesc neutru, ea îi șopti repede: „*Așteaptă-mă afară.*“ Nu reacționează, din motive lesne de înțeles, își înșfăcă chitanța cu un vag gest de neputință de a reacționa, se strecură înapoi, pe lângă rând, cum făcea toată lumea, și ieși. Desigur, nu se opri, așa cum îl rugase fata (îl rugase? Sesizase, în tonul ei, mai degrabă o nuanță poruncitoare, precum și o anumită siguranță că îndemnul ei va fi urmat fără nicio șovăială), ci porni, în ritmul său obișnuit, spre casă. Nu i se părea că merge nici mai repede, nici mai încet decât de obicei, dar îl surprinse (nu neplăcut, nu, dar oricum, îl surprinse) simplul fapt că se întreba dacă merge mai repede sau mai încet decât de obicei. Continuă să meargă în același ritm, de parcă cineva îi monitoriza viteza, iar, prin viteza respectivă, ar fi deconspirat cine știe ce adâncimi psihanalitice sau metafizice. În circa zece minute ajunse în fața blocului său, căută cardul de intrare, îl scoase din buzunar și rămase uitându-se la el, secunde întregi, de parcă atunci îl vedea pentru prima oară. Un locatar căruia îi bara drumul spre cititorul de card de la intrarea în bloc îl ocoli fără a spune nimic, dar aruncându-i o privire nedumerită. Puse cardul la loc în buzunar și se întoarse, de data aceasta parcă un pic mai grăbit,

spre biroul de plăți de unde plecase adineauri. Ajunse în fața intrării. Fata îl aștepta. Avea pe față un zâmbet nedeslușit, un amestec de triumf așteptat, de teamă vagă, și de curiozitate nemaiîncercată. Văzând-o, încetini pașii și se apropie de ea. Stătea lângă o cutie poștală din acelea mari, cum se găsesc în tot orașul. Se opri la câțiva pași, distanța decentă, în fața ei. O privi, la rândul său, nedumerit, dar, la fel ca ea, curios. Nu spuse nimic. Fata îi susținu privirea câteva secunde, apoi spuse simplu și familiar, de parcă avuseseră o înțelegere evidentă și comună, pe care el o încălcase în mod inexplicabil și neașteptat:

— *De ce nu m-ai așteptat? Te-am rugat doar.*

Rămase perplex. Nu o cunoștea, nici nu o mai văzuse vreodată, iar ea se purta de parcă erau vechi cunoștințe sau poate, cine știe, mai mult de atât. Scutură involuntar din cap, dar gestul era suficient de ostentativ, vrând să semnifice o încercare de a se trezi dintr-un vis sau dintr-o vrajă și dând de înțeles că... nu înțelege nimic din ceea ce se întâmplă. Spuse, însă, o banalitate:

— *Ne cunoaștem?*

— *Nu*, răspunse fata repede, și nici nu trebuie să ne cunoaștem. Eu nu vreau să ne cunoaștem și te rog și pe tine să nu încerci asta.

— *Bine, dar atunci?!...* Spunând asta întinse mâna dreaptă cu palma în sus, semn al stuporii și, concomitent, schiță o ridicare din umeri.

— *Îmi placi*, continuă fata, parcă neluând în seamă nici vorbele lui, nici gestul semnificativ.

Încercă să preia controlul, dar simțea că era o încercare mai degrabă eroică decât strategică, deoarece era,

pur și simplu, buimăcit de caracterul direct și neechivoc al spuselor fetei.

— *Și ce vină am eu?* spuse mimând o relaxare ironică și dorit dominate.

— *N-ai nicio vină, dar ai o obligație.*

Simți nevoia să faci același gest de nedumerire supremă – brațul drept în față, cu palma întoarsă în sus, concomitent cu o ridicare din ambii umeri, de data aceasta o ridicare mai accentuată pentru a nu risca să nu fie observată. Fata continuă, cu același aer că nu vede manifestările lui pantomimice.

— *Ai obligația să mă lași să-mi placă de tine, de exemplu să vii unde te rog eu să vii și să faci ce te rog eu să faci.*

Își încercă din nou norocul de a părea ironic și relaxat.

— *Domnișoară* (făcu în așa fel încât apelativul „domnișoară” să sune patern sau profesoral, în orice caz, diminuator), *obligațiile trebuie să rezulte dintr-un contract. Nu-mi amintesc să fi semnat unul cu tine.*

— *Nu-i nevoie de contract, obligația ta vine din simplul fapt că te plac.*

— *Și ce-ar fi asta, o obligație morală?*

— *Nu, nu e o obligație morală, este o obligație pur și simplu, căreia i te poți sustrage, evident, dar eu te rog să nu te sustragi.* Spusese „te rog” fără nicio nuanță de rugămintă, nici de persuasiune, ci, din nou, ca atunci, la ghișeu, cumva poruncitor, fără niciun fel de stridență, însă, apăsând nu pe „rog”, ci pe „te”. Această inversare de apăsare tonală față de situațiile standard îi sună, paradoxal, ca o atragere a lui într-o complicitate pe care, brusc, nu mai simțea nici nevoia s-o respingă, nici s-o

ironizeze. Își aminti de divagațiile (care nu-i plăceau în totalitate, deși nu erau lipsite de ingeniozitate, ale lui Foucault, cu privire la modul în care lucrurile sau întâmplările poartă deja „scrise“ mărcile semantice pe care vin să se așeze, apoi, cuvintele) referitoare la modul în care limbajul face lucrurile. Avea sentimentul vag că era o „victimă“ a acestui fenomen. Totuși, era mai sănătos să rămână pe terenul detașării și luării în glumă a situației. Spuse, cu o reverență ironică, dar nu batjocoritoare:

— *Ard de nerăbdare să-mi respect obligațiile. Despre ce este vorba?*

Pentru a treia oară, fata se făcu că nu observă cheia în care el trata toată discuția, deși, cu siguranță, o observase încă de la prima lui încercare.

— *Te aștept în parc, la șase, la statuie.*

Fata nu mai așteptă răspunsul, se roti pe călcâie și o luă în sensul invers celui din care venise el, sens pe care, evident, trebuia să se întoarcă, semn că ea nu mai voia să continue discuția.

*

* *

Se duse. Nu din curiozitate, curiozitatea, ea singură, nu ar fi putut să-l îndemne la situația ridicolă de a merge la întâlnire cu o fetișcană, și necunoscută pe deasupra și, încă, în parc, seara. Nu, în niciun caz, avea lucruri mai importante de făcut și, mai ales, mai avea încă destulă stimă de sine. Dar se duse. Se strădui să nu întârzie, ba chiar ajunse un pic mai devreme și se mai plimbă pe o

stradă laterală, nu în parc, să fie văzut că a venit mai devreme și să creadă, Doamne ferește, că e... nerăbdător. Se apropie de statuie și o văzu, îl aștepta. Îl privi intens, de parcă ar fi vrut să vadă ceva ce nu e accesibil la o vedere superficială. Se lăsă privit, dar o privi și el în același timp. Se uitau unul direct în ochii celuilalt, ca în faimoasele concursuri de anduranță – cine pleacă primul privirea. Și-o plecă el, aruncând ostentativ privirea spre restul parcului, nu prea plin de amatori de relaxare în acel moment. Privirea lui, aruncată în lături, voia să spună ceva de genul: „Ei bine. Ce urmează?“ Își luă și fata privirea de la el și porni spre o bancă mai lăturalnică, lungă și îngustă, de genul băncilor din parcurile rusești. Numai că banca avea două părți, în „oglinďă“, o soluție de eficiență găsită de ingineri. O urmă. Fata mergea încet, dar nu-l invită să meargă alături de ea, nici nu-l așteptă s-o ajungă din urmă. El merse în ritmul ei, la circa o jumătate de pas în urmă, așa încât nu era clar dacă mergea lângă ea sau în urma ei. Fata se așeză la mijlocul băncii. Se duse și se așeză lângă ea.

— *Am stabilit că ai obligația să faci ce-ți cer*, spuse, fixându-l cu ochii. Privirea ei era, de data aceasta, cu totul alta decât cea pe care o cunoștea. O privire încărcată de bucurie, dar o bucurie liniștită, calmă, nerevendicativă, neorgolioasă, însă nici rugătoare sau subordonată. O bucurie simplă și atâtă tot, o bucurie a trăirii. S-a spus că ești cu adevărat fericit atunci când te bucuri că timpul trece. Ei bine, văzându-i acea privire, care parcă îl îmbrățișă, îl adjuđeca în întregime, dar fără a-l domina și fără a i se supune, avu brusc această revelație. Citise această definiție

a fericirii, mai degrabă un aforism, dar nu-și mai amintea unde, iar acum vedea în vivo această bucurie în ochii cuiva – bucuria că timpul trece. Fata aceasta era, în aceste clipe, fericită. Fără să-și desprindă privirea din privirea ei spuse, cu glasul, în mod inexplicabil, vag înfiorat:

— *Da, sigur.*

— *Atunci, te rog să te așezi pe partea cealaltă a băncii, exact în spatele meu.*

Intră în joc, de parcă ar fi fost un copil. De bună seamă, bucuria pură văzută în ochii ei mai devreme îl făcu să se conformeze „ordinului“ fără a mai încerca s-o facă pe lucidul. Se așază pe partea cealaltă a băncii duble, în spatele ei, ceea ce-i făcea să stea spate în spate, deși nu se atingeau, pentru că banca avea, între cele două „fețe“ ale ei, un spătar care era comun.

— *Ți-am spus că-mi plac?* Vorbele curgeau natural, fără emoție, deși, parcă, la fel ca în cazul lui, o vagă înfi-orare a vocii trăda faptul că nu erau vorbe de „zi cu zi“.

— *Da.*

— *Știi ce-nseamnă să-ți placă cineva?*

— *Nu știu dacă știu. Ce înseamnă?*

— *Nu pot să-ți explic, și nici nu vreau să-ți explic. Cred că, dacă ți-aș explica și ai înțelege, nu te-aș mai plăcea.*

— *Cum așa?*

— *Nu știu, să-ți placă cineva înseamnă să vrei să stai cu el, nu neapărat în brațele lui, și nici măcar să faci dragoste cu el, ci pur și simplu să asculți, împreună cu el, cum trece timpul.* Observă imediat că fie fata i-a ghicit gândurile de adineauri cu acel aforism despre fericire, fie făcea proză fără să știe. „Să asculți cum trece timpul“,

ce expresie frumoasă, se gândi, demnă de un poet. Nu știi ce să spună, ceea ce spusese fata era așa de definitiv, transmitea un fel de măreție, un fel de cosmologie – cosmologia de care se ocupa el în aproape tot timpul de care dispunea –, da, chiar așa, transmitea un sentiment cosmic, făcând referire la timp și la procesualitatea lui. Rămase tăcut, în timp ce toate aceste gânduri i se amestecau în cap. Recunosc că era, în fond, extrem de uimit de ceea ce spune fata asta care, probabil, făcea totul din instinct, exclus să aibă vreun lustru cultural la vârsta asta, și cu atât mai puțin de o natură metafizică atât de subtilă. Pur și simplu era intuiție – eterna intuiție feminină.

— *Dar știi care-i condiția să-mi plăci?* Tremurul din glas se mai păstra, dar nu atât de intens ca mai înainte. Nu știi, din nou, ce să răspundă. Fata nu-l presă, ci continuă tot ea:

— *Să nu mă plăci și tu.*

De data aceasta, chiar să fi avut ce să răspundă, n-ar fi putut s-o facă. Conversația devenea din ce în ce mai uimitoare și, mai ales, mai impredictibilă. Subconștientul îi spusese, deconcertat, să tacă și acum. Trecură câteva minute, timp în care nimeni nu spusese nimic. El își fixase privirea pe un mestecăn bătrân, aflat dincolo de aleea asfaltată pe care se afla banca, și avu senzația că nu trebuie să se miște sub niciun motiv, ca atunci când crezi că te afli într-o vrajă și ți-e teamă că, dacă te-ai mișca fie și un pic, vraja va dispărea definitiv. Rămase nemișcat, respirând conștient, pentru a nu face zgomot nici măcar respirând, dar încordat atât fizic, cât și mental. Aștepta, cu sufletul la gură, să audă ce va spune fata în continuare,

în ce direcție va conduce discuția, de fapt, semi-monologul ei, el fiind, evident, doar un pretext al acestui semi-monolog.

— *Mai poți să stai?* Întrebarea, deși banală, fusese rostită cu aceeași înfiorare abia deslușită, dar care era deja o marcă a faptului că bucuria trecerii timpului, despre care vorbise, era încă vie în sufletul ei.

— *Sigur.* Se strădui să răspundă firesc, nu voia ca fata să primească vreun semn că și el era cuprins în acea vrajă în care ea era deja scufundată.

— *Bine. Să nu cumva să mă întrebi cum mă cheamă și alte de-astea, nici eu nu te întreb.*

— *Bine, nu te întreb, dar cum de mă plăci, tu mă cunoști, știi despre mine sau cum?...*

— *Nu te cunosc, te-am văzut prin geamul de la biroul de plăți când veneai să te așezi la coadă. Eu eram mai în față, dar după ce-ai intrat, am ieșit din rând și m-am așezat în spatele tău.*

— *De ce?*

— *Pentru că mi-ai plăcut.*

— *Așa, deodată, în timp ce mă așezam la coadă?*

— *Da, tu ce crezi, că dacă e să-ți placă cineva e nevoie să mergi cu el în excursie?* Hotărât lucru, fata nu se juca și se pare că, totuși, avea o filosofie a ei în materie, o filosofie intuitivă, desigur, dar o filosofie, adică o viziune coerentă asupra a ceva, în acest caz, asupra faptului sau condiției de a-ți plăcea cineva. Deși nu disprețuia intuiția (cele mai interesante idei le-a avut nu ca urmare a raționamentelor sistematice, ci ca urmare a unor fulgurații intuitive, dar asta este ceva comun în cercetarea

teoretică), simțea nevoia s-o cantoneze pe fată în zona intuiției, să-i refuze o reflecție discursivă asupra unui subiect atât de imponderabil cum era cel la care se referea. De ce simțea această nevoie nu știa și, ceea ce-i mai ciudat, nici nu voia să mediteze mai mult la asta. Dimpotrivă, se decise, în cele din urmă, să rupă „vraja“.

— *Aha, deci un coup de foudre!* Se străduise să fie cât mai ironic cu putință.

Fata nu-i răspunse. Mai trecură câteva minute. Apoi spuse:

— *Nu, nu este vorba despre iubire, nu m-am îndrăgostit de tine. Iubirea e ceva banal, e ceva apropiat de simțul de proprietate. A plăcea pe cineva e mult mai mult decât a-l iubi. Eu nu te iubesc, eu te plac.*

Decise să nu mai spună nimic. Nici fata nu mai vorbi. Poate trecuse o jumătate de oră sau chiar mai mult. Rămăseseră în aceleași poziții. Nu se putea gândi la nimic anume, dar nici nu făcea eforturi de a se stabili asupra unui subiect anume. Doar senzația că participă la ceva neobișnuit, nu ciudat, în niciun caz, dar neobișnuit, începea să se sedimenteze. La un moment dat, îi trecu prin cap că are de-a face cu o fată inteligentă care îi face o farsă, dar alungă și acest gând, având în vedere conținutul subtil al ultimelor fraze rostite de ea, mai ales ultima, care era cel puțin pretențioasă. Cu această evaluare, se lăsă în voia fetei, nu se mișcă de la locul lui și nici nu mai spuse ceva. Părea că participă la un ritual necunoscut, în care fata îl conducea complet, iar el se supunea necondiționat. Într-un târziu, simți că fata se ridică, dar el rămase nemișcat. Fata veni în fața lui, el

ridică privirea spre ea, fără a se ridica de pe bancă. Era mai înalt decât ea, așa că, rămânând așezat, îi permitea fetei să domine și fizic, nu doar „procedural“.

— *Mulțumesc*, spuse fata. *A durut?* continuă, vrând să fie și ea ironică. El nu răspunse nimic. Atunci fata spuse simplu: „*Plec*“, se întoarse și o porni pe alee cu pași repezi. Nu avu timp pentru nicio reacție, în câteva secunde ea se pierdu printre siluetele de mesteceni care acopereau, în perspectivă, aleea în zig-zag pe care plecase.

*
* *

Nu ar fi recunoscut în ruptul capului că în zilele următoare se gândise la această întâmplare, dar, de fapt, se gândise. După câte o repriză de inferențe matematice pe subiectele lui de cercetare, rămânea pe gânduri. Se lăsa pe spătarul scaunului, lua ceașca de cafea din care sorbea puțin și, pur și simplu, se lăsa copleșit de acea întâmplare suprarrealistă la care fusese, fără să vrea, părtaș. Cam după o săptămână, tot în jurul orei șase, aproape fără să-și dea seama, trecu prin parc și se apropie de banca dublă pe care stătuse, în acel format atât de neobișnuit, atunci, cu fata. Se așază pe bancă, pe locul pe care stătuse ea. Era o după-amiază de vară-toamnă plăcută, frunzele se pregăteau de prima și ultima lor călătorie din viață. Trecu o oră, poate mai mult, dar fata nu apăru. Se ridică, cercetă în jur, deși nu mai era sigur că ar recunoaște-o dacă ar vedea-o, în fond nici nu se uitase prea bine la ea, nici la trăsăturile feței, nici la îmbrăcăminte (însă, cum se știe, la fete îmbrăcăminte nu e o marcă prea sigură

de identificare), dar, evident, nu o văzu. Ca orice întâmplare care nu se repetă, și aceasta își începea drumul spre uitare. Se oprea din ce în ce mai rar din lucru pentru a o rememora. Dar, din când în când, mai trecea pe la banca dublă, de lângă statuie. În mod cu totul neașteptat, într-una dintre aceste dați, o găsi pe fată pe bancă – stătea pe locul pe care stătuse el, atunci. Se opri în fața ei, ea îl privi. Avea o privire tristă, aproape deznădăjduită. Îi făcu semn să se așeze lângă ea. Se așeză, nu știa ce să spună, totul avea un ușor aer dramatic. După câteva minute de tăcere, se întoarse spre el. Îi puse mâna pe braț:

— *Ți-am spus că nu ai voie să mă placi.*

— *Dar nu te plac,* răspunse repede, amintindu-și de condiția pusă de ea.

— *Ba da, ba da,* spuse ea, la fel de repede, dar și apăsat, parcă pentru a nu mai permite nicio tăgăduire. *Ai venit după aceea la bancă, și apoi ai mai venit de multe ori, sperând să mă reîntâlnești. Această nevoie de a vedea pe cineva, de a sta în preajma sa, înseamnă a plăcea pe acel cineva. Știu bine asta.*

Nu mai încercă să se apere, pesemne ea îl văzuse, fără ca el s-o recunoască. Brusc, fata se ridică pe jumătate, se aplecă spre el, și-și lipi buzele de buzele lui, dar nu într-un sărut, nu, în niciun caz, ci într-un pupic de rămas-bun, mai degrabă copilăresc și stângaci. Apoi se ridică, și cu o voce care căpătă din nou fiorul acela bine-cunoscut, spuse:

— *N-o să te mai văd. Mulțumesc.* Și plecă, amestecându-și silueta, la fel ca prima dată, cu siluetele nemișcate ale mestecenilor, martori muți și indiferenți.

O întâmplare de demult

Trenul începu să încetinească, din timp, fără a zdruncina cine știe ce călătorii, la apropierea de stația de graniță cu Republica Moldova, unde urma să se facă un control sumar al documentelor de ieșire din Uniunea Europeană. Nu erau prea mulți pasageri în cele patru vagoane recondiționate, cu aer condiționat, curățenie rezonabilă și mobilier acceptabil ale trenului București-Chișinău cu care R. se întorcea acasă. Tocmai susținuse examenul de licență la Facultatea de Litere de la Universitatea din București. Totul mersese bine, tratase un subiect despre Eminescu, *Prozodie și muzicalitate în poezia eminesciană de dragoste*. În plus, asta se întâmplase chiar în anul sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, ceea ce conferea evenimentului o semnificație aparte. Avea un sentiment plăcut, de finalizare a unui obiectiv de etapă (în toamnă se va înscrie la un masterat, la aceeași universitate și, cine știe, poate va face și un doctorat – îl interesa o cercetare a raportului între cerebralitatea scriiturii și „inspirație“ la Eminescu, da, tot la Eminescu, de care era pur și simplu fascinat, gândindu-se, deseori, ce loc ar fi avut acesta în lirica universală dacă ar fi scris într-o limbă

de circulație internațională. De fapt, pentru doctorat avea și un subiect alternativ, legat tocmai de problema traductibilității în arta literară, dar se va consulta cu profesorul său de teorie literară înainte de a decide. Își alesese deja maeștrii: Ricoeur, Eco, Gadamer și Quine urmau să-i inspire demersurile, dacă ar fi ales o asemenea temă). Prin cele patru vagoane trecu o echipă a poliției de frontieră române, care verifică pe loc cărțile de identitate sau pașapoartele pe care călătorii le pregătiseră, din obișnuință, încă din momentul în care trenul intra-se în stație. Apoi, se va derula ritualul cunoscut: trenul va parcurge cei câțiva zeci de metri, peste Prut, până la grănicerii moldoveni, care vor face aceeași operațiune. Din experiență, știa că verificările durau întotdeauna mai mult la poliția de frontieră moldovenească decât la cea română, n-a înțeles niciodată de ce.

În gara Chișinău îl aștepta, cu mașina, un văr, să-l ducă acasă, într-un sat situat la vreo șaptezeci de kilometri, înapoi, spre Prut, așa încât, până la despărțitorul natural al celor două țări surori, mai rămâneau vreo zece kilometri. Nu aveau stație de cale ferată în sat, așa încât trebuia să vină mai întâi la Chișinău cu trenul și apoi să se întoarcă în satul lui cu mașina. S-a așezat pe bancheta din spate, după ce și-a depus geamantanul de călătorie în portbagaj. Vărul acesta îl aducea mereu la gară și-l prelua de la gară, dar niciodată nu-și vorbiseră prea mult. Ambii erau destul de taciturni prin natură, și, cum niciunul nu fusese dornic să afle mai multe despre celălalt, se purtau firesc unul cu altul, iar schimburile de cuvinte erau întotdeauna puține și convenționale. Întrebă de mama sa, iar

vărul îi răspunse că e bine și-l așteaptă acasă. La rândul său, vărul se interesă de modul în care a mers examenul de sfârșit de facultate și primi un răspuns la fel de scurt și cuprinzător. În rest, doar de alte câteva ori, pe subiecte inspirate de peisaj, au mai schimbat, la fel de politicoș și convențional, câteva cuvinte. La sosirea în sat, vărul intră cu el în curtea casei, se salută cu toată lumea și, după ce îi strânse și lui, din nou, mâna (*felicitări și la mai mare*, îi spuse, fără ironie, cu un ton plat, parcă impersonal), plecă imediat, refuzând politicoș invitația de a rămâne la masă. Tatăl său îl conduse până la poartă și, probabil, îl plăti pentru efortul său.

Masa fu scurtă și liniștită, mama pregătise felurile lui preferate (erau obligatorii omleta din ouă proaspete și orezul cu lapte la desert). Nu avea alți frați sau surori. Tatăl său se apropia de șaizeci și doi de ani, dar simțindu-se și muncind ca la patruzeci și cinci, iar mama tocmai împlinise cincizeci și opt. Îl întrebară cum a decurs examenul, le spuse că foarte bine, fără a da amănunte care, de altfel, nici nu-i fuseseră cerute. La terminarea mesei fu trimis fără drept de apel să se odihnească în camera lui (cea mai răcoroasă din casă, spre spatele construcției, cu fereastra dând spre grădina de legume, la care părinții săi nu voiau cu niciun chip să renunțe, deși, dacă făceai un calcul, era mai ieftin să cumperi legumele de la piață).

Se trezi singur pe la opt seara, dormise fără întrerupere patru ore, dovadă a oboselii acumulate atât cu examenul de licență, cât și cu drumul parcurs cu trenul (avea o teamă irațională de călătoria cu avionul – desigur, știa că era cel mai sigur mijloc de transport –, așa că prefera,

atunci când nu era în criză de timp, să ia trenul). Mama îl aștepta în veranda deschisă, pe un scaun comod din nuiele. Îi spuse că tatăl său plecase la un vecin să îl ajute la o treabă în gospodărie și îl rugă să stea cu ea în verandă. Se așeză pe unul dintre celelalte două scaune de nuiele. Între cele trei scaune era o măsuță, tot din nuiele, cu o tăblie de lemn (când au cumpărat-o era din sticlă, dar tatălui său nu i-a plăcut și a meșterit una din lemn de brad, pe care a geluit-o și apoi a lăcuit-o).

— *Te-ai odihnit, puiule?* Apelativul „puiule“ îl avea de când era mic, dar, desigur, pentru mama sa el era tot cel de atunci, deși împlinise deja 22 de ani (între liceu și facultate lucrase câțiva ani la recepția unui hotel, în Chișinău; folosindu-se de aptitudinile sale la limbi străine, învățase singur engleza și, astfel, fusese angajat).

— *Foarte bine*, răspunse, privindu-și mama cu oarecare curiozitate. Nu era în firea ei să stea în verandă, tot timpul găsea câte ceva de făcut în gospodărie, fie înăuntru, fie afară, deși curtea și grădina erau „domeniul“ tatălui său. *Am dormit neîntors*, adăugă, așezându-se mai bine în scaun, care-l cuprinse ca într-o îmbrățișare, ca și cum l-ar fi reîntâlnit după o lungă bucată de vreme.

Mama îl privi cercetător câteva clipe, dar, când o surprinse că-l privește, își întoarse privirea spre cerul care începea să se înroșească în timp ce soarele cobora și el spre culcare. Avu brusc impresia că se va petrece ceva memorabil, ba chiar ceva... premeditat. Mama lui avea un aer melancolic, foarte rar afișat, nu-și amintea decât vreo două sau trei ocazii de acest fel. Deși încă nu începuse să se răcorească, purta, peste bluza simplă, o eșarfă

largă ca un șal, dar subțire, din mătase. Nu înțelegea deloc rostul eșarfei, care nu se potrivea nici cu statul în verandă, nici cu temperatura încă ridicată după calvarul termic de peste zi. Părea mai mult un semn, poate inconștient, de solemnitate, de ocazie unică.

— *Ai puțin timp?* îl întrebă și-și întoarse privirea spre el. Lucirii de melancolie din ochi i se adăugă acum una de bucurie reținută, dar intensă. Și, fără să-i aștepte răspunsul, adăugă imediat: *Vreau să-ți povestesc ceva.*

O privi cu o imperceptibilă ridicare din sprâncene care nu-i scăpă mamei lui, dar fără să pară surprins sau amuzat de faptul că urma să asculte o destăinuire. Această complicitate involuntară la inițiativa mamei îl neliniști, părea că aveau o comunicare nonverbală și, desigur, inconștientă, de parcă mama îi transmisese, pe căi neștiute, intenția ei, iar el o acceptase deja înainte de a fi întrebat în mod explicit despre această acceptare. Preț de câteva secunde se priviră dându-și seama, amândoi, de această comunicare nemijlocită, de această complicitate structurală. Apoi mama începu să povestească...

*

* *

...În 1918 străbunica lui, care locuia în același sat, avea nouăsprezece ani. După ce Sfatul Țării a hotărât unirea cu patria-mamă, în primăvara următoare, optsprezece fete din sat s-au îmbrăcat în costume populare, și-au prins ghiocei în păr și au traversat Prutul cu bărcile pentru a merge în România. În grupul de fete

era și străbunica lui. Primarul din sat luase legătura cu primarul dintr-un sat de pe partea cealaltă a Prutului să pregătească optsprezece băieți neînsurați, așa încât cele optsprezece fete din Moldova să se logodească cu băieții din România și să se căsătorească. Aceste căsătorii ar fi celebrat, într-un mod simbolic, mersul comun, de acum înainte, al celor două populații surori, prin cel mai semnificativ și mai sfânt legământ: cel al logodnei și al căsătoriei și, deci, al perpetuării neamului. Grupul de fete a fost întâmpinat de grupul de băieți de dincolo de Prut și au petrecut împreună următoarele trei zile, în satul băieților. „Formarea“ perechilor s-a făcut dintr-odată, imediat ce cele două grupuri s-au amestecat, pur și simplu la întâmplare, într-o atmosferă euforică, de sărbătoare și de bucurie. Nu se cunoaște nici un exemplu în istorie de o întâmplare asemănătoare, nici la noi și nici la alte nații. După cele trei zile, unii băieți au decis să le urmeze pe fete și să-și întemeieze familiile în Moldova, iar unele fete au decis să rămână la băieți și să-și întemeieze familiile în România. Din păcate, nu se știe dacă cineva a consemnat oficial cele întâmplare și, mai ales, dacă cineva a urmărit, apoi, în generațiile care s-au succedat, destinul urmașilor celor optsprezece perechi de tineri care s-au unit în mod efectiv în cinstea și spre durarea unirii românilor. Îi spuse că știa, despre cele povestite, de la mama sa, care le aflase, la rândul ei, de la acea străbunică ce a trecut Prutul în urmă cu o sută de ani...

*
* *

— *Acum, că ai isprăvit studiile și ești un om învățat și matur, m-am gândit că e timpul să-ți spun despre această întâmplare, încheie mama sa. Tu te tragi dintr-una dintre acele fete care și-au construit viața proprie ca pe un simbol al unirii tuturor românilor.* Cât timp povestise îl privise cu drag, cu o privire venită parcă peste generații de la acea străbunică de demult (își aminti de atât de profunda, prin concizie și expresivitate, rostire eminesciană „părinții din părinți“). Rămaseră tăcuți, ochi în ochi, câteva minute bune. Apoi, mama se ridică de pe scaun, se apropie de el, îl sărută pe frunte și, fără a mai spune nimic, intră în casă. El rămase pe verandă. Spre apus cerul se întuneca din ce în ce mai mult. Lumea își urma cursul ei străvechi, impasibilă atât la bucurii, cât și la drame, atât la oameni, cât și la copaci. Închise ochii, încercând să-și imagineze acea involburare de tinerețe și entuziasm, a celor optsprezece perechi de acum o sută de ani. Niciunul dintre ei nu mai trăiește, dar mesajul lor a rămas în copii și, parafrazând invers expresia eminesciană, în „copiii din copii“. Se gândi mult timp la anvergura morală a acelor oameni de acum o sută de ani, oameni simpli, nesofisticați, care nu-și fundamentau deciziile și acțiunile pe complicate baze și raționamente metafizice și care, iată, și-au pus la bătaie, din proprie inițiativă, destinul singurei vieți pe care o aveau. Când fundamentezi un simbol cu propria viață, trebuie să ai un suflet cu adevărat măreț. Iar oamenii aceia nu au avut

niciodată pretenția ca fapta lor să fie cunoscută, sau ca ei să fie glorificați ori măcar amintiți. Începuse să se audă un ușor foșnet de vânt în frunzele copacilor care umpleau curtea, aerul se răcorea încet, amurgea abia simțit, dar stăruior. Nu se îndura să se ridice și să intre în casă, auzi dinăuntru glasul tatălui răspunzându-i ceva mamei (deci tatăl nu fusese plecat nicăieri, o lăsase numai singură pe mamă să-i povestească fiului acea întâmplare). Nu-l chemară în casă, îl lăsară singur, să reflecteze la cele aflate. Cine știe câtă suferință au îndurat cei implicați în acea extraordinară poveste de dragoste de țară atunci când uzurpatorii bolșevici s-au răzbunat, după ce au anexat prin violență Moldova, pe toți cei care simțeau românește. Povestea aflată i se păru demnă de cele mai mari epepei umane, tocmai fiindcă se desfășurase numai cu armele sufletului.

*

* *

Spre toamna aceluiași an R. plecă la București să-și ridice diploma și să se înscrie la programul masteral. Ca de obicei, luă trenul. Vărul său îl duse din nou cu mașina la gară. Își luase o mașină străină, la mâna a doua, întrucât se angajase pe un șantier de construcții, unde câștiga mai bine. După ce-și ridică diploma de licență, își formă dosarul și se înscrie la un program masteral pe specializarea teorie și critică literară. Întrucât până la începerea cursurilor mai era mai bine de o lună, luă trenul spre satul din România „înfrățit“ cu satul lui, în

urmă cu o sută de ani, în povestea celor optsprezece fete și optsprezece băieți, povestită de mama lui (la întrebarea lui, a doua zi, mama îi spusese numele satului, aflat la circa patru kilometri de Prut, pe partea cealaltă. Foarte curios, mama aproape că aștepta întrebarea, deoarece nu numai că-i dădu răspunsul imediat, dar nu se miră de întrebare și nici nu-l iscodi deloc cu privire la scopul întrebării. La rândul lui, nu-i detalie în niciun fel rostul întrebării. Privirile lor se întâlniseră și rămăseseră fixate una în cealaltă preț de secunde bune, iar lui i se păru că zărește în ochii ei o strălucire de împlinire sau de bucurie, la fel de reținută și intensă cum fusese cea de ieri). Satul era ceva mai înstărit decât al lui, avea stație de cale ferată chiar într-o margine (e adevărat că nu circula pe acolo decât un tren-navetă, local, cu trei vagoane, o dată la șase ore, a trebuit să-l ia de la Iași). Se duse direct la primărie, unde îl primi un viceprimar (*primarul este pe teren, îi spuse, sunt niște neînțelegeri pe un teren agricol, undeva spre pădure*). Îl întrebă pe viceprimar dacă știe ceva despre întâmplarea de acum o sută de ani (și-i istorisi ceea ce aflase de la mama sa). Viceprimarul era un om în vârstă de circa 65 de ani, modest și îndatoritor, politicos, dar demn. Îi răspunse că auzise despre asta de la părinții lui, dar n-ar putea să spună dacă e adevărat sau nu, însă îl îndrumă spre o casă de pe o stradă lăturalnică a satului, la un bătrân care, zice-se, se trage din acel grup de băieți de atunci. Bătu în poarta casei indicate, iar din spatele ei veni, trăgându-și picioarele, un bărbat vârstnic, dar în putere, cu excepția târșăitului picioarelor

(probabil o boală de oase). Se apropie de poartă, privindu-l cercetător.

— *Bună ziua, aș vrea să vă întreb ceva, îi zise.*

— *Dar cine sunteți dumneavoastră?*

— *Păi, sunt din Republica Moldova și aș vrea să discut ceva cu dumneavoastră.*

Fără să-l întrebe ce anume dorește să discute, ca și cum simplul fapt că era din Republica Moldova era o recomandare suficientă, bătrânul deschise poarta și-l invită înăuntru. Pe partea laterală a casei, care era construită în fundul curții, era un mic chioșc, din lemn, fără pereți, doar cu un acoperiș din țiglă metalică. Sub acel acoperiș, erau o masă de plastic, iar în jurul ei trei scaune tot din plastic. Remarcă, fulgerător, asemănarea dintre aranjamentul chioșcului și aranjamentul verandei de acasă. Bătrânul o luă înainte, intră în chioșc și se așeză pe unul dintre scaune, invitându-l să se așeze și el. Îl privi apoi, întrebător. Îi relată ceea ce știa despre întâmplarea de acum o sută de ani și-l întrebă dacă știa și dânsul despre acea întâmplare. Bătrânul ascultase răbdător, fără să-l privească și fără să-l întrerupă. Avu impresia vie că bătrânul aștepta nerăbdător să re-audă povestea pe care o știa așa de bine, poveste care, de fapt, îi integra pe amândoi în aceeași întâmplare, brodată, ca întotdeauna, de capriciile istoriei. După ce termină de povestit și se opri, trecură minute lungi în care bătrânul tăcu, privind undeva în direcția Prutului.

— *Știi despre asta, rosti în cele din urmă, privindu-l liniștit, ca pe o rudă sau ca pe copilul lui. Avea o voce scăzută și cu o rezonanță stranie, aproape liturgică.*

Continuă: *Și eu sunt urmaș al acelor perechi de tineri. Am auzit povestea de la mama mea, care a auzit-o de la mama ei.*

În acel moment, poarta scârțâi și intră în curte o fetișcană zveltă, brunetă, cu mișcări ferme, îndrăznețe, purtând pe cap o cunună din flori de câmp. La piept avea prinsă o cocardă tricoloră, iar în mâini avea un buchet de flori, tot de câmp. Pe la jumătatea distanței dintre poartă și foișor, se opri brusc, încurcată să vadă un străin în foișor, dar bătrânul o liniști:

— *Vino, fata mea, uite, avem un musafir din Republica Moldova*, spuse și făcu un gest larg spre el.

— *Bună seara*, rosti ea, încercând să scape de emoția care începuse să se instaleze. Se îndreptă spre el și-i întinse mâna. *M.* se recomandă. El se ridică repede în picioare, îi apucă mâna și se recomandă, la rândul lui: *R.*

Câteva secunde mâinile celor doi rămaseră strânse una în alta, niciunul neștiind ce ar fi trebuit să facă în continuare. Salvarea veni de la bătrân:

— *Fata mea*, spuse, *fii, rogu-te, drăguță și adu-ne două cafele, adică trei*, se corectă imediat, *pentru că vreau să discutăm ceva toți trei.*

După ce fata plecă și intră în casă, să aducă cafelele, bătrânul explică înfățișarea neobișnuită a acesteia.

— *Azi au avut sărbătoarea de absolvire a liceului, în orașul din apropiere.*

Bătrânul îl privi câteva clipe, cu o concentrare care amesteca curiozitatea cu o blândețe demnă, ca și cum ar fi avut în fața ochilor pe cineva drag pe care nu apucase să-l vadă niciodată până atunci. Brusc se aplecă

spre el, îi apucă mâinile și i le strânse cu putere, tremurând. În timp ce îi scutura mâinile încercă să spună ceva, dar vorbele i se opriră în gât, incapabile să răzbată mai departe. Renunță la încercarea de a vorbi și rămase cu privirea adâncită în ochii săi. Avu impresia clară că această privire semăna puternic cu privirea mamei sale, din momentul în care o întrebuse despre numele satului înfrățit din România.

Se auziră pași dinspre bucătăria de vară, fata se întorcea cu cele trei cafele. Bătrânul își retrase, parcă scuzându-se pentru un gest nepotrivit, mâinile încleștate pe mâinile sale și se lăsă la loc pe speteaza scaunului. Nu spuse nimic. Fata așează ceștile cu cafea pe masa de plastic. Se schimbase, acum avea pantaloni albi și o bluză bleu, mulată. Își aranjase și părul, ciufulit de cununa de flori.

După ce o întrebă cum a fost la absolvire, iar fata îi răspunse convențional, cu o voce în care se simțea o anume crispă, generată, desigur, de o teamă nelămurită cu privire la ce va urma (ce caută acest străin aici și ce anume vrea tatăl ei să-i spună de față cu el?), bătrânul începu să-i spună fetei aceeași poveste pe care el o ascultase astă-vară de la mama lui. Fata ascultă în tăcere, privindu-l din când în când, dar nu cu coada ochiului, ci direct, deoarece bătrânul începu prin a spune că el este asemenea ei, doar că din partea cealaltă a Prutului. După ce termină de povestit, bătrânul se ridică anevoie de pe scaun și plecă fără să spună un cuvânt, aidoma cum făcuse mama lui, acasă. Fata privea, zguduită de cele aflate, spre Prut, în timp ce el o privea pe ea. După un timp, ea își întoarse privirea spre el. Avea ochii negri, mari, iar

privirea îi era acum, în același timp, uimită, dar și gata de a înțelege. I se păru că ochii fetei erau deja umezi. El îi susținu privirea un timp, apoi se ridică și veni lângă ea. Îi apucă mâna și o ridică, încet, pe fată, spre el. Ea se ridică imediat, ușor, de parcă asta ar fi așteptat. Era un pic mai scundă decât el, așa încât își putu îngropa fața în părul ei parfumat încă de florile de câmp. Ea îi apucă atunci cealaltă mână. Simți cum i-o strânge puternic. Brusc, el îi cuprinse umerii și o apropie de pieptul său. Ea ridică ambele brațe și-l cuprinse pe după gât. Se lipi de el și începu să plângă încetișor, neauzit, doar pieptul ei neîntinat se zbătea ușor, ca o pasăre captivă. Dar ea însăși nu era captivă, ci se dăruia. Un nou început, după o sută de ani, se petrecea, în același sat și cu aceiași protagoniști, doar că în altă versiune. Într-un copac de lângă foișor o pasăre își chema partenerul. Iar timpul își urma cursul său, martor mut la o poveste fără sfârșit a nemuririi unui neam.

Parada militară

Venise ziua națională și primise, prin e-mail, o invitație oficială, destul de pompoasă, să participe la parada militară organizată cu acest prilej. Invitația venise ca urmare a faptului că, printr-un concurs de împrejurări, fusese nominalizat să facă parte dintr-o comisie prezidențială care avea drept scop să elaboreze un document strategic privind viitorul țării. Președintele și-a invitat, deci, membrii comisiei prezidențiale, așa că nu-și făcea iluzii că invitația i s-ar fi adresat lui. Pur și simplu, invitația era adresată unui membru al comisiei prezidențiale. Răspunse, totuși, afirmativ (trebuia să confirme participarea, din motive de protocol al organizării evenimentului) și, în ziua sorocită, se îmbracă mai gros, pentru că era o zi de toamnă destul de rece, aseasonată cu curgerea permanentă a unei pânze abia perceptibile de apă (de fapt, o ceață invizibilă, coborâtă până aproape de sol). Știind că accesul cu mașina este restricționat în zona Arcului de Triumf, unde era planificată ceremonia, plecă cu mult mai devreme de ora fixată pentru trecerea de controlul inevitabil la intrarea spre tribuna oficială, parcă mașina undeva pe un trotuar, la circa cincisprezece minute distanță de mers pe jos

(un polițist de la poliția rutieră încuviință, înțelegător, din cap, date fiind circumstanțele excepționale, încălcarea regulilor privind parcare pe trotuar, cerându-i doar să lase un număr de telefon pe geamul mașinii, pentru orice eventualitate, ceea ce și făcu), și plecă pe jos spre Arcul de Triumf. După un timp, își dădu seama că nu reperase bine locul unde parcase, așa că se aștepta la o lungă căutare, după terminarea evenimentului, pentru a regăsi acel loc. Reținu, vag, un șir de clădiri pe partea stângă a trotuarului pe care mergea, în speranța că erau destul de personalizate pentru a nu le încurca la întoarcere. Mai erau circa treizeci de minute până la ora anunțată pentru începutul ceremoniei, iar trotuarul pe care mergea era plin de oameni de toate vârstele care se grăbeau și ei la eveniment. Majoritatea aveau în mână steaguri minuscule în culorile drapelului național, erau veseli în așteptarea spectacolului vizual care urma și vorbeau tot timpul. Înainta destul de greu prin marea aceea de oameni și se gândi ca nu cumva să întârzie, deoarece trebuia să intre la tribuna oficială cel puțin cu un sfert de oră înainte de ora stabilită, așa cum suna invitația. În sfârșit, ajunse la un cordon de filtrare, unde mai stătu vreo cinci minute întrucât trebuia să treacă mai întâi câteva grupuri organizate cu elevi. A așteptat, nerăbdător, ascultând, pe rând, numele liceelor care urmau să treacă de cordon. După ce au trecut elevii a fost lăsat și el, alături de alții care așteptau la rând, fiind controlat corporal (destul de superficial, se gândi, ar fi putut ascunde cu ușurință nu una, ci mai multe arme). După încă vreo treizeci de metri s-a trezit în fața altui cordon

de filtrare. Li s-a spus că acesta este ultimul loc în care pot sta, dincolo trec, spre tribuna oficială, doar cei care au invitații. Răsuflă ușurat, scoase copia la imprimantă a invitației primite prin e-mail și i-o arată unuia dintre cei patru cerberi care erau cu ochii în patru pe deschizătura lăsată între câteva module de gard metalic folosit îndeobște pentru cazurile marilor aglomerări de mulțimi. Unul dintre ei se uită de la distanță la invitația pe care i-o flutură în față și-i spuse (era destulă gălăgie de fond, așa că abia înțelese ce spunea) că nu-i valabilă, că trebuie să aibă un ecuson de forma unei rozete tricolore, pe care s-o țină prinsă în piept. Îi răspunse că nu primise decât acea invitație pe hârtie și că nu știe de unde să ia ecusonul cu rozeta tricoloră. Personajul însărcinat cu filtrul celor care au acces la tribuna oficială nu-i răspunse însă, aruncându-i doar o privire având sensul „astea sunt ordinele, nu am ce face“. Se gândi că ar fi mai bine să se întoarcă acasă, nu că nu i-ar fi plăcut să vadă totul din tribuna oficială, ci că la televizor putea să vadă mai bine întreaga paradă, venise la manifestația publică doar pentru că fusese invitat și nu voia să fie ingrat cu cei care-l invitaseră (poate se centralizau undeva numele celor care au participat sau nu). După un minut sau două, la filtru ajunse un bărbat cu o figură importantă (se gândi imediat, ei, da, acesta e un bărbat demn de tribuna oficială, trebuie să fie vreun demnitar sau ceva pe aici), care avea prins pe palton, în dreptul butonierei, faimosul ecuson-rozetă tricolor. Cerberul său i-l arată pe bărbat cu brațul, fără să rostească vreun cuvânt, cu sensul „uite, așa trebuia să ai“. Bărbatul trecu de filtru cu un aer liniștit, de om

care îndeplinește toate criteriile cerute și, ca urmare, nu are a se neliniști de nimic. El, însă, era din ce în ce mai neliniștit, deoarece mai erau circa zece minute până la începerea ceremoniei. Se apropie de cel cu care vorbise și-l întrebă, fluturând iarăși invitația: „Păi, și eu cum fac? Am, totuși, invitație de la Cotroceni.“ Verificatorul se uită la el, se uită la ceasul de la mână, și ceru, prin stație, să vină cineva de la protocol. După încă un minut, veni un tânăr ager, plin de responsabilitatea funcției pe care o ocupa, și-l chestionă pe cel care îl chemase în legătură cu problema ivită. Acesta îi spuse, scurt, arătând spre el, că nimerise pe strada greșită de intrare în piața Arcului de Triumf, că are, se pare, invitație scrisă de la Președinție (la auzul acestor cuvinte îi întinse repede și cu speranță hârtia noului controlor, care a citit-o îndelung, cerându-i și actul de identitate). Apoi, îi făcu semn să-l urmeze și îl conduse la tribuna oficială. Aceasta era plină deja, așa că a urcat pe penultima treaptă, unde a găsit, la marginea din stânga a tribunei, un loc în dreptul căruia nu erau persoane prea înalte, așa încât să poată spera la o bună vizibilitate spre piața pe unde trebuiau să treacă cei care defilau (ulterior, imediat după începerea ceremoniei, s-a postat, totuși, drept în fața sa, un militar care nu numai că era foarte înalt, dar avea și șapca din dotare pe cap, șapcă pe care nu și-a dat-o jos niciun moment, presupuse că așa sunt regulamentele militare). Nu era timp să vadă dacă are cunoscuți printre cei din imediata apropiere, dar, de fapt, nici nu dorea acest lucru, s-ar fi putut trezi cu cine știe ce subiecte de discuție total alandala în raport cu semnificația evenimentului pentru care era acolo.

Așa că rămase nemișcat cu fața spre piața pe care garda de onoare constituită pentru a-l primi pe președinte, și fanfara militară erau deja dislocate. Jos, la baza tribunei oficiale mai era, încă, forfotă, deoarece soseau demnitarii guvernamentali sau parlamentari (nu era de bonton să sosească cu mult înainte, nu? Soseau cu două-trei minute înainte de începerea oficială, în felul acesta erau văzuți de toată lumea și, în plus, nici nu mai erau nevoiți să aștepte prea mult începerea festivităților). Văzu câțiva șefi de partide parlamentare, îl văzu și pe prim-ministru. Soseau și se așezau în primul rând, rândul de onoare, și foștii președinți de stat. Fix la ora 11:00, ora stabilită pentru începerea programului, sosi și președintele, care trecu în revistă garda de onoare, o salută, primind răspunsul consacrat de „Să trăiți!“ scurt și ferm, cum îi stă bine unei gărzi de onoare militare. Apoi președintele se așeză și el în primul rând, dar mult mai la stânga față de locul în care se afla el, așa că nu-l mai putu vedea până la sfârșitul ceremoniei. Se auzi speakerul, care anunța începerea paradei militare și care va continua să descrie ce și cine trecea la acel moment prin fața tribunei oficiale, pe tot parcursul paradei.

Pe măsură ce parada militară se desfășura, o întrebare îi răsări în minte și nu-i mai dădu pace până la sfârșit. Așadar, era ziua națională a țării sale, cea mai înălțătoare zi a unui cetățean. Și cum anume era marcată această zi cu totul deosebită? Cu etalarea armelor și a soldaților? În aceasta constă emoția colectivă, sentimentul unității și solidarității oamenilor în jurul unui ideal care transcende fiecare individ în parte, dar implicându-l, în același

timp, pe fiecare, adică situându-se la nivelul poporului, al națiunii? Arătând bâtele către vecini? (în sens metaforic, cel mai modern tanc complet automatizat nu este, conceptual, decât o bătă preistorică – își aminti celebra butadă a lui Einstein, „Nu știi cu ce arme se vor lupta oamenii în al treilea război mondial, dar în al patrulea se vor bate cu bețe și pietre“).

Iată un blindat frumos vopsit în culori de camuflaj (speakerul explică, pe măsură ce blindatul avansează, ce greutate totală are, ce viteză atinge, cu ce guri de foc este dotat și la ce distanță aceste guri de foc au efect nimicitor asupra inamicului). În turela deschisă stă în poziție de tragere, cu mâna pe o mitralieră de calibru mare, un militar îmbrăcat, de asemenea, în haine de camuflaj. Are o privire cruntă, de parcă inamicul ar fi chiar în fața lui (desigur, acesta este și scopul pentru care stă acolo, să ne transmită un sentiment de liniște, de siguranță că nimeni nu va atenta la viața și avutul nostru, la suveranitatea și independența țării atât timp cât el este la postul de luptă). Trece, apoi, un șir de patru mașini multifuncționale, având tiparul unor microbuze de teren. Ușa laterală este deschisă spre tribuna oficială, iar în dreptul acestei uși se vede, în poziție de drepti, cu un automat modern la piept, o tânără cu figura înghețată de fermitate, hotărâre și patriotism (desigur, trei trăsături absolut obligatorii pentru rolul pe care și l-a asumat în slujba patriei, și care nu sunt diminuate cu nimic de faptul că, chiar și de la distanța la care se afla, se putea vedea cu ușurință că tânăra nu rezistase instinctului milenar de a se farda discret; își dădu deodată seama că femeile îmbrăcate

militari s-au părut întotdeauna cu mai mult sex-appeal decât cele îmbrăcate „civil“, mai ales datorită faptului că tunicile păreau să preseze sânii femeii, deși erau, în mod cert, răscoite tocmai pentru a nu face acest lucru, ceea ce îi crea un sentiment ciudat, poate chiar o dorință umanistă de a-i elibera de acest supliciu; se gândi că acceptarea femeilor tinere în armată, inclusiv pe câmpul de luptă, avea un rol psihologic adânc și ezoteric pentru el). După vreo treizeci de minute, observă că, la un moment dat, trecerea mașinilor de război se oprise. Chiar în momentul acela, speakerul anunță asistența că piața va fi survolată de tot felul de tipuri de elicoptere (desigur, tot de luptă) și de avioane de transport și de vânătoare. Câteva minute s-a zgâit, cu capul dat pe spate (șapca un pic prea largă risca mereu să alunece de pe cap, dar simțea asta cu o fracțiune de timp mai devreme și-și redresa poziția capului) pentru a urmări acele mașini care fuseseră inventate pentru a te ucide din aer, dacă cumva reușeai să te ascunzi sau să te aperi de cele de pe uscat. Zburau foarte jos, dar, desigur, piloții și echipajele de luptători nu se vedeau, de aceea speakerul menționa întotdeauna, pe lângă tipul, viteza, armamentul etc. cu care erau dotate minunatele bijuterii ingineresti de ucis, numele comandantului, al pilotului al copilotului. A anunțat, la un moment dat, că astăzi este ziua de naștere a unuia dintre piloții unuia dintre avioanele care tocmai treceau pe deasupra capetelor zgâite spre cer din tribuna oficială (se gândi că, dacă un abia nou-născut deja pilotează un avion de vânătoare multirol, atunci soarta țării nu va fi nicicând pusă sub semnul întrebării! Asta i

se trăgea de la pedanta, obsedanta și, desigur, pentru cei din jur, enervanta sa înclinație de a pretinde exprimarea corectă în limba nativă).

Încetă să mai urmărească fiecare navă aeriană, de fapt, pentru el toate erau la fel, niște invenții de ucis metodic, eficient, în masă, pe aceia care le creaseră (poate nu exact aceiași, dar, oricum, din aceeași specie). Desigur că lupta intra-specie este comună în natură, nu asta era problema, ci faptul că această luptă intra-specie era planificată, deliberată. În natură, lupta intra-specie este un accident și, din câte a înțeles din documentarele științifice pe care le prindea, din când în când, la televizor, este mai degrabă simulată (în cele mai multe cazuri, animalele luptă între ele doar până când este evident raportul de forțe, nu până când unul dintre ele este ucis), pe când la oameni sunt duse până la capăt (deși simulările pot fi avea mult mai multă acuratețe prin folosirea inteligenței artificiale).

Se uită un pic în jurul său. Oamenii se bucurau, se minunau de ceea ce vedeau, de demonstrația de forță materială și umană care, la o adică, putea fi mobilizată pentru a apăra ființa națională (cât privește ființele particulare – adică oamenii –, era posibil să fie nevoie ca aceste ființe să fie, desigur, sacrificate). Și iarăși îi veni în minte întrebarea care-l măcina chiar de când a început frumoasa și bine organizata paradă militară: așa se cuvine a fi sărbătorită ziua națională? În arsenalul militar, oricât de sofisticat, constau măreția, perpetuitatea și viitorul acestei națiuni? Cum ar fi fost, de exemplu, ca de ziua națională a țării la paradă să participe coloane de savanți care au făcut descoperiri fundamentale,

de cercetători care au elaborat soluții la probleme până acum insurmontabile, de poeți și scriitori care au dus arta scriiturii mai departe, de elevi olimpici la științe, care au uimit jurii pretențioase din țări cu tradiție în acele științe, de sportivi care au adus lacrimi în ochii tuturor când drapelul național a fost înălțat pe cel mai înalt catarg, în sunetele imnului național? Oare oamenii, miile de oameni care acum stau atârnați de gardurile de protecție ale jandarmeriei pentru a vedea mai bine, mai de aproape, frumoasele fiare robotizate de ucis (desigur, numai inamici) ar mai fi venit și s-ar mai fi înșiruit pe sute de metri în jurul pieței Arcului de Triumf, ore întregi, deși nu e prea cald, iar mulți a trebuit chiar să deschidă umbrelele? I-ar fi interesat pe acești oameni savanții bătrâni, oboșiți de munca de o viață, câteodată pentru o singură descoperire care a dus omenirea un pas mai departe spre condiția ei umană, scriitorii introvertiți care au făcut, din opera lor, o rațiune de a perfecționa ființa umană pe plan moral, poeții triști care au transformat suferința și trăirea personală în coordonate ale simțirii universale, cercetătorii care nu au astâmpăr până nu dau de cap unor probleme care, odată rezolvate, fac din om o ființă mai aproape de idealul filosofic hegelian?

Ocupat cu aceste gânduri, nu a mai reușit să fie atent la desfășurarea, între timp, a paradei militare. Speakerul tocmai anunța că ultimul modul de care de luptă (cu un înalt grad de automatizare, precizie în luptă și capacitate de nimicire a dușmanului, desigur) trece acum prin fața tribunei oficiale. Erau trei blindate-amfibii. În turelele lor deschise, câte un militar cu privirea crâncenă, dotat

cu tot felul de dispozitive de ascultare-vedere-cercetare pe capul acoperit de o cască inexpugnabilă, stătea cu ochiul tehnicizat pe luneta mitralierei montate pe blindat. Avu certitudinea că, da, dușmanul, oricare ar fi fost el, nu putea scăpa viu din fața aceluia minunat aparat de ucis.

După ce garda de onoare și fanfara militară s-au retras în sunetele unui marș foarte frumos, se auzi sunetul unei hore, în care se încinseseră, în mijlocul pieței, câteva zeci de oameni aduși cu costumele populare gata îmbrăcate. Președintele se prinse, cu diplomație și spirit politic, în horă, câteva minute, după care urcă în mașina bine escortată de dispozitivul de pază și protecție și plecă la treburile țării. Cei din tribună începură să coboare, atât spre stânga, cât și spre dreapta, după cum le dictau interesele de a ajunge acasă. Se gândi că, atunci când venise, fusese adus din stânga tribunei oficiale, așa că o luă în direcția aceea, în speranța că-și sporea șansele de a găsi mai repede mașina parcată. Ceața se transformase, încet, într-o țărâială mai persistentă, dar nu-și deschise umbrela. Un timp, nu a putut înainta prea repede, deoarece pe trotuare se menținea o aglomerație compactă, dar, cu timpul, aceasta s-a mai rărit.

Flacăra

Ajunse în luminișul în care venea de obicei când voia să fie singur, cu sine însuși. În mod ciudat, însă, nu reușise niciodată să se gândească la sine. Mai ales dacă își propunea exact asta, în câteva secunde gândul o lua razna, poposind pe imagini care se succedau incoerent (unele, amintiri, altele pur și simplu niște fulgurații amestecate cu imaginar) sau, deseori, chiar pe linii melodice de care, apoi, nu putea scăpa toată seara. Însă chiar dacă nu își propunea să se gândească la sine, constata, ulterior, că nu făcuse decât să lase gândul să-i alerge pe te miri unde, într-un mod asemănător cu serile în care, în pat, nu putea să adoarmă. Luminișul era bine camuflat, de jur-împrejur, cu mesteceni bătrâni care se întindeau în toate părțile până departe. De ce nu creșteau și în luminiș (care nu era prea mare, să fi avut un diametru de circa șase metri, deși nu era chiar de formă circulară) nu putea să spună, poate au crescut și aici și i-a tăiat cineva, cândva, și apoi nu au regenerat. Sau, poate, era un loc sacru, pentru rugăciuni și incantații, lăsat așa de vreun zeu. Zâmbi la acest ultim gând. Nu era religios și nici nu avea înclinații spre mit sau magie. Era încă lumină. Lăsa

rucsacul de spate să-i cadă pe iarba înaltă și foșnitoare și plecă să culegă vreascuri uscate. Ca de obicei, va face focul, va sta lângă el și se va lăsa în voia gândurilor. Era ca o reverie confuză, fără un obiect anume, fără o cauză anume, fără un scop anume, pur și simplu o abandonare totală de sine, ca într-o rugăciune (cel puțin așa cum își închipuia el că s-ar petrece lucrurile atunci când te rogi, nu avea o experiență personală în această chestiune) sau, îi trecuse deseori prin gând, ca în apropierea morții. Reflectase de multe ori la această senzație aproape fizică de abandonare totală, fără nicio asigurare, fără nicio așteptare, care îl încercase întotdeauna privind ore întregi flăcările care devorau lemnul (el însuși abandonat în fața lor). Încercând o sistematizare logică a cazurilor posibile de abandon total, necondiționat, ajunsese la concluzia că erau, de fapt, trei asemenea cazuri: rugăciunea, iminența morții și îmbrățișarea sugarului de către mamă. Dacă în rugăciune, abandonarea era în grija zeului, iar în cazul sugarului abandonarea era în grija mamei, nu a putut găsi în grija cui putea fi abandonarea în cazul iminenței morții. Studia problema în continuare. Găsi destule vreascuri. Adună și mai subțiri, pentru aprinderea focului, și mai groase, pentru întreținerea lui. Scoase bricheta (nu fuma, dar era mai practică și mai sigură decât o cutie de chibrituri) și aprinse o grămăjoară de vreascuri subțiri și uscate. Pe măsură ce focul le cuprindea, așeză deasupra, cu grijă, sub forma unei mici piramide (îl străbătu imaginea unui rug în miniatură la vederea piramidei care lua naștere prin sprijinirea reciprocă a lemnelor mai groase, înclinate unele spre altele

spre mijlocul focului). Locul în care făcea focul era o mică groapă, pe care o căptușise cu pietricele, iar de jur-împrejur smulse o mică porțiune de iarbă, pentru a nu exista pericolul extinderii focului. La plecare avea să acopere groapa cu pământ (era, alături, o mică grămăjoară, pe care o excava de fiecare dată când făcea focul, până ajungea la pietre, apoi, înainte de plecare, acoperea la loc groapa). Până se vor aprinde lemnele groase vor mai trece multe minute, așa că își găsi un loc pe iarbă, la vreo doi metri distanță de groapa în care focul prindea puteri, și se așeză în iarba mătăsoasă. Iarba, destul de înaltă, păru că îl îmbrățișează. Își apucă genunchii lipiți cu amândouă mâinile și-și sprijini ușor bărbia pe ei. Noaptea se strecura, aproape lichidă, tăcută și misterioasă, printre copaci, prin iarbă și de deasupra. Cerul aproape că nu se mai vedea, de parcă s-ar fi detașat din obligația de a acoperi lumea și, astfel, a lăsat orizontul liber, pe care s-au așezat acum stelele. Dar, din luminiș, nu a privit niciodată stelele, ci doar focul.

*

* *

Flăcările erau din ce în ce mai mari, cuprinseseră rugul metaforic format din lemnele groase și acum se desfătau în voie. Știa, desigur, care e natura focului – cea de-a patra formă de agregare a materiei, plasma –, dar asemenea gânduri „civile“ nu rezistau nici câteva secunde în fața dansului complet liber al flăcărilor. Asta era ghicitoarea care îl domina ori de câte ori se afla în luminiș, față în

față cu flăcările. Nu bătea deloc vântul, totul în jur era nemișcat și, cu toate astea, flăcările descriau în aer cele mai neașteptate volute, în sus, în jos, în toate părțile laterale. Oare flăcările sunt vii? Adică, mișcările pe care le fac provin dintr-un liber-arbitru pe care-l au? Și care ar fi semnificația acestor mișcări? Folosesc ele un limbaj (evident, pe care nu-l cunoaștem – dar oare e cognoscibil?, adică l-am putea descifra cândva, așa cum au fost descifrate hieroglifele?), un limbaj, să spunem, pozițional, cum este limbajul dansului uman, de exemplu? Ideea că flăcările sunt sau ar putea fi vii i se păru mai potrivită pentru poeți, da, ei pot glosa la nesfârșit pe o asemenea temă, sensibilitatea și imaginația lor sunt numai bune pentru așa ceva. Pe de altă parte, știa asta foarte bine, natura este ineputabilă în crearea formelor de viață – baza de carbon și forma fizică a vieții pe Pământ sunt doar o consecință, perfect previzibilă, a constantelor fizice care caracterizează planeta noastră. Și, oricum, nu am reușit să cunoaștem întregul potențial de reușită al formelor de viață nici aici, în casa noastră cosmică, așa că, de ce nu? De ce nu ar putea fi flăcările vii? Continua să stea sprijinit cu bărbia pe genunchii strânși unul lângă altul. Își imagină, pentru câtva timp, că mișcarea flăcărilor trebuie să aibă o semnificație și încercă să găsească elemente ale unor asemenea semnificații. Din câte știa, descifrarea unor limbaje necunoscute s-a bazat întotdeauna pe un element indispensabil și inevitabil în orice limbaj – fie el verbal sau nonverbal, cum ar putea fi cazul limbajului folosit de flăcări –, și anume repetarea unor secvențe. Un limbaj se desfășoară liniar, în timp, deci anumite

secvențe trebuie cu necesitate să se repete, deoarece în „discurs“ unele semnificații se repetă și ele cu necesitate. Așa că încercă (nu era prima dată, de fiecare dată făcea acest exercițiu) să identifice mișcări identice sau asemănătoare. Asemănarea (își aminti ce bază formidabilă de cunoaștere fusese asemănarea sau similitudinea, încă din epoca lui Platon și până spre sfârșitul Renașterii, adică până în momentul în care raționalitatea de tip discursiv, mai ales cea de tip cartezian, preluase avangarda în materie) i-ar fi fost suficientă cel puțin pentru a glosa, dar ar fi putut să ajute chiar mai mult de atât. Dar nimic repetitiv nu se putea decela în haoticul dans al flăcărilor. Pentru că nu era doar mișcarea unei flamuri (hotărâse să numească astfel ceea ce i se părea că este o „bucată“ de flacăra cu o anumită persistență în timp, adică cu o anumită individualitate, în ciuda distorsiunilor de formă pe care le experimenta – se gândi că aici l-ar fi ajutat mult topologia, fiind posibil ca flăcările să se comporte într-un mod invariant din punct de vedere topologic, dar promisiunea pe care și-o făcuse să ducă până la capăt un tratat de topologie nu fusese încă îndeplinită), ci intervenea și o combinare a mai multor flamuri, acestea treceau una într-alta, apoi se despărțeau pentru a se combina cu alte flamuri, apoi două sau mai multe combinații formau, pentru o secundă-două, o combinație comună și tot așa. Și oricum, o anumită configurație, oricât de simplă ar fi fost, nu putea rămâne în memorie mai mult de câteva secunde, așa încât nu putea face nicio apreciere de constanță sau de asemănare constantă, măcar. Îi trecu prin cap că această capacitate a omului de

a găsi configurații stabile – fie geometrice, fie ideatice, de exemplu, teoriile, fie comportamentale – era cel mai mare dar cu care natura, în răbdarea ei, l-a înzestrat, dar era și cel mai mare handicap al omului, pentru că, dezvoltând-și această remarcabilă capacitate, nu mai poate avea acces la niciun alt fel de cunoaștere. Se gândi că, de exemplu, omul nu poate cunoaște decât fenomene repetabile, adică în legătură cu care își poate forma un model de așteptare pe care, apoi, să-l regăsească la următoarea „ediție“ a fenomenului. Nici măcar identitatea nu poate s-o recunoască dacă nu memorează o configurație martor. Dar, cu această așa de selectivă înzestrare pentru cunoaștere, cum ai putea cunoaște ceva despre flăcără? Ca și cristalele de gheață, fiecare zvâcnire a flăcării este unică. Nefiind repetabilă, n-o vei mai vedea niciodată în aceeași manifestare. Dar, se gândi imediat, această nerepetabilitate ridică o problemă insurmontabilă pentru acceptarea ideii că dansul spațial al flăcării ar putea reprezenta un limbaj. Un limbaj care nu repetă nicio secvență din el nu poate fi un limbaj, măcar sincategorematicamente trebuie să se repete. Dar dacă flăcările nu „vorbesc“ prin dansul lor, atunci la ce bun frumusețea acestui dans? Frumosul ar trebui să aibă semnificație sau sens. Sau poate semnificația trebuie dată chiar de privitor? Nu s-a spus că frumusețea nu e în obiect, ci în ochii care privesc acel obiect? Însă nici semnificația nu există fără limbaj, ea este un produs al limbajului. Și totuși, este absurd ca feericul dans, complet imprevizibil și irepetabil al flăcării, să nu aibă nicio semnificație. Se auzi un mic trosnet și mini-rugul format din lemnele mai groase

așezate în mijlocul gropii se prăbuși, stârnind un roi de scânteii care zburară, ca niște păsări speriate din cuibul lor, în toate direcțiile, dar stingându-se imediat. Atunci, când văzu acele scânteii stârnite de prăbușirea rugului de lemne, înțelese. O înțelegere bruscă, non-inferențială, o intuiție cum se spune, îi curență ființa – da, sigur că da, semnificația cere un limbaj și chiar există un limbaj în dansul flăcărilor, dar nu e limbajul flăcărilor. Nu flăcărilor vorbesc, așa cum nu radioul vorbește. Înțelegerea îl copleși, se simți brusc extenuat de parcă ar fi făcut un efort fizic sau intelectual nemăsurat de mare. Își ridică bărbia de pe genunchi, desfăcu genunchii în lateral și se lăsă pe spate în iarba care devenise mai răcoroasă pe măsură ce se întunecase. Da, asta e, cum de nu s-a gândit?

*

*   *

Puse mâinile sub cap. Deasupra stelele își reluaseră locurile în care stăteau de miliarde de ani – de parcă veneau, în fiecare seară, la spectacol. Își ocupau locurile în lojile cerului și priveau. Multe miliarde de ani nu au văzut nimic, până când scenariul spectacolului s-a schimbat brusc și au văzut apărând, pe scenă, mici stele care ardeau și se stingeau într-o clipită. Stelelor așezate în stalul sideral focul de alături li se părea, de bună seamă, o stea de recuzită, apărută pe neașteptate și care se va stinge definitiv imediat ce s-a născut. Era sigur că stelele urmăreau ce se întâmplă în luminiș, curioase de trama în desfășurare. Încercă să-și ordoneze gândurile. Da, asta

e, într-adevăr, focul nu este decât un interpret – cum sunt criticii literari care, dacă n-ar găsi în opera literară sugestiile pe care apoi să le însăileze în hermeneutica lor savantă, nu ar avea despre ce să scrie –, un interpret al discursului, al limbajului pe care lemnele arzând îl țin. Cumva, lemnul se folosește de foc pentru a-și exterioriza discursul – își aminti de o analogie vehiculată, oarecum îndrăzneț, în biologia evoluționistă, cum că indivizii, inclusiv oamenii, nu sunt decât niște vehicule folosite de gene pentru ca acestea din urmă să se perpetueze. Sau de faimoasa replică a lui Michelangelo care spunea, cu privire la statuia lui David, că el nu a făcut decât să înlătore din blocul de marmură prisosul ce-l ascundea pe David, care era deja acolo, în blocul de marmură. Poate că la fel este și cu focul. Arzând lemnul, focul înlătură ceea ce este de prisos și rămâne limbajul pur, discursul pe care flăcările îl traduc în dansul lor frenetic și indescifrabil. Fără îndoială, era vorba despre un limbaj incomensurabil cu inteligibilitatea omenească, totuși, un limbaj. Și poate că lemnul, dornic de a i se descătușa sinele prin ardere, prin transformare în cenușă, nu avea decât un singur scop – să se cunoască pe sine, astfel, prin eliberarea din închisoarea substanțială în care se afla. Oare stelele de deasupra înțelegeau semnificația dansului flăcărilor? Stelele erau, și ele, flăcări, așa că, poate, pentru ele, descifrarea dansului flăcărilor nu era o problemă. La urma urmei, și ele procedau la fel – ardeau analogul lemnului, adică hidrogenul, transformându-l în heliu –, deci folosesc un limbaj comun cu al focului de aici, de pe pământ. Sinele. Un concept obscur, inventat de

filosofi și preluat și de unele domenii de cercetare, cum ar fi psihanaliza – după standardele pe care, ca pozitivist, le accepta, psihanaliza nu era, încă, o știință –, dar care creează mai multe probleme decât rezolvă, de fapt nu rezolvă nicio problemă, ci doar pune o etichetă pe o problemă nerezolvată. Căci ce e sinele? Dacă eu pot să gândesc sinele meu, cine sunt eu, cel care gândește sinele său? Și prin ce diferă sinele de eul care-l gândește pe sinele său. Dacă sinele sunt chiar eu, atunci trebuie lămurit cine sunt eu și de ce e nevoie de sinele eului. Se opri din aceste divagații superficiale (care i-au terorizat pe toți filosofi, începând cu Socrate, și chiar cu pre-socraticii, și terminând cu Foucault), dar un gând stăruitor începea deja să-i domine mintea – poate că sinele nu poate fi cunoscut, sau poate chiar dobândit, decât prin scăparea de învelișul substanțial, această închisoare, singurul loc în care putem trăi. Nu e ciudat? Ne naștem în închisoare, condamnați încă dinainte de a ne naște, trăim toată viața în închisoare și, atunci când vine sorocul morții, care înseamnă chiar eliberarea din această închisoare, ne îngrozim și am vrea să mai stăm, măcar o zi, o oră, o clipă în vechea noastră închisoare. Își aminti de Tolstoi, cel din jurnal, care spunea că se va întâlni cu Dumnezeu atunci când va muri, adică atunci când învelișul său substanțial se va destrăma. Poate voia să spună că, atunci când va muri, va ieși din închisoarea sinelui său, se va găsi pe sine (nu va fi o regăsire, pentru că nu a fost niciodată o primă găsimă, ci doar o perpetuă căutare), și această găsimă a sinelui său va semnifica unirea cu Dumnezeu. Îndumnezeirea, așadar, pe care

creștinismul o vede prin mântuire, Hegel prin evoluția Spiritului absolut, Tolstoi prin găsierea sinelui închis în ființarea vizibilă. Cine sunt eu? Preocuparea de sine – îndemnul lui Socrate – este echivalentă, probabil, cu aflarea eului. În ciuda ingenioaselor speculații ale lui Freud și ale urmașilor săi, s-ar putea ca eul și sinele să fie unul și același lucru, iar căutarea de sine să fie o autorefecție. Dar atunci, dacă gândul său gândește sinele său, cine produce acest gând? Observă că se mai întrebese acest lucru mai devreme. Se sprijini pe cotul stâng și se ridică în capul oaselor. Flăcările se mai liniștiseră, lemnele prăbușite ardeau molcom, discursul lemnului, dacă avea dreptate în ceea ce gândea, devenise mai potolit – se gândi, amuzat, că poate acum lemnul avea un discurs poetic, mult mai diafan și, desigur, mai misterios. Simți cum, încet, încet, urcă în toată ființa sa o dorință nestăpânită de a-și cunoaște sinele. De bună seamă, interpretul ideal, și, de fapt, singurul interpret care ar putea să i-l descifreze și să-l formuleze, era focul, erau flăcările care săltau, parcă invitându-l, alături. Nu se putu opri să-și continue gândul de adineauri privind forma poetică a modului în care ardea focul acum, înaintând spre gândul și chiar spre senzația clară că dansul flăcărilor avea acum ceva lasciv în el, ceva ademenitor. Era ca și cum flăcările i-ar fi ghicit și urmărit gândurile despre căutarea sinelui și despre calea de a-l găsi. Se ridică mai mult, strânse din nou genunchii, ridicându-i, și se sprijini, ca la început, cu bărbia pe ei. Câteva minute rămase așa, fără niciun gând. Privirea parcă i se lipise, fizic, de flăcările care continuau mișcarea lor calmă, continuând

să transforme lemnul în cenușă. Apoi se apropie, centimetru cu centimetru, de foc. Când ajunse aproape de marginea gropii în care se afla centrul focului, o flămără de foc se detașă din ghemul de flăcări din groapă și-i linse fața. Câteva secunde, flacăra i se plimbă pe toată fața, ca și cum ar fi vrut să-l pipăie, în felul ei, să-l recunoască. În mod cu totul ciudat, nu simți nicio ardere, nici măcar o fierbințeală pe fața. Flacăra se întoarse la locul ei, dar, după scurt timp, mai multe flamuri din foc se întinseră spre el, cuprinzându-l din toate părțile, ca într-o îmbrățișare de recunoaștere. Fără să simtă ceva, se întinse deasupra gropii, cu fața în sus. Flăcările îl cuprinseră, treptat. Își reîncepură dansul frenetic. Iată, se gândi, sinele său se dezvăluie, tradus de flăcările care-l eliberează din închisoarea trupului. Un sentiment pe care nu-l împărtășise niciodată până atunci, de împăcare, de absență a oricărei așteptări, îl cuprinse, ca într-un extaz. În el se năștea o dorință irepresibilă de a nu se mai întâmpla nimic, o dorință cosmică de oprire totală și pentru totdeauna a lumii din mersul ei fără sens, de extindere a acestei clipe în infinitul timpului care va veni. De deasupra, miriadele de stele clipeau complice – înțeleseră totul.

